

พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

นางสาว มริน เปรมปรี

ศูนย์วิทยพัทยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประชากรศาสตร์
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

READING BEHAVIORS AMONG JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS: CASE STUDY IN
BANGKOK METROPOLITAN AREA UNDER THE OFFICE
OF BASIC EDUCATION COMMISSION

Miss Marin Prempree

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Demography
College of Population Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น:
กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวริน เปรมปรี

สาขาวิชา

ประชากรศาสตร์

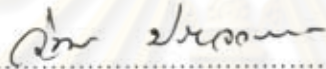
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

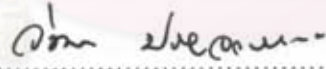
นางสาวศิริวรรณ สิริบุญ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

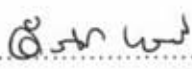
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิรินันท์ กิตติสุขสถิต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(นางสาวศิริวรรณ สิริบุญ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรสิทธิ์ สิทธีไธรบ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อังฉรา เอ็นซ์)

นางสาวมริน เปรมปรี : พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น : กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร. (Reading Behaviors among Junior High School Students : Case Study in Bangkok Metropolitan Area under The Office of Basic Education Commission) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม:นางสาวศิริวรรณ ศิริบุญ, 175 หน้า.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนตัวอย่าง 500 ราย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย การวิเคราะห์การถดถอยพหุและการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเวลาการอ่านหนังสือเฉลี่ยประมาณ 78 นาที/วัน โดยใช้เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน เฉลี่ยประมาณ 37 นาที/วัน ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนเฉลี่ยประมาณ 48 นาที/วัน

ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทางโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 9 ตัว คือ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือและเขตการศึกษา

ส่วนผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ได้ร้อยละ 11 และในจำนวนตัวแปร 16 ตัวนั้น ภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้วพบว่ามีเพียง 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ได้แก่ ระดับชั้นปีและ เขตการศึกษา ส่วนการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ตัว ได้แก่ รายได้ของครอบครัว เขตการศึกษา ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย และสุดท้ายคือระดับชั้นปีที่ศึกษา โดยตัวแปรรายได้ของครอบครัวสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้ดีที่สุด

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนิสิต..... *ศิริวรรณ สิริบุญ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *ดร. วิพรรณ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม..... *ศิริวรรณ สิริบุญ*

5186854351: MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORD : READING BEHAVIOR OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

MARIN PREMPREE : READING BEHAVIOR OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS.

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.VIPAN PRACHUABMOH, Ph.D., THESIS CO-

ADVISOR : MISS SIRIWAN SIRIBOON,175 pp.

The purposes of the study are to understand the reading behavior of Junior High School students in Bangkok Metropolitan Area under The Office of Basic Education Commission and to analyze the factors that have an impact on those students' reading behavior.

Data has been collected from 500 samples by self administered questionnaires. Simple Regression Analysis, Multiple Regression Analysis and Stepwise Multiple Regression Analysis were used to analyze the data.

The result of the reading behavior study indicates that the samples have averagely 78 minutes per day to read. They spent averagely 37 minutes per day to read academic books and 46 minutes per day to read other books.

The result of Simple Regression Analysis shows that 9 variables have an impact on the reading behavior at the 0.05 significance level. These variables are; the level of academic year, GPA scores, Thai subject grades, the participation in activities for supporting reading, the study level of the parents, family income, family environment which enhances and supports reading, the attitudes toward reading, and educational area.

The Multiple Regression Analysis result indicates that all independent variables can explain the variance of reading behavior about 11 percent. After controlling all other independent variables, only 2 of the 16 variables has significant impact on reading at the 0.05 significance level. That variable, which has positive impact on reading behavior is the level of academic year and educational area.

The result of the Stepwise Multiple Regression Analysis shows that 5 independent variables explain the variance of reading behavior at the 0.05 significance level. Those variables are ; family income, educational area, the attitudes toward reading, Thai subject grades and the level of academic year. The family income variable has most impact on reading behavior.

Field of Study : Demography

Academic Year : 2009

Student's Signature.....*Marin Premprea*

Advisor's Signature.....*Vipan Prachuabmoh*

Co- Advisor's Signature.....*Siriwan Siriboon*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอแสดงความขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ศิริวรรณ ศิริบุญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษาและสั่งสอนให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยอย่างลึกซึ้ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์สำหรับคำแนะนำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและได้กรุณาร่วมเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในช่วงการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์ กิตติสุขสถิต ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์และร่วมเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา เอ็นซ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรสิทธิ์ ลิทธิไตรย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและชี้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนศิษย์จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เห็นคุณค่าการศึกษาครั้งนี้และได้ให้การสนับสนุนทุนสำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ครู อาจารย์ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 โรงเรียนที่ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดีรวมทั้งนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่สละเวลาให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อนนิสิต และเจ้าหน้าที่วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในระหว่างการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจให้กับข้าพเจ้ามาโดยตลอดและขอขอบคุณนางสาววาริรัตน์ เปรมปรี ผู้เป็นน้องสาวของผู้วิจัยที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดเก็บข้อมูลอย่างแข็งขันและกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ท

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
	1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	5
	1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน พัฒนาการ และความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น.....	5
	1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน.....	22
	1.3.3 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์.....	26
	1.3.4 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP).....	35
	1.4 กรอบแนวคิดของการศึกษา.....	37
	1.5 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
	1.6 สมมติฐานของการศึกษา.....	53
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	55
2	ระเบียบวิธีวิจัย.....	56
	2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
	2.1.1 ประชากรเป้าหมาย.....	56
	2.1.2 ขนาดของตัวอย่าง.....	56
	2.1.3 การเลือกตัวอย่าง.....	57
	2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	59
	2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
	2.4 นิยามศัพท์.....	61

บทที่	หน้า
2.5 นิยามตัวแปร.....	61
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
2.7 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	70
3 ผลการศึกษา.....	71
3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	71
3.2 พฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง.....	88
3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ.....	103
3.3.1 ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง.....	103
3.3.2 ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง.....	115
4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	125
4.1 สรุปผลการศึกษา.....	126
4.2 ข้อเสนอแนะ.....	132
รายการอ้างอิง.....	139
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก.....	148
ภาคผนวก ข.....	166
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา.....	57
2	จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาและจำนวนโรงเรียนที่เลือกศึกษา.....	58
3	รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่ตกเป็นตัวอย่าง แต่ละโรงเรียนจำแนกตามเขตการศึกษา.....	58
4	สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง(อาสาสมัครตอบแบบสอบถาม) จำแนกตามชั้นปีและเพศ.....	59
5	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปรภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล.....	74
6	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา.....	77
7	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านจำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	78
8	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	79
9	การกระจายความถี่ ร้อยละของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านจำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
10	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	82
11	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของสภาพแวดล้อมในชุมชน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านจำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	83
12	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	84
13	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ จำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	85
14	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ.....	86
15	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ จำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	87

16	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	88
17	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเวลาอ่านหนังสือ นาที/วัน (รวมเวลาอ่านหนังสือ ทั้งแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน).....	89
18	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเวลาอ่านหนังสือแบบเรียนและนอกแบบเรียน นาที/วัน(แยกหนังสือแบบเรียนกับนอกเหนือแบบเรียน).....	91
19	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน (นิยายสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น).....	92
20	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเวลาอ่านหนังสือพิมพ์.....	94
21	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด.....	95
22	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านนิยายสาร/วารสาร.....	97
23	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านหนังสือสารคดี.....	99
24	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านหนังสือการ์ตูน.....	100
25	การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้น.....	102
26	การกระจายความถี่ ร้อยละ ของแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน.....	103
27	ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ของนักเรียนชั้นมัธยมตอนต้น.....	106
28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม.....	116
29	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ (เวลาการอ่านรวมหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน).....	118
30	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ (เวลาการอ่านรวมหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน).....	118
31	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน.....	120
32	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน.....	121
33	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผัน	

	ของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน.....	122
34	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของจำนวนฉบับ ของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน.....	122
35	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของจำนวนเล่มหนังสือ ที่อ่านต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น).....	124
36	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของจำนวนฉบับ ของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อคนต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น).....	124
37	สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ...	128
38	ค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระ.....	165

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและอายุ.....	148
1.2 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	148
1.3 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและระดับคะแนนวิชาภาษาไทย.....	149
1.4 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและความพร้อมในการอ่าน.....	149
1.5 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและรายได้ของครอบครัว.....	150
1.6 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและรายรับต่อเดือนของนักเรียน.....	150
1.7 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	151
1.8 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	151
1.9 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในชุมชน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	152
1.10 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ.....	152
1.11 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ.....	153
2.1 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ.....	153
2.2 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	154
2.3 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของระดับคะแนนวิชาภาษาไทย.....	154
2.4 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของความพร้อมในการอ่าน.....	155
2.5 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้ของครอบครัว.....	155
2.6 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของรายรับต่อเดือนของนักเรียน.....	156
2.7 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	156
2.8 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	157
2.9 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในชุมชน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	157
2.10 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ.....	158
2.11 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ.....	158
3.1 อีส์โตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ.....	159

3.2	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	159
3.3	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของระดับคะแนนวิชาภาษาไทย.....	160
3.4	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของความพร้อมในการอ่านหนังสือ.....	160
3.5	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้ของครอบครัว.....	161
3.6	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของรายรับต่อเดือนของนักเรียน.....	161
3.7	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	162
3.8	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	162
3.9	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในชุมชน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน.....	163
3.10	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ.....	163
3.11	อิสรโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ.....	164

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 กรอบแนวคิดการศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น:
กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
กรุงเทพมหานคร..... 39

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำเร็จจากการประกาศใช้นโยบายประชากรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งมีเป้าหมายในการลดอัตราเจริญพันธุ์ของประชากรไทย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในด้านขนาดและสัดส่วนของประชากรโดยภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดลงส่งผลให้สัดส่วนผู้สูงอายุและอัตราส่วนพึ่งพิงเพิ่มขึ้นและทำให้สังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานมีภาระในการดูแลประชากรวัยพึ่งพิงเพิ่มมากขึ้น และมีความจำเป็นที่ประชากรวัยแรงงานต้องมีผลิตภาพ (Productivity) เพิ่มขึ้นเพื่อให้รัฐมีงบประมาณในการดูแลประชากรวัยพึ่งพิงเพิ่มสูงขึ้น

การคาดประมาณประชากร (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2547: 54) พบว่าจำนวนประชากรวัย 6-14 ปี และวัย 15-17 ปีมีแนวโน้มลดลง โดยประชากรวัยเรียน 6-14 ปี ลดลงจาก 9.47 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 เป็น 7.96 ล้านคนในปี พ.ศ. 2568 ในขณะที่ประชากรวัยเรียนอายุ 15-17 ปี ลดลงจาก 3.21 ล้านคนเป็น 2.75 ล้านคน และประชากรวัยเรียนอายุ 18-21 ก็ลดลงจาก 4.30 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 เป็น 3.77 ล้านคนในช่วงเวลาเดียวกัน การคาดหวังให้วัยแรงงานมีผลิตภาพ (Productivity) มากขึ้น และแนวโน้มการลดลงของประชากรวัยเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุผลสำคัญที่ภาครัฐ จะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพประชากรทั้งสองช่วงวัยนี้ เพื่อรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรที่จะมีผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพประชากรได้ปรากฏอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เน้นการสร้างคุณภาพประชากรโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทยและสังคมไทยเพื่อการเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทันและมียุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ก็เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ มีเจตนารมณ์เพื่อการสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคมมีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ มุ่งให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ซึ่ง

สนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้นไป

การสร้างคุณลักษณะของประชากรที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพประชากรข้างต้นนั้น การอ่านหนังสือถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาประชากรอย่างรอบด้าน เป็นสื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างสัมพันธภาพของครอบครัว ชุมชน การส่งเสริมการอ่านหนังสือจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่ต้องการพัฒนาคนและพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจสถานการณ์ด้านการอ่านของเยาวชนไทยจากโครงการพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชน: กรณีศึกษาตัวอย่างเยาวชนที่มีอายุ 12-23 ปีทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ชลบุรี ขอนแก่น และสงขลา ของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ พบว่า เมื่อสอบถามถึงพฤติกรรมการอ่านหนังสือเรียนของเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงปริญญาตรีในช่วงเวลาที่หลายสถาบันมีการทดสอบวัดผลการเรียนกลับพบว่า มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่อ่านหนังสือเรียนทุกวันหรือเกือบทุกวัน และพบว่า แม้ว่าเยาวชนไทยในเมืองใหญ่อ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 37 นาที ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนชั่วโมงของเด็กเยาวชนในหลายประเทศ แต่สำหรับประเภทของหนังสือที่อ่านพบว่า ร้อยละ 57.2 อ่านหนังสือ ตลก ขำขัน ร้อยละ 54.8 อ่านหนังสือการ์ตูน ร้อยละ 44.5 อ่านหนังสือความรู้รอบตัว ร้อยละ 38.2 อ่านนิยาย ร้อยละ 25.9 อ่านหนังสือท่องเที่ยว ร้อยละ 22.8 อ่านหนังสือคู่มือเตรียมสอบ และร้อยละ 20.8 อ่านหนังสือสารคดี ซึ่งจากผลการสำรวจในครั้งนี้ ดร.นพดล กรรณิกา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ได้ให้ความเห็นว่าคุณลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวมีผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพเยาวชนไทยเนื่องจากใช้เวลาหมดไปกับการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ และโทรศัพท์มากกว่าการอ่านหนังสือ ทำให้เสี่ยงที่จะเผชิญกับปัญหาหลายประการในการศึกษาเล่าเรียน เช่น ปัญหาการเบื่อโรงเรียน ปัญหาในการทำการบ้าน ขาดความมั่นใจเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น ได้ผลการเรียนต่ำ และมีเกียรติภูมิแห่งตนต่ำ เป็นต้น (สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2552: ออนไลน์)

ส่วนการศึกษาสถานการณ์ด้านการอ่านหนังสือของประชากรไทยในภาพรวมของประเทศในปี พ.ศ. 2549 พบว่าอัตราการอ่านหนังสือของคนไทยยังน้อย คือ เฉลี่ย 5 เล่มต่อคนต่อปี ในขณะที่ สิงคโปร์และเวียดนาม 40-60 เล่มต่อคนต่อปี อัตราการอ่านหนังสือของเด็กไทยอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งหนังสือที่อ่านส่วนใหญ่คือตำราเรียน และอัตราการอ่านลดลงตามลำดับเมื่อมีอายุสูงขึ้น (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2551: 57) และผลการสำรวจการอ่านหนังสือของคนไทยในปี พ.ศ. 2551 ยังพบว่า ทุกกลุ่มวัยมีแนวโน้มการอ่านหนังสือลดลงโดยสัดส่วนของประชากรผู้ที่อ่านหนังสือร้อยละ 69.1 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 66.3 ในปี 2551 ทั้งนี้เพราะมีสื่ออื่นที่ดึงดูดความสนใจกว่า เช่น โทรศัพท์ เกม เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552: ออนไลน์) นอกจากนั้นแล้วจากการศึกษาของสมาคมผู้จัดพิมพ์

และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 อัตราการซื้อหนังสือของคนไทยคือ 2 เล่มต่อคนต่อปี หรือร้อยละ 0.22 ของรายได้ต่อหัว และผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (ทีเคปาร์ค) ในปี 2551 พบว่า เยาวชน ร้อยละ 46 ใช้บริการห้องสมุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ส่วนผู้ปกครองร้อยละ 56 แทบไม่ไปใช้บริการห้องสมุดเลย และจากการศึกษาดังกล่าวพบว่าปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่อ่านหนังสือ เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุดอย่างครอบครัวจนถึงหน่วยที่ใหญ่ที่สุดคือรัฐบาล ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาในการรณรงค์ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของสังคมยังไม่มีเอกภาพและไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนหรือสนับสนุน

หลายประเทศทั่วโลกให้ความสนใจการส่งเสริมการอ่านและการสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เกิดขึ้นในประเทศของตนเนื่องด้วยตระหนักเห็นความสำคัญของนิสัยรักการอ่านอันเป็นคุณสมบัติของประชากรที่มีคุณภาพและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นที่จัดทำโครงการ Book Start ซึ่งมุ่งเน้นให้พ่อแม่ทุกคนเห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง รวมทั้งการเลี้ยงลูกด้วยหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ ประเทศสิงคโปร์มีนโยบาย “สร้างชาติและดำรงความเจริญมั่งคั่งมั่นคงของชาติด้วยห้องสมุด” และตัวอย่างหนึ่งของประเทศที่มีนโยบายในการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนที่ชัดเจนได้แก่ประเทศฮ่องกง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 32-35) โดยกระทรวงศึกษาธิการและกำลังคน ประเทศฮ่องกงเชื่อว่าการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนจะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านความแคล่วคล่อง ทางภาษาและความสามารถในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนฮ่องกงเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงได้มียุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุน “การเรียนรู้เพื่ออ่าน” และ “การอ่านเพื่อเรียนรู้” (Learning to Read, Reading to Learn) อยู่ 9 ยุทธศาสตร์คือ 1.ให้การอ่านเป็นงานหลักของการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน 2.ใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการอ่าน 3.จัดเวลาสำหรับการอ่านทั้งภายในและภายนอกกรอบเวลาเรียน 4.สอนทักษะการอ่านที่สำคัญให้กับนักเรียน 5.สร้างแรงจูงใจและความสนใจในการอ่านอย่างถาวรให้กับนักเรียน 6.จัดหาสื่อการอ่านที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน 7.ครอบครัวรักการอ่านถึงบทบาทใหม่ของตนเองคือการเป็นผู้บริการสารสนเทศมากกว่าแค่การดูแลหนังสือ 8.ใช้อินเทอร์เน็ตช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านและ 9.ใช้พ่อแม่เป็นตัวส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กนักเรียน

จากสภาพปัญหาด้านการอ่านของประเทศไทยและการเคลื่อนตัวทางด้านนโยบายการส่งเสริมการอ่านในประชาคมโลกทำให้นายกรัฐมนตรีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ตระหนักเห็นความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมการอ่าน โดย ประกาศให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ในวันที่ 2 เมษายน 2552 และต่อมาคณะรัฐมนตรี (กรม.) มีมติเห็นชอบกำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน กำหนดให้ปี พ.ศ. 2552-2561

เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน และกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งคนไทยจะได้รับการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือภายในปี พ.ศ. 2555 โดยมีเป้าหมายคือ ประชากรวัยแรงงานสามารถรู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 97.21 เป็นร้อยละ 99 สำหรับประเทศไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป สามารถอ่านออกเขียนได้มีเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 92.64 เป็น ร้อยละ 95 ส่วนค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทย จากเดิมเฉลี่ยอ่านปีละ 5 เล่มต่อคน เป็น 10 เล่มต่อคน พร้อมกันนี้ให้พัฒนาแหล่งการอ่านให้ครอบคลุมทุกตำบล ชุมชน อย่างมีคุณภาพและสร้างภาคีเครือข่ายการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนโดยมีการตั้งเป้าไว้ภายใน 1-2 ปี นี้ต้องทำให้คนไทยอ่านหนังสือมากขึ้นจากเดิมเฉลี่ยอ่านหนังสือเพียง 5 เล่มต่อปีต่อคน ให้เพิ่มขึ้น 1 เท่า เป็น 10 เล่มต่อปีต่อคน โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานไว้ 3 ข้อในการส่งเสริมการอ่านในสังคมไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ 1.เพิ่มขีดความสามารถการอ่าน อ่านอย่างเข้าใจ 2.สร้างนิสัยรักการอ่าน 3.สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้กับคนไทยในทุกกลุ่ม (หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2552: ออนไลน์) สำหรับกรุงเทพมหานครได้มีการวางนโยบายและเป้าหมายด้านการส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับนโยบายชาติโดย นางทยา ทีปสุวรรณ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (กทม.) เปิดเผยภายหลังการรณรงค์เปิดตัวกิจกรรมเทศกาล “หนังสือเปลี่ยนชีวิต อ่านหนังสือเปิดความคิด ชีวิตเปลี่ยน” ว่า ภายหลังจากที่รัฐบาลประกาศให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติแล้ว กรุงเทพมหานครตั้งเป้าว่าภายใน 3 ปี สถิติเด็กกรุงเทพมหานครที่อ่านหนังสือจะเพิ่มขึ้น คิดเป็น 10 เล่มต่อปีต่อคน นอกจากนั้นแล้วกรุงเทพมหานครยังมีโครงการที่ตั้งเป้าว่าจะให้เป็นโครงการช่วยส่งเสริมการอ่าน อาทิ โครงการห้องสมุดมิติใหม่ที่ครอบคลุมใน 50 เขต เพิ่มจำนวนหนังสือในห้องสมุดเพื่อให้เพียงพอต่อการค้นคว้าของนักเรียน นอกจากนั้นแล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจในการอ่านหนังสือ กรุงเทพมหานครได้ขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ให้จัดโครงการยอคนักอ่าน และมอบรางวัลให้สำหรับนักเรียน หรือ ครูที่มีสถิติการยืมหนังสือในห้องสมุดมากที่สุดด้วย (หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2552: ออนไลน์)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นและจากมติ ครม.ที่มีเป้าหมายการเพิ่มพฤติกรรมการอ่านของคนไทยจากค่าเฉลี่ยเดิมอ่านหนังสือเพียง 5 เล่มต่อปี ให้เพิ่มขึ้น 1 เท่า เป็น 10 เล่มต่อปีภายใน 1-2 ปี ข้างหน้านี้นับว่ากับยุทธศาสตร์การสร้างนิสัยรักการอ่านและการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้ประชากรไทยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสาเหตุที่เลือกศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเนื่องจากมีงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของแลมมี (Lemme, 1976, อ้างถึงในนิลเนตร นิลประดิษฐ์, 2549: 3) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “Are Reading Habits and Abilities Related?” โดยทำการติดตามผลในด้านนิสัยการอ่านและความสามารถในการอ่าน

ของนักเรียนเป็นเวลา 3 ปี ผลการวิจัยพบว่าช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการอ่านมากที่สุดจะต้องอยู่ในช่วงอายุ 10-13 ปี เนื่องจากเด็กในช่วงนี้จะชอบอ่านหนังสือมาก ดังนั้น เมื่อเทียบกับระบบการศึกษาของไทยแล้วจะตรงกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะต้องมีการผลักดันเรื่องการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างพฤติกรรมการอ่านที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นโดยเร็วและการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถาบันการศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะกรุงเทพมหานครเป็นเขตที่มีการขับเคลื่อนเรื่องการส่งเสริมการอ่านของหลายภาคส่วนและในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการเพิ่มพฤติกรรมการอ่านของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครภายใน 3 ปี ข้างหน้าให้มีค่าเฉลี่ยการอ่านหนังสือ 10 เล่มต่อคนต่อปี ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 3 เขตการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อสนองตอบนโยบายของประเทศและเป้าหมายการเพิ่มพฤติกรรมการอ่านของคนไทยและเป็นฐานข้อมูลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนเรื่องการส่งเสริมการอ่านต่อไป เช่น นำไปใช้ประโยชน์ในการค้นหาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะแนวทางการส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กและเยาวชนไทยเพื่อสร้างคุณลักษณะประชากรที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันสะท้อนถึงการเป็นประชากรที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเข้าใจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี

แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบของการศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน พัฒนาการและความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน แนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์ และแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP)

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน พัฒนาการและความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น

1.3.1.1 ความหมายของการอ่าน การอ่านทำให้เป็นบุคคลมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำให้เกิดกระบวนการและทักษะในการดำเนินชีวิต ความหมายของการอ่านนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540: 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การเสาะแสวงหาความรู้นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนที่ครูให้และตัวของผู้อ่านนั้นได้มีการจดจำในเรื่องราวที่อ่านและนำมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมาตามความเข้าใจของผู้อ่าน ถ้าพิจารณาในลักษณะของกระบวนการ การอ่านคือลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจ ความหมายของ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้ แต่ถ้าพิจารณาในลักษณะของกระบวนการที่ซับซ้อนแล้วก็จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่จิตวิทยาพัฒนาการ ภาษาศาสตร์ จิตวิทยาการศึกษา และวิชาการศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ จิตวิทยาพัฒนาการนั้น หมายความว่า ครูสอนอ่านจะต้องเข้าใจหลักจิตวิทยา

มยุรี กันทะลือ (2543: 12) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็น กระบวนการที่ซับซ้อนในการแปลความหมายของตัวอักษร ออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด จึงต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ และสามารถทำความเข้าใจ และนำความคิด ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้

นอกจากนั้นแล้วนักวิชาการหลายท่าน เช่น วาสนา บุญสม (254: 12) กัลยา ยวนมาลัย (2539: 8) ประภัสสร ปันสวน (2547: 6) ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2544: 2) วัฒนะ บุญจับ (2541: 101) และบุญศิริ ภิญญูธินันท์ (2545: 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไปในแนวทางเดียวกันโดยสรุปได้ ว่า การอ่านคือ ความสามารถที่จะเข้าใจความหมายของตัวอักษร ถ้อยคำ เครื่องหมายต่างๆ โดยจับ ใจความสำคัญจากกลุ่มคำซึ่งสื่อความหมาย ออกมาเป็นความคิดและนำความคิดนั้น ไปใช้ประโยชน์ เป้าหมายของการอ่านอยู่ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจและรับรู้ความหมายเรื่องราวที่อ่านได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการตีความหมายของ ลายลักษณ์อักษรจากการที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดมาให้แล้วผู้อ่านนำมาแปลเป็นความคิด ทำให้มีความ เข้าใจ มีความรู้จากการอ่านและสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านมาใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่ง ความสามารถในการเข้าใจของผู้อ่านนั้นจะแตกต่างกันขึ้นกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านที่จะ เป็น พื้นฐานให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านนั้น

1.3.1.2 ความสำคัญของการอ่าน การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะการอ่าน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้าง เป็นการพัฒนาความคิดความอ่านทำให้มีความ สมบูรณ์และเกิดประโยชน์ สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตัวเองให้มีความก้าวหน้า

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 2) ศึกษาพบว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ช่วย ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ได้ทุกเรื่อง ซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทโดยเฉพาะความอยากรู้อยากเห็นข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก ทั้งที่เป็นข่าวดีและข่าวร้าย อาทิเช่น มีข่าวความบันเทิง ข่าวความสุข ข่าวความทุกข์ ข่าว ความสำเร็จ ข่าวโศกนาฏกรรม การเกิดอัคคีภัย อุทกภัย ภูเขาไฟระเบิด เชื้อนฟังทลาย ผู้ก่อการร้าย วางระเบิด ข่าวการจี้เครื่องบิน ข่าวนักวิทยาศาสตร์ได้รับรางวัลโนเบลในสาขาต่างๆ ข่าวกีฬา ผู้ที่ไม่

สามารถอ่านหนังสือจะไม่ได้รับข่าวสารในแต่ละวัน และผู้อ่านที่เคยได้รับข่าวสาร หากวันใดไม่ได้รับข่าวสารนั้นจะรู้สึกหงุดหงิด ไม่มีความสุขเพราะข่าวทำให้ชีวิตของคนอ่านมีความหมายถ้าไม่ได้รับทราบข่าวสารใดๆ ไม่ว่าจะป็นข่าวดีหรือว่าข่าวร้ายจะเปรียบเสมือนคนหูหนวกตาบอดไม่รู้เรื่องโลกภายในภายนอกทั้งความเจริญก้าวหน้าและความถลำหลังของประเทศตน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540: 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้ การรู้และใช้ชีวิตอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

กานต์มณี สักดิ์เจริญ (2543: 89) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษ มักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและในชีวิตมากกว่าคนอื่นเพราะโลกปัจจุบันเรียกว่าเป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกประเภททุกแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับไพพรรณ อินทนิล (2546: 7-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ 3 ประการคือ

1) การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพราะผู้อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบ กลายเป็นคนถลำหลังไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวันของเราต้องอาศัยการอ่านเพื่อการดำรงชีวิตแทบทุกเรื่องก็ว่าได้ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนยารักษาโรค ทุกคนจะต้องรู้จักอ่านวิธีใช้ วันหมดอายุ จึงจะสามารถใช้สินค้านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะเบื้องต้นที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นที่จะต้องใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

2) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น

3) การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคมที่ดีนั้นอุปกรณ์สำคัญ คือ การอ่าน การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศิลธรรม และเชาว์ปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมาคือสามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม

จากความสำคัญที่ได้กล่าวมานั้นสามารถสรุปได้ว่า การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นยิ่งในชีวิตของมนุษย์ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ช่วยสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและตอบสนองความต้องการในความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมเพราะการอ่านช่วยพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรมให้คนในสังคม การอ่านจึงถือ

เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประชากรที่มีคุณภาพและสังคมที่มีความเจริญอย่างแท้จริง

1.3.1.3 ปัญหาในการอ่าน มีคนเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่มีปัญหาในการอ่านทำให้เกิด ท้อแท้ไม่อยากอ่านหนังสือ ไม่รักการอ่านหนังสือ และเป็นสาเหตุให้ไม่อ่านหนังสือในที่สุด ทั้งนี้ มีผู้ศึกษาปัญหาการอ่านไว้ดังนี้

ผกาศรี เข็นบุตร (2542: 15-17) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่านไว้ทั้งหมด 10 ประการ ดังนี้

1) **สุขภาพทางกาย** ถ้าอ่านหนังสือขณะที่สภาพร่างกายไม่พร้อม เช่น ปวดศีรษะ เป็นไข้ ปวดท้อง ฯลฯ จะทำให้ประสิทธิภาพในการอ่านลดลงไป และจะขาดความกระตือรือร้นหรือความสนใจ ปัญหาเกี่ยวกับสายตาผิดปกติ เมื่อมองตัวหนังสือแล้วปวดตา น้ำตาไหล ก็จะเป็นอุปสรรคในการอ่านได้

2) **สุขภาพทางจิต** การอ่านจะได้ผลต่อเมื่อผู้ที่อ่านยอมรับข้อความต่างๆ หรือผู้อ่านปรับสภาพจิตใจของตนให้มีสมาธิ สามารถจับใจความได้ ความลึ้มเหลวในการอ่านอาจมาจากสภาพอารมณ์ของผู้อ่านอีกด้วย

3) **สติปัญญาและพื้นฐานความรู้** ถ้าผู้อ่านมีสติปัญญาและพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่อ่านจะสามารถเข้าใจเรื่อง สังเกตสิ่งต่างๆ หรือจดจำได้อย่างรวดเร็ว

4) **ความสนใจโดยทั่วไป** ผู้อ่านจะมีความสนใจต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความต้องการขั้นพื้นฐาน สติปัญญา ประสบการณ์ ฯลฯ เช่นผู้อ่านมีประสบการณ์เลี้ยงสัตว์ก็จะสนใจอ่านหนังสือประเภทนี้

5) **ความตั้งใจ** หมายถึง การเอาใจใส่ จดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่สนใจต่อสิ่งอื่นๆ ความตั้งใจมักจะขึ้นอยู่กับสภาพของอารมณ์ หากควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่มั่นใจตนเองอาจจะมี ความวิตกกังวลจนเกินเหตุ ความตั้งใจในการอ่านก็จะลดน้อยลง ทำให้ไม่สามารถจำคำหรือจับใจความในเรื่องที่อ่านได้ อันเป็นสาเหตุให้เกิดการเบื่อหน่ายไม่อยากอ่านหนังสือได้ในที่สุด

6) **สภาพแวดล้อม** การอ่านหนังสือในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีในขณะที่อ่าน เช่นแสงสว่างไม่เพียงพอ ในห้องมีควัน มีกลิ่นเหม็น โต๊ะม้านั่งไม่ได้ขนาด อุณหภูมิสูงต่ำเกินไป มีขุมนรก รบกวน เสียงดัง ฯลฯ เหล่านี้ล้วนทำให้อ่านหนังสือไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางครอบครัวก็มีผลเช่นกัน เราอาจจะพบเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เด็กที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กที่อยู่ในชนบท ฯลฯ อาจมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนหนังสืออ่าน การไม่มีเวลาจะอ่านเพราะต้องหาเลี้ยงชีพ หรือไม่ชอบอ่านหนังสือ เพราะผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ เป็นต้น

7) **การศึกษา** มีส่วนในการส่งเสริมการอ่านได้เป็นอย่างดี โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาทั้งหลาย เช่น ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอนวิชาต่างๆ บรรณารักษ์ ฯลฯ ให้การสนับสนุนการอ่านของนักเรียนหรือไม่ หลักการศึกษาเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหรือไม่ เช่นการกำหนดเวลาให้

นักเรียนได้ทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพียงพอเพียงใด ครูสอนวิชาต่างๆได้กระตุ้นให้นักเรียนสนใจการอ่านมากพอหรือไม่

8) ภาษา นับเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้อ่านต้องใช้ความสามารถทางภาษาเพื่ออ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อ่านต้องมีการพูดที่ชัดเจน (ช่วยเรื่องการออกเสียง การแสดงความคิดเห็น) มีพื้นฐานทางภาษาไทยเพียงพอที่จะสื่อสารกับผู้อื่น ได้รู้เรื่อง มีความรู้เรื่องคำศัพท์ จำนวนโวหารเพียงพอในการอ่าน มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เช่น อ่านไม่เข้าใจ จับใจความไม่ถูกต้อง

9) การพิมพ์ อาจมีความบกพร่องเรื่องความไม่ชัดเจนของตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร ความหนักเบาของเส้นตัวอักษรไม่เท่ากัน ช่องไฟ และการเว้นวรรคไม่สม่ำเสมอ การสะกดการันต์ผิด ภาพประกอบไม่ชัดเจนทำให้อ่านยาก ทำให้ผู้อ่านรำคาญและอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

10) การอ่านไม่เข้าใจ เป็นปัญหาสำหรับผู้อ่านไม่น้อย อาจเนื่องจากผู้อ่านไม่มีพื้นฐานความรู้เพียงพอ กังวลเรื่องศัพท์มากเกินไป สติปัญญาไม่ดี ไม่มีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ขาดความเข้าใจในกระบวนการอ่าน หรือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

นอกจากนั้นแล้ว จีวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 23-24) ยังได้กล่าวถึงปัญหาของนักอ่านไว้ดังนี้

- 1) ไม่ชอบอ่าน ชอบดูโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์และคูวีดิทัศน์มากกว่า
- 2) ไม่มีเวลา เพราะทำงานมาก หรือการบ้านมาก
- 3) ไม่มีเงินซื้อสื่ออ่าน
- 4) ไม่มีคนช่วยสอนอ่านเวลาอ่านไม่ออก หรือมีปัญหาในการอ่าน
- 5) อ่านไม่ออก อ่านแล้วไม่เข้าใจ
- 6) สุขภาพไม่ดี เช่น สายตาสั้น ยาว เอียง หูตึง หูหนวก หรือมีโรคประจำตัว
- 7) พิกัด เช่น ตาบอด หรือพิกัดอย่างอื่นทำให้หยิบจับหนังสือไม่สะดวก
- 8) ไม่มีสมาธิในการอ่าน
- 9) มีปัญหา ทั้งปัญหาครอบครัวและปัญหาที่โรงเรียน
- 10) ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน จึงไม่อ่าน
- 11) ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมที่จะอ่าน เช่น ร้อน อบอุ่น แสงสว่างไม่เพียงพอ
- 12) ตัวหนังสือเล็กเกินไป อ่านยาก ไม่เหมาะกับผู้อ่าน เช่น เด็กและคนชรา
- 13) ไม่มีหนังสืออ่าน เช่น อยู่ชนบท หนังสือไม่ค่อยมี
- 14) พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน จึงไม่ส่งเสริมให้อ่าน

15) มีโรคเกี่ยวกับสมองทำให้อ่านหนังสือไม่ได้ หรืออ่านช้า เช่น โรคดิสเล็กเซีย (Dyslexia) และโรคออทิสซึม (Autism) เป็นต้น

16) มีนิสัยที่ไม่ดีในการอ่านทำให้อ่านช้า เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการอ่าน ได้แก่ การอ่านหนังสือทีละคำ ชอบอ่านออกเสียง (เวลาอ่านในใจ) หรือทำปากขมุบขมิบไปด้วยใช้นิ้วชี้ตัวหนังสือไปด้วยขณะที่อ่าน สายตียลลไปตามบรรทัด การกวาดสายตาช้า เวลาเปิดหน้าหนังสือชอบใช้นิ้วแตะน้ำลาย ชอบอ่านหนังสือกลับไปกลับมา ใจลอย ไม่มีสมาธิในการอ่าน ฝันกลางวัน และชอบเปิดพจนานุกรมหาคำแปลศัพท์ทุกคำที่พบทำให้อ่านช้า

17) ไม่มีเทคนิคหรือวิธีการอ่านหนังสือบางประเภท เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสือพจนานุกรม ต้องรู้จักใช้คำนำที่อยู่ตอนบนของหน้ากระดาษทุกหน้าเพื่อให้การอ่านได้รวดเร็ว การใช้หนังสือสารานุกรมต้องรู้จักใช้ดัชนีช่วยค้น การค้นหนังสือสารคดีต่างๆ ต้องรู้จักใช้บัตรรายการในห้องสมุดหรือใช้หนังสือบรรณานุกรมช่วยในการเขียนรายงานและการค้นคว้า เป็นต้น

18) วิธีการสอนของครูทำให้อ่านไม่ชอบ อ่านไม่เต็มใจ เป็นการบังคับให้อ่าน ทำให้อ่านไม่เต็มใจ

19) โรงเรียนไม่มีห้องสมุด ในชุมชนไม่มีห้องสมุดประชาชนหรือหอสมุดแห่งชาติ นอกจากนั้นห้องสมุดไม่มีกิจกรรมดึงดูดความสนใจให้อ่าน ขนาดห้องสมุดเล็กเกินไป อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอ บรรณารักษ์ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ ปิดห้องสมุดเร็วและปิดบ่อยๆ การบริการไม่ดี ฯลฯ

ชฎานินทร์ (2545: 11-16) ได้กล่าวถึงปัญหาในการอ่าน พอสรุปได้ดังนี้

1) ไม่รักการอ่านหรือไม่อ่าน คือ ไม่มีความรักความพอใจ ความสนใจ ใส่ใจในหนังสือและการอ่านหนังสือ ซึ่งพบทั่วไปในหมู่คนไทย คนไทยไม่ชอบ อ่านแต่ชอบฟังมากกว่า คนไทยที่เป็นนักอ่านจึงมีน้อย โดยเฉพาะในแถบชนบท

2) อ่านไม่เป็น หมายถึง ขาดความเข้าใจในการอ่าน อ่านได้อย่างเชื่องช้า รวมถึงอ่านไม่เข้าใจหรือไม่ค่อยเข้าใจ วิธีการแก้ไขคือต้องฝึกอ่านหนังสือที่พิมพ์ตัวโตๆ มองเห็นชัด อ่านง่าย เนื้อหาไม่ยากเกินไป พัฒนาการอ่านไปเรื่อยๆ ในที่สุดจะกลายเป็นคนที่อ่านหนังสือได้ด้วยตัวเอง

3) อ่านไม่ออก คืออ่านหนังสือไม่ได้ ข้อนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ซึ่งแก้ไขได้ด้วยการศึกษาเล่าเรียน และหมั่นฝึกฝนการอ่านทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

จากปัญหาการอ่านข้างต้นสะท้อนได้ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของบุคคลซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยส่วนตัวบุคคล เช่น ความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถด้านภาษา สติปัญญา ปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ทักษะคิด แรงจูงใจที่มีต่อการอ่านและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของ

ตัวบุคคลทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมจะหมายถึงสภาพทางกายภาพรอบตัวที่เอื้อต่อการอ่านและสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวบุคคลที่เป็นผู้สนับสนุนและหล่อหลอมให้เด็กรักการอ่าน

1.3.1.4 พัฒนาการและความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น พฤติกรรมการอ่านของบุคคลย่อมเป็นไปตามช่วงวัย การศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น โดยเฉพาะความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น

1.3.1.4.1 ความหมายของวัยรุ่นและการแบ่งช่วงอายุ มีผู้ให้ความหมายของวัยรุ่นและการแบ่งช่วงวัยไว้มากมายโดยจะยกมาพอสังเขปดังต่อไปนี้

ศุชา จันทร์เอม (2542: 73) ให้คำจำกัดความว่า “วัยรุ่น” หมายถึง วัยที่เข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์และพร้อมที่จะเป็นบิดามารดาได้ โดยเด็กชายจะเข้าสู่ระยะวัยรุ่นช้ากว่าเด็กหญิงประมาณ 2 ปี

จตุรพร ลิ้มมันจริง (2544: 5) ได้ให้ความหมายว่า วัยรุ่น หมายถึงระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

วราภรณ์ ตระกูลสฤณี (2544: 103) กล่าวว่า “วัยรุ่น” ในภาษาอังกฤษตรงกับคำ ว่า Adolescence ซึ่งหมายถึง เจริญสู่วุฒิภาวะ (Grow into Maturity) และวุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงซึ่งเนื่องมาจากความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย ซึ่งรวมถึงสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมด้วย โดยมีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวเสริม ความหมายของวัยรุ่นยังใช้คำในภาษาอังกฤษอีกหลายคำ เช่น Teenage หมายถึงวัยที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 20 ปี หรือ Puberty ซึ่งวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางร่างกายและด้านเพศ เช่น เสียงเปลี่ยน สัดส่วนร่างกายเปลี่ยนแปลง มีลักษณะเป็นหญิงและชายอย่างชัดเจนขึ้น

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีการเจริญเติบโตเข้าสู่วุฒิภาวะ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นไม่ได้ถือเป็นหลักตายตัวเสมอไป นักจิตวิทยาแบ่งไว้เพื่อสะดวกแก่การศึกษาเท่านั้น ทำให้เกณฑ์การแบ่งอายุแตกต่างกัน เช่น

เซอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 2) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นเป็น 2 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น เด็กหญิง อายุระหว่าง 13 – 17 ปี เด็กชาย

อายุระหว่าง 14 – 17 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายอายุระหว่าง 17 – 18 ปี

จตุรพร ลิ้มมันจริง (2544: 6) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 – 15 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15 – 18 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18 – 20 ปี

วารสาร กระจกสฤทธิ (2544: 104) แบ่งอายุของวัยรุ่น 2 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 – 16 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 17 – 21 ปี

จากการแบ่งช่วงวัยของวัยรุ่นข้างต้น อาจกล่าวได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 13-15 ปี อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นตอนต้นไว้ว่า

วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) คือ ช่วงวัยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิด พัฒนาการทางด้านร่างกายนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ สรีรภาพมีการเจริญโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ช่วงนี้เป็นต้นไป ด้านอารมณ์พบว่าจะมีอาการเปลี่ยนแปลงง่าย สับสน ติดเพื่อน ชอบอยู่เป็นกลุ่ม ไม่ชอบการบังคับ มักคบเพื่อนวัยเดียวกัน เพื่อพึ่งผู้ใหญ่ให้หน่อยลง โดยความสัมพันธ์กับเพื่อนจะอยู่ในรูปของการมีกิจกรรมร่วมกัน กล่าวคือ วัยรุ่นชายจะให้คำจำกัดความของเพื่อนว่าเป็นกลุ่มเพื่อนร่วมวัยแต่วัยรุ่นหญิงจะอ้างถึงเพื่อนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ วัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น มักเอาใจใส่กับรูปร่างหน้าตาของตนเองมากขึ้น จะนึกถึงความเปลี่ยนแปลงของตนเองอยู่ตลอดเวลา (อัจฉรา ภูระธีระ, 2546:19)

1.3.1.4.2 พัฒนาการของวัยรุ่น พัฒนาการของวัยรุ่นแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นถือได้ว่าเป็นพัฒนาการด้านแรกที่แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กมาสู่วัยรุ่นอย่างเด่นชัดโดยในระยะต้นของวัยรุ่นจะเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความเจริญงอกงามด้านอื่นๆให้ประสานตามไปด้วย สาเหตุที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางร่างกาย คือ ฮอร์โมนที่เกิดจากต่อมไร้ท่อภายในร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยต่อมไร้ท่อที่สำคัญ ได้แก่ ต่อมพิทูอิตารี ต่อมไทรอยด์ ต่อมแอดรีนัล และต่อมเพศ ทั้งวัยรุ่นชายและหญิงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยวัยรุ่นหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชาย 1-2 ปี ซึ่งจะเกิดขึ้นในระหว่างอายุ 10-11 ปี ส่วนเด็กชายนั้นจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นในระหว่างอายุ 12-16 ปี โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะพัฒนาการทางด้านร่างกายแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน การเปลี่ยนแปลงที่อวัยวะเพศ (Primary sex characteristics) และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลักษณะที่บอกเพศ (Secondary sex characteristics) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นส่วนใหญ่มีปัญหาในการปรับตัว ถ้าวัยรุ่นคนนั้นมีพัฒนาการ

ทางร่างกายที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ปกติและผลของการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายนั้นมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของวัยรุ่นทำให้วัยรุ่นคิดว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่แล้วเกิดการแสวงหาเอกลักษณ์และต้องการอิสระในเรื่องต่างๆมากขึ้น (Seifert and Hoffnung, 1994: 485-486; ปานจิต เครื่องกำเนิด 2539: 195; จตุพร ลิมมันจริง 2544: 79-81)

2) พัฒนาการด้านอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่เกิดจากร่างกายถูกสิ่งอื่นมาเข้า ความเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของร่างกายทั้งภายในและภายนอกกระทบกระเทือนแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น อเล็กซานเดอร์, โรดินและกอร์แมน (Alexander, Roodin and Gorman, 1980: 359) เรียกระยะวัยรุ่นนี้ว่าระยะ “Storm and Stress” ระยะนี้อารมณ์ของวัยรุ่นจะรุนแรงโดยมักแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผย ตัดสินใจรวดเร็ว เคียดแค้นและขุ่นใจง่าย อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีทั้งอารมณ์ที่สงบเยือกเย็น บางครั้งมีความสุขสนุกสนาน บางครั้งเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง จึงมักมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ วัยรุ่นไม่ชอบการบังคับหรือใช้อำนาจออกคำสั่ง แต่ขณะเดียวกันก็มีความขัดแย้งในใจ คือ อยากกลับไปเป็นเด็กที่ต้องการบิคาบารดาเป็นที่พึ่งพิงอย่างอบอุ่นและอำนวยความสะดวกสบาย ต้องการคำแนะนำ และการช่วยเหลือที่ไม่พร่ำเพ้อจนเกินไป

จตุพร ลิมมันจริง (2544: 85-87) ได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ว่าแปรผันตามองค์ประกอบ 4 ประการคือ

(1) องค์ประกอบทางชีวภาพ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมหรือยีนส์ทำให้น้ำตา รุปร่าง หรืออวัยวะต่างๆ ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของวัยรุ่น

(2) ความแตกต่างระหว่างเพศและอายุ วัยรุ่นชายและหญิงมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวก่อนวัยรุ่นชายเนื่องจากกฎเกณฑ์ของสังคม

(3) อิทธิพลของครอบครัว ประสพการณ์ต่าง ๆ ทางครอบครัวเป็นพื้นฐานการปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่น โดยครอบครัวจะมีอำนาจสนับสนุนและจัดการเกี่ยวกับความหวังและความหมายของชีวิต สำหรับวัยรุ่นในครอบครัวที่มีระบบค่านิยมที่เข้มงวดและโครงสร้างของครอบครัวค่อนข้างยึดประเพณีเก่าๆ ปรากฏผลว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งช่วยป้องกันวัยรุ่นจากความยุ่งยากทางสังคมและค่านิยมส่วนตัวในระหว่างเวลาของแรงบีบบังคับที่จะก่อให้เกิดความเสียหายมากมาย แต่ในเวลาเดียวกันบิคาบารดาต้องกระตุ้นความก้าวหน้าของบุตรวัยรุ่นให้ไปสู่ความเป็นอิสระเพื่อให้วัยรุ่นสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองตามลำพัง

(4) องค์ประกอบทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมในขณะนั้น การแปรผันทางวัฒนธรรมและชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกันจะมีค่านิยมและความคาดหวังที่แตกต่างกันด้วย สิ่งแวดล้อมทางสังคมก็มีอิทธิพลซึ่งทำให้วัยรุ่นมีความ

ยุ่งยากใจและเป็นช่วงวิกฤติ เพราะมีจิตสำนึกในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางสังคมประกอบกับการไม่สามารถควบคุมชีวิตหรือทำในสิ่งที่สังคมกำหนดว่าต้องแสดงอารมณ์ในแบบนั้น

3) พัฒนาการด้านสังคม

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Theory of Personality) เชื่อว่าพัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการของร่างกาย จิตใจและสังคมของมนุษย์ และพัฒนาการจะดำเนินต่อเนื่องกันไปอย่างมีแบบแผน โดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้น และพัฒนาการของวัยรุ่นอยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นพัฒนาการความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้ ได้รับความตามความจริง ดังนั้นช่วงนี้วัยรุ่นจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะทำให้ตนเป็นผู้ใหญ่และให้สังคมยอมรับ (นวลระ อ สุภาพล 2527: 74-95; Seifert and Hoffnung, 1994: 40) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัยรุ่นถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่งเนื่องจากพัฒนาการด้านสังคมของวัยรุ่นนั้นเป็นพัฒนาการด้านที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน วัยรุ่นต้องปรับตัวมาก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเจตคติ พฤติกรรมทางสังคมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม วัยนี้เริ่มวัยเริ่มต้นที่จะทำตนเข้าร่วมกับสังคม แต่บางครั้งผู้ใหญ่ยังไม่ยอมรับเพราะเห็นว่ายังเป็นเด็ก ทำให้วัยรุ่นพยายามเกาะกลุ่มกัน ซึ่งการรวมกลุ่มกันนี้อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมตามกันด้วยความตึกคะนอง มีการเอาอย่างกัน หรือทำตามแบบอย่างวัฒนธรรมตะวันตกหรือบางครั้งเอาอย่างผู้ใหญ่ที่พฤติกรรมไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ (สุชา จันทน์เอม 2536: 162) ดังต่อไปนี้

(1) ความสัมพันธ์กับครอบครัว

วัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่ต้องพึ่งพาครอบครัวเท่ากับวัยเด็ก ซึ่งบางครั้งถ้าคนในครอบครัวมาอยู่มากเกินไป จะเกิดความรำคาญ วัยรุ่นอยากจะทำเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง วัยนี้ต้องการเอาชนะบิดามารดา มักจะรู้สึกว่าโลกของผู้ใหญ่นั้นเป็นโลกที่ไม่ค่อยยอมรับว่าวัยรุ่นพร้อมที่จะเป็นอิสระได้แล้ว วัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะเป็นอิสระจากบิดามารดาและครอบครัว แต่จากความรู้สึกที่วัยรุ่นมีกับครอบครัวแบบนั้นในส่วนลึกแล้ว วัยรุ่นก็เกิดความละอายที่รู้สึกเช่นนั้น ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้เขาเกิดความขัดแย้งในใจตลอดเวลา (แสงเดือน ทวีสิน 2539: 272-273; พัฒนา สุจริตวงศ์ 2544: 80)

(2) ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ลักษณะที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของเด็กวัยรุ่น คือ การมีพฤติกรรมทางสังคมมากขึ้นและกว้างขึ้นกว่าในวัยเด็กอันเป็นช่วงที่เด็กค่อนข้างจะใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่า วัยรุ่นจะเริ่มแยกตัวเป็นอิสระจากครอบครัวและให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น มีการคบเพื่อนเป็นหมู่คณะ เป็นเพื่อนสนิท หรือเพื่อนคู่หู ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการเรียนรู้และมีบทบาทในสังคมและความต้องการการยอมรับจากเพื่อน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและสังคม

สุชา จันทน์เอม (2542: 11) กล่าวถึง ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย (Subcultures Theory) ซึ่งอัลเบิร์ต เค โคเฮน (Albert K. Cohen) อธิบายไว้ว่า การปฏิบัติของวัยรุ่น อาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ วัยรุ่นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรม ของพวกตน และร่วมกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้นมา เช่น ล่ามวนการสนทนา การแต่งกาย การไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม ดังนั้น การยอมรับและการ ให้ความสำคัญต่อการรวมกลุ่มของเด็กวัยรุ่นให้มีโอกาสได้แสดงออกถึงพลังในการสร้างสรรค์ จึงมี ความสำคัญมากต่อการพัฒนาเด็กวัยรุ่นให้รู้จักรับผิดชอบ รู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักบทบาท หน้าที่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มและของสังคม

(3) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน

โรงเรียนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นจะต้อง ออกจากครอบครัวมาเข้าสังคมใหม่ซึ่งมีคนอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาพี่น้อง ทำให้ต้องประสบกับความ ยุ่งยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับครู เพื่อน ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ซึ่งครูมีอิทธิพลต่อ ชีวิตวัยรุ่นมาก วัยรุ่นบางคนอาจยึดถือเอาบุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูเป็นแบบฉบับ ส่วนใหญ่ จะเชื่อและเกรงใจครู บางคราวอาจมากกว่าเชื่อฟังบิดามารดา และวัยรุ่นไม่ชอบการควบคุมแบบ เข้มงวด ยอมรับไม่ได้กับการลงโทษที่ทำให้อับอาย วัยรุ่นต้องการให้ครูปฏิบัติต่อตนอย่างผู้ใหญ่ คนหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการความช่วยเหลือ การอธิบายหรือการปฏิบัติต่อตนเองอย่างเป็นทางการ เป็นผล รวมทั้งมีความยุติธรรม ส่วนเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนก็มีส่วนทำให้วัยรุ่น เกิดความเครียดได้เพราะมีความรู้สึกที่ถูกจำกัดอิสรภาพ ถูกบังคับควบคุม ทำให้อยากลองทำ ความผิด อยากฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นที่ที่วัยรุ่นตอนต้นจะสร้างและ พัฒนาทักษะทางสังคม (วิทยา นาควัชระ 2543: 413; พัฒนา สุจริตวงศ์ 2544: 75)

(4) ความสัมพันธ์กับสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนับว่ามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเพราะ วัยรุ่นต้องอยู่ในสังคมจะต้องประพฤติดิปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนของสังคม ปัจจุบันค่านิยมได้เปลี่ยนไปซึ่งเกิดจากมีวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามา การที่วัยรุ่นปฏิบัติตามค่านิยมใหม่ ก็ขัดกับความต้องการของบิดามารดาทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกสับสน ลังเลใจว่าจะยึดถืออะไร เป็นหลักเนื่องจากวัฒนธรรมไทยนั้นเด็กจะต้องเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันจะ ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ลดลง จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ขึ้น รวมทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือความคิดของวัยรุ่นด้วย (วิทยา นาควัชระ 2543: 412-414)

4) พัฒนาการด้านสติปัญญาและการรู้จัก

1) พัฒนาการด้านสติปัญญา

ซูซา จันทน์เอม (2536: 151-152) กล่าวว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาในระยะวัยรุ่นตอนต้น จะเป็นไปอย่างรวดเร็วมากและพัฒนาการจะเจริญถึงขีดสุดเมื่ออายุประมาณ 16 ปีแล้วค่อยๆ ลดลงหลังจากอายุ 19-20 ปี ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นประกอบด้วย

(1) ความจำดีมาก แต่วัยรุ่นมักไม่ค่อยใช้ความจำของตนเองให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากต้องการใช้ความคิดในการแสดงความคิดเห็นทางด้านต่าง ๆ ที่กว้างขวาง โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของสังคม ในวัยนี้จะพยายามคิด ตัดสินใจว่าสิ่งใดดีกว่าสิ่งใดที่ควรจะเป็นและควรเกิดขึ้นในสังคม

(2) มีสมาธิดี โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจมากเป็นพิเศษ ก็จะมีสมาธิในการศึกษาค้นคว้า และพยายามค้นหาความจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยไม่ยอมท้อถอยง่าย ๆ

(3) มีความคิดกว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของตน เริ่มเข้าใจในความสวยงาม ความไพเราะ ความเจริญในด้านนี้จะค่อยเป็นค่อยไป

(4) มีจินตนาการมาก ชอบนั่งคิดฝันอยู่คนเดียวเป็นเวลานานๆ แล้วแต่ใจของตนจะปรารถนา ซึ่งความนึกฝันดังกล่าวนี้หากมิได้รับการแนะนำให้กระทำถูกทางหรือเพิกเฉยละเลยแล้วก็จะทำให้เกิดความขาด ไม่กล้าเผชิญกับอุปสรรคในชีวิต แต่ถ้าได้รับการแนะนำ และสนับสนุนให้มีโอกาสได้กระทำ กิจกรรมกลุ่มแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมการสร้างบุคลิกภาพให้ดียิ่งขึ้น

(5) ความเชื่อมั่นต่างๆ เป็นไปอย่างรุนแรง โดยเมื่อปักใจเชื่ออะไรแล้วมักเชื่ออย่างจริงจัง และถ้าไม่ยอมเชื่ออะไรแล้วก็ยากที่จะทำให้เชื่อได้ง่ายๆ ถ้าวัยรุ่นเชื่อมั่นไปในสิ่งที่ดีย่อมเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก แต่ถ้าเชื่อมั่นในสิ่งที่ผิดอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

วิทยา นาควัชระ (2543: 389-390) กล่าวถึง พัฒนาการด้านสติปัญญาของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

(1) เริ่มสนใจผู้อื่น ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มองการณ์ไกลพยายามขัดเกลาพฤติกรรมของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่นดีขึ้น

(2) เริ่มรู้จักการพึ่งตนเอง เนื่องจากวัยรุ่นต้องการอิสรภาพ ต้องการแสดงความคิดเห็นและวางโครงการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

(3) รู้จักปรับตัว สามารถปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ต่างถิ่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

2) พัฒนาการด้านการรู้คิด

การรู้คิด (Cognition) เป็นความสามารถในการแปลความหมายเหตุการณ์ต่างๆ ของแต่ละบุคคล การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยการหยั่งรู้และอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถในการรู้คิดของบุคคลแต่ละคนต่างกัน ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในการปรับตัวเข้ากับสังคม และการเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดนั้น พบว่า ในระยะวัยรุ่นจะมีความคิดในเรื่องสิ่งที่เป็นไปได้ สามารถคิดเรื่องนามธรรม โดยความคิดที่เป็นนามธรรมเป็นลักษณะเด่นของพัฒนาการรู้คิดของวัยรุ่น โดยเริ่มต้นคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดและยังมีแนวโน้มว่าความคิดของวัยรุ่นมาจากหลายมิติมากกว่าจำกัดเพียงประเด็นเดียว วัยรุ่นเริ่มมองสิ่งต่างๆ อย่างมีความสัมพันธ์กันและค่อนข้างสมบูรณ์แบบ (Adams, Gullotta and Markstrom-Adams, 1994: 7; จตุรพร ลิมมั้นจริง 2544: 153,166) การศึกษาของเพียเจท์ (Piaget) พบว่า ระยะวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของพัฒนาการด้านการรู้คิด เพราะเป็นเวลาที่มีการปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างวุฒิภาวะทางชีววิทยาของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียกร้องทางสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น ดังนั้น ลักษณะการรู้คิดของวัยรุ่นจึงประกอบด้วยความคิดในเรื่องความเป็นไปได้ ความคิดที่มีหลายมิติ และความคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม และได้แบ่งความคิดของวัยรุ่นในบริบท ออกเป็น 3 ด้าน (Watson and Clay, 1979: 514-515; จตุรพร ลิมมั้นจริง 2544: 180-194) คือ

(1) การเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดทางสังคม (Changes in Social Cognition) การรู้คิดทางสังคมเป็นกิจกรรมทางการรู้คิดเกี่ยวกับบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมและสถาบันต่างๆ ในสังคม ซึ่งความสามารถทางการรู้คิดด้วยนามธรรมทำให้จิตวิทยาสังคมของวัยรุ่นมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ได้แก่ การค้นพบเอกลักษณ์ตนเอง การมีอิสรภาพ ความผูกพัน ความรัก สัมฤทธิผล เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดทางสังคมของวัยรุ่นนี้มี 3 ลักษณะ คือ

ก) การสร้างความประทับใจ (Impression Formation) ด้วยการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ใช้นามธรรม ใช้ข้อวินิจฉัยและใช้ความมีเหตุมีผลสร้างความประทับใจ

ข) ความสามารถในการแสดงบทบาท (Role-Taking Abilities) โดยพัฒนาการเกี่ยวกับการแสดงบทบาทมีแนวโน้มที่ลึกและเป็นเชิงสังคม ทำให้วัยรุ่นเข้าใจบุคคลได้ชัดเจน นำไปสู่การสื่อสารที่ดี

ค) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมและประเพณีทางสังคม (Conceptions of morality and social convention) ซึ่งประเพณีทางสังคมเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่แนะนำพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวันและทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน

ในบางครั้งประเพณีที่ปราศจากเหตุผล แต่วัยรุ่นก็ยังปฏิบัติตาม เพราะวัยรุ่นแบ่งปันความเข้าใจกับบุคคลอื่นๆ ที่ถูกคาดหวังให้ประพฤติเช่นนั้นในสถานการณ์นั้นเพื่อความสงบสุขของสังคม

(2) **สิ่งที่ได้จากการเสี่ยงของวัยรุ่น** วัยรุ่นตัดสินใจกระทำใน

พฤติกรรมต่างๆ ที่เสี่ยงภัยเพราะข้อบกพร่องของความสามารถทางการรู้คิดที่กำลังพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ มากมาย เช่น ด้านสุขภาพ ประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น ทฤษฎีการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Decision Theory) ช่วยให้เข้าใจการเสี่ยงภัยของวัยรุ่นได้ชัดเจนเนื่องจากทฤษฎีนี้อธิบายว่า “พฤติกรรมเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการ” กระบวนการเหล่านี้ประกอบด้วย

- ก) การเลียนแบบตัวเลือกต่างๆ จากทางเลือก
- ข) การเลียนแบบผลที่ตามมาของแต่ละตัวเลือก
- ค) การประเมินความปรารถนาจากผลที่เป็นไปได้

ที่เกิดตามมาจากหลัง

- ง) การประเมินความเป็นจริงของแต่ละสิ่งที่เกิดตามมา
- จ) การเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดกับกฎการตัดสินใจ

ซึ่งวิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยของวัยรุ่นกระทำได้โดยการสอนและให้ความรู้แก่วัยรุ่น

(3) **การตัดสินใจของวัยรุ่น (Adolescent Decision Making)**

วัยรุ่นต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวในชีวิตประจำวันว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร ซึ่งผลการตัดสินใจนี้จะเป็นผลต่อไปถึงชีวิตในอนาคตทั้งด้านบวกและลบวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านการรู้คิด หากเข้าใจความคิดของวัยรุ่นและให้วัยรุ่นได้รับความช่วยเหลือจะลดความเสี่ยงที่จะทำลายพัฒนาการของวัยรุ่น โดยการสอนทักษะเพื่อการตัดสินใจในช่วงวิกฤตให้แก่วัยรุ่น ก็จะช่วยให้วัยรุ่นผ่านพ้นช่วงนี้ไปได้ด้วยดี

5) พัฒนาการด้านจริยธรรม

จริยธรรมเป็นความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดีตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติในสังคม พัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 10-16 ปีนั้นเป็นขั้นที่ยอมรับกฎเกณฑ์และปฏิบัติตามหน้าที่ โดยขั้นนี้ต้องการได้รับการยอมรับ (“Good-Child” Orientation) จะไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามเพื่อน ส่วนขั้นทำตามหน้าที่ (“Law-and-Order” Orientation) จะทำตามที่สังคมคาดหวัง โดยบุคคลจะพัฒนาขั้นกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง และสังคมจะตัดสินใจว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ซึ่งค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นจะไม่อยู่ที่ แต่จะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตามขอบเขตทางสังคมของวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ มากขึ้น และบุคคลเหล่านี้เป็นเจ้าของค่านิยมที่แตกต่างกันกับสิ่งที่วัยรุ่นได้เรียนรู้จากค่านิยมทางจริยธรรมของครอบครัวด้วย อิทธิพลที่นำมาซึ่งความรู้จักผิดชอบชั่วดีมาจากรากฐานในครอบครัว หากครอบครัวไม่ได้ปลูกฝังเรื่องนี้ไว้อย่างเข้มแข็งมั่นคง

ดีพอ วัยรุ่นบางคนก็อาจจะได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมมาจากเพื่อน สื่อหรือสิ่งอื่นๆ ที่พบเห็นในสังคม (แสงเดือน ทวีสิน, 2539:79; พัฒนา สุจริตวงศ์, 2544: 75)

จากพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน สะท้อนถึงความต้องการของวัยรุ่น และปัจจัยรอบข้างที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น กล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ค้นหาแบบอย่าง วิถีทางแห่งตนและเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่ต้องการการแนะนำและการระคับประคอง การอ่านจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของวัยรุ่นเนื่องด้วยหนังสือสามารถเป็นสื่อชี้นำที่จะให้ข้อมูลเติมเต็มความต้องการ คลี่คลายปัญหาและความคับข้องใจของวัยรุ่นได้ การอ่านและเนื้อหาของหนังสือที่อ่านจึงต้องมีความสอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว และวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรักการอ่านก็จะลดความเสี่ยงในการประสบปัญหาต่างๆ และเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสะท้อนถึงการเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคมนั่นเอง

1.3.1.4.3 ความสนใจและความต้องการของวัยรุ่น ความสนใจและความต้องการของวัยรุ่นนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือหรือปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ค่านิยมของกลุ่มเพื่อนและจากการได้รับการอบรม เลี้ยงดู สั่งสอนจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และ จิววรรณ คูหาภินันท์ (2545: 43-44) ได้กล่าวถึงความสนใจและความต้องการของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

- 1) สนใจเกี่ยวกับตนเอง หน้าตา บุคลิกภาพ ร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รักษาสุขภาพและการทำงานตามความถนัดของตน
- 2) สนใจและต้องการอยู่ในสังคม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
- 3) สนใจและต้องการประกอบอาชีพ ต้องการเลือกตามความถนัดและความต้องการของตนเอง
- 4) สนใจในปรัชญาชีวิต ต้องการมีอุดมคติและอุดมการณ์เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต
- 5) สนใจเพศตรงข้าม ต้องการสร้างความสนใจให้กับเพศตรงข้าม
- 6) สนใจและต้องการพักผ่อนหย่อนใจ และการบันเทิงต่างๆ ตลอดจนการใช้เวลากับความสนใจและความต้องการของตน เช่น เล่นกีฬา ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ แอบบันทึกภาพ ภาพยนตร์ ฯลฯ
- 7) ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม
- 8) ต้องการเป็นอิสระ
- 9) สนใจและซาบซึ้งในวรรณคดี ศิลปะ ธรรมชาติ และความงดงาม ความไพเราะต่างๆ จากดนตรี และเสียงเพลง
- 10) ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

11) ต้องการความรักความอบอุ่น และความเข้าใจจากครอบครัว และครูในโรงเรียน

12) สนใจเรื่องราวและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เครื่องอิ เล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์

13) ต้องการความมีเหตุผล และต้องการแสดงความคิดเห็น ของตนเอง

จากความสนใจและความต้องการของวัยรุ่นที่กล่าวมานั้นถือเป็น ปัจจัยหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมการอ่านของวัยรุ่น โดยความต้องการการอ่านของวัยรุ่นย่อมมีความ สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของวัยรุ่นข้างต้น โดยฉวีวรรณ กุหาภิกนันท์ (2545: 47-48) ได้กล่าวถึงความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็กวัย 12-20 ปี ดังนี้

เด็ก 12-14 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) เป็นเด็ก ก่อนวัยรุ่นความสนใจในการอ่านจะต้องกว้างขวางมากขึ้น ชอบเรื่องวิทยาศาสตร์ ชีวิตประวัติบุคคล สำคัญ เรื่องเด็กวัยเดียวกัน เรื่องโรงเรียน กีฬา งานอดิเรก สัตว์ แมลงต่างๆ เรื่องท้องถิ่น ประเพณี พื้นบ้าน เด็กวัยนี้จะรู้จักวินิจฉัยการอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย และอยากรู้อยากเห็น เด็กชายจะสนใจวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ การทดลองเรื่องที่ ขมวดปมให้คิด เรื่องผจญภัยในอวกาศ ประวัติศาสตร์ เกมส์ คอมพิวเตอร์ ส่วนเด็กผู้หญิงยังคง สนใจเรื่องในครอบครัวและเริ่มสนใจอ่านหนังสือนวนิยายรัก ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงชอบเรื่อง สัตว์ เด็กวัยนี้จะเข้าใจหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้ดี เด็กวัยนี้จะชอบหนังสือที่มีเรื่องมากกว่ารูป ส่วนมากจะ ชอบหนังสือขนาดฉบับกระเป๋า (Pocket Book) ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน และชอบอ่านนิตยสารมาก โดยเฉพาะนิตยสารที่มีเรื่องที่สนใจเป็นพิเศษ

เด็กวัย 15-20 ปี (วัยรุ่น) สนใจเรื่องการแต่งกาย วิธีการเรียนให้เก่ง การจำ การเป็นคนเก่ง คนเด่น จิตวิทยาต่างๆ งานอดิเรก มรรยาทในสังคม การวางตน การคบเพื่อน การคบเพศตรงข้าม ชอบอ่านเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ การรักษาสุขภาพอนามัย วรรณคดี โคลง กลอน นวนิยายรัก ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า คอมพิวเตอร์ การทดลอง เรื่อง ที่เป็นความรู้ เครื่องบิน จรวด ดาวเทียม เทคโนโลยี เกษตร ภาษา กีฬา การต่อสู้ อาวุธที่ใช้ ในสงคราม ปัญหาสังคม การเมือง นักสืบ ผจญภัย การท่องเที่ยว และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น เด็กวัยรุ่นผู้ชายจะชอบเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กีฬา การผจญภัย และดนตรี วัยรุ่นหญิง และชายชอบอ่านวาสาร นิตยสาร และหนังสือการ์ตูนมาก

รสา วงศ์ยังอยู่ (2543: 239) กล่าวถึงความสนใจและความต้องการใน การอ่านของเด็กวัย 12-17 ปี ดังนี้

อายุ 12-13 ปี ชอบกีฬา วิทยาศาสตร์ เรื่องเพื่อฝัน

อายุ 14-16 ปี ชอบอ่านเรื่องชีวประวัติบุคคล ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเดินทาง การกีฬา เรื่องเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ การทดลอง งานอดิเรก หนังสือวิชาการ นวนิยาย และเรื่องขบขัน

อายุ 16-17 ปี มีความต้องการ ความสนใจ และรสนิยมเป็นของตัวเอง มีความชอบหนังสือคล้ายกับผู้ใหญ่

ไพพรรณ อินทนิล (2546: 81-82) จำแนกความสนใจการอ่านของวัยรุ่นตามลำดับอายุดังต่อไปนี้

อายุ 12 ปี เด็กชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างขมวดปมไว้ให้คิด ชอบอ่านหนังสือเกือบทุกชนิด ผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ กีฬา ฯลฯ เด็กหญิงส่วนมากยังชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน โรงเรียนชอบเรื่องรักๆ ใครๆ มากขึ้น เรื่องผจญภัยยังคงชอบอยู่ และเริ่มการอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และบางทีก็ชอบเรื่องอาชีพด้วย ในวัยนี้เด็กหญิงเริ่มอ่านเกือบทุกอย่างเหมือนกัน

อายุ 13 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องเครื่องยนต์กลไก แต่ให้ยุ่งยาก ซับซ้อนขึ้น ชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรกการปลูกต้นไม้ ความงามของร่างกายเป็นต้น เด็กหญิง ชอบอ่านนิยายของผู้ใหญ่ ไม่ชอบอ่านหนังสือที่เป็นหลักวิชาการจนเกินไป เริ่มชอบหนังสือคำประพันธ์ บทละคร เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงก็ยังคงชอบอยู่

อายุ 14 ปี ระยะเวลาจะเข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่แล้ว ความสนใจจะเริ่มพุ่งเป้าไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะระยะนี้อาจจะอ่านหนังสือน้อยลง แต่ชอบอ่านนิตยสารมากขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ การเดินทาง เครื่องยนต์กลไกต่างๆ ชอบหนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนอาจเริ่มอ่านหนังสือรักๆ ใครๆ บ้าง แต่เรื่องนั้นจะต้องรวดเร็วทันใจ ชอบหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร์ที่สะท้อนอารมณ์ มักคิดใจเรื่องราวที่แต่งเกินความจริง (ระยะนี้เป็นระยะที่ควรให้การแนะนำการอ่านมากที่สุด) บางคนอาจสนใจหนังสือเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น และยังคงสนใจบทละคร คำประพันธ์ด้วย

อายุ 15 ปี ตอนนี้ความทุ่มเทในการอ่านผ่านไปบ้างแล้ว แต่ละคนเริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและของสังคมของตน ยังคงชอบการอ่านอยู่แต่ไม่ทุ่มเทไปในทางใดทางหนึ่งเหมือนเมื่อก่อน เด็กชายมักจะชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรก และการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย

อายุ 16-18 ปี ความสนใจในการอ่านค่อยเริ่มเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นและสนใจชีวิตอย่างผู้ใหญ่สนใจกับเรื่องโลก เรื่องของสังคม และปัญหาส่วนตัวต่างๆ

สุพรรณิ วราทร (2551: 14-15) ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นตอนต้นไว้ดังนี้

อายุ 12 ปี วัยรุ่นตอนต้นชายชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการผจญภัย วีระบุรุษ ชีวประวัติบุคคล ประวัติศาสตร์ วัยรุ่นหญิงส่วนมากชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว โรงเรียน และเรื่องความรัก บางคนเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่และเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ

อายุ 13 ปี วัยรุ่นตอนต้นทั้งชายและหญิงยังคงชอบเรื่องการผจญภัย โดยเฉพาะในดินแดนแปลกใหม่ นอกจากนี้วัยรุ่นตอนต้นชายยังชอบเรื่องสิ่งประหลาด และงานอดิเรก วัยรุ่นตอนต้นหญิงยังคงชอบอ่านนวนิยาย บางคนอาจชอบอ่านบทร้อยกรอง ไม่ชอบเรื่องวิชาการมากนัก

อายุ 14 ปี วัยรุ่นตอนต้นทั้งชายและหญิง ยังคงชอบอ่านนวนิยาย และวารสาร วัยรุ่นตอนต้นชายจะเลือกอ่านนวนิยายและนิยายสารคดีที่มีเรื่องในแนวที่ชอบ เช่น ชีวประวัติ และงานอดิเรกต่างๆ ส่วนวัยรุ่นตอนต้นหญิงชอบอ่านนวนิยายผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักสะเทือนอารมณ์ และเรื่องจินตนาการ บางคนอาจสนใจเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นตอนต้นมีความต้องการในการอ่านอย่างกว้างขวาง ประเภทหนังสือที่อ่านได้แก่ นวนิยาย สารคดี นิยายสารคดี พ็อกเก็ตบุ๊ก กวีนิพนธ์ เป็นต้น โดยเนื้อหาที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้โลกกว้างหรือสิ่งรอบตัว เช่น การผจญภัย ชีวประวัติ บุคคล ความรัก อาชีพ งานอดิเรก ซึ่งล้วนเป็นเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างตัวตนของวัยรุ่นในการหาแนวทางของตนต่อไปในอนาคตด้านต่างๆ ซึ่งจะต่างกับวัยเด็กที่ยังไม่ได้มีความสนใจกว้างขวางมากนักและในขณะเดียวกันก็ต่างจากวัยรุ่นตอนปลายที่เริ่มมีความสนใจการอ่านที่คล้ายกับผู้ใหญ่ที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับโลก สังคมและปัญหาส่วนตัวต่างๆ

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน

การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านนั้นมีการศึกษาอยู่ในสองระดับได้แก่ ระดับแรกคือ ศึกษาพฤติกรรมรักการอ่านซึ่งจะศึกษาการกระทำที่แสดงออกถึงการรักการอ่าน ส่วนระดับที่สองเป็นการศึกษานิสัยรักการอ่านซึ่งจะศึกษาถึงลักษณะความประพฤติที่เคยชินและเป็นกิจวัตรอันสะท้อนถึงนิสัยรักการอ่านของบุคคล โดยในการศึกษาพฤติกรรมรักการอ่านและนิสัยรักการอ่านมีดังต่อไปนี้

1.3.2.1 พฤติกรรมรักการอ่าน: ตัวแปร ความหมาย วิธีวัด

การศึกษาพฤติกรรมรักการอ่านและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน มีการระบุพฤติกรรมออกเป็นด้านๆ เช่น ในงานวิจัยของสุชาดา เจริญธรรม (2546: 5-6) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งตัวแปรด้านความสนใจในการอ่าน แบ่งการวัดออกเป็น 5 ด้านคือ 1) วัตถุประสงค์ของการอ่าน 2) สาเหตุที่อ่าน 3) แหล่งการอ่าน 4) เวลาที่ใช้ในการอ่าน 5) จำนวนหนังสือที่อ่าน ส่วนสุจิตรา ศรีสุธีวงศ์ (2544: 11) ศึกษาพฤติกรรมการอ่าน

หนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่านไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำในการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของเด็ก โดย ระบุเป็นพฤติกรรม 3 ด้านคือ 1) กระบวนการเลือกสรรในการอ่าน 2) ความถี่ในการอ่าน 3) ปริมาณ การอ่าน สำหรับเบญจพร หมั่นสวัสดิ์ (2542: 5) ศึกษาความสนใจและการใช้ประโยชน์จากการอ่าน หนังสือพิมพ์ของนักศึกษาทางไกล แบ่งวัดพฤติกรรมการอ่านออกเป็น 1) ความถี่ 2) ความบ่อยครั้ง ในการอ่านหนังสือพิมพ์ 3) ช่วงเวลาที่อ่าน 4) สถานที่ที่อ่านหนังสือพิมพ์รายวัน 5) จำนวนฉบับ หนังสือพิมพ์รายวันที่อ่านเป็นประจำ ในอดีตมีงานวิจัยของ สหทัยา ชินสมบุรณ์ (2528: 9) ศึกษา อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ โดยแบ่งการวัดด้านการอ่านออกเป็น 4 ด้านคือ 1) จำนวนหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือแบบเรียนที่ นักเรียนมีอยู่ที่บ้าน 2) ประเภทของหนังสือ 3) ความถี่ในการอ่าน และ 4) แหล่งที่ได้หนังสือ ส่วน จินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2527: 4) ศึกษาการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุด ระบุการวัดด้านการอ่าน ออกเป็น 5 ด้านคือ 1) ประเภทหนังสือที่อ่าน 2) จำนวนหนังสือที่อ่าน 3) เวลาที่ใช้ในการอ่าน 4) แหล่งที่ได้หนังสือ และ 5) วัตถุประสงค์ในการอ่าน และสุวรรณา สันคติประภา (2532: 14) ศึกษา พฤติกรรมการอ่านและการเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กในกรุงเทพมหานคร วัดปริมาณ การอ่านหนังสือการ์ตูนด้าน 1) ความถี่ในการอ่าน 2) จำนวนเล่มที่อ่านต่อสัปดาห์ 3) จำนวนปีที่ อ่านการ์ตูน และ 4) จำนวนชั่วโมงที่อ่านในหนึ่งวัน นอกจากนี้ จิตรลดา อารีย์สันติชัย (2547: 21) ได้ให้ความหมายของความสนใจใฝ่รู้ในการอ่านว่า ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน หมายถึง พฤติกรรม กระตือรือร้นที่จะอ่านเพื่อเรียนรู้เรื่องราว หมั่นศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆ เพิ่มเติม แสวงหาแนวคิด และวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยแบ่งพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน ออกเป็น 3 ด้านดังนี้ 1) กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้โดยการอ่านจากสื่อ และแหล่งการ เรียนรู้ต่างๆ 2) เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เพิ่มเติมด้วยการอ่านอยู่เสมอ 3) หมั่นแสวงหาความรู้ แนวคิด และวิธีการใหม่ๆ โดยการอ่านจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ

จากการประมวลความหมายเชิงการวัดของพฤติกรรมรักการอ่าน ในงานวิจัย หลายเรื่องที่ศึกษาพฤติกรรมนี้ในอดีต สรุปได้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน หมายถึง การกระทำที่บุคคล แสดงออกถึงความสนใจและความชอบอ่าน แสวงหาโอกาส แสวงหาเวลาว่างในการอ่าน แสวงหา หนังสือเพื่อการอ่าน เป็นความสมัครใจและยินดีที่จะอ่านเองโดยไม่มีการบังคับ

1.3.2.2 นิษัยรักการอ่าน: ตัวแปร ความหมาย วิธีวัด

การศึกษานิษัยรักการอ่านมีการระบุนิษัยรักการอ่านออกเป็นด้านๆ เช่น ในงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพินทร์ ชูชม; และสุภาพร ลอยด์ (2529: 53) ได้ศึกษาการ ส่งเสริมนิษัยรักการอ่านในครอบครัวโดยแบ่งนิษัยรักการอ่านออกเป็น 2 ด้านคือ 1) ปริมาณเวลาใน การอ่านสิ่งตีพิมพ์ หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่าในสัปดาห์หนึ่งๆ ตนอ่านหนังสือพิมพ์ นิติสาร และหนังสืออ่านเล่น (ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน) รวมแล้วเป็นจำนวนกี่ชั่วโมงและนาที และ

2) ความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ หมายถึง ปริมาณความชอบและการเลือกอ่านเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสืออ่านเล่นของนักเรียน ซึ่ง (นักวิชาการจัดว่า) มีประโยชน์ เช่น ข่าว สารคดี รวมทั้งเรื่องตลกเบาสมอง ตลอดจนไม่ชอบและหลีกเลี่ยงที่จะอ่านเรื่องที่น่าจะมีโทษ เช่น เรื่องลามกอนาจาร ข่าวชุบชิบ ข่าวดารา ข่าวอาชญากรรมที่ร้ายรุนแรงยิ่งกว่านั้น ดวงพร พวงเพ็ชร์ (2541: 14-15) กล่าวถึงองค์ประกอบของบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านว่าประกอบด้วยลักษณะต่างๆ 4 ประการคือ 1) การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส การใช้เวลว่างในการอ่าน และหาโอกาสเพื่อการอ่าน อ่านโดยไม่เลือกเวลาสถานที่ ต้องการอ่านโดยไม่มี ความจำเป็นมาบังคับ พอใจอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพาจากคนอื่น 2) การอ่านหนังสือหลายประเภท หมายถึง การอ่านหนังสือให้เข้าใจในเรื่องเดิมแต่จากหนังสือหลายเล่ม หรือหลายแหล่ง อ่านเนื้อหาหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น ข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง เรื่องตลกเบาสมอง บันเทิงคดี หรือสารคดี อ่านหลายประเภทของสิ่งพิมพ์ เช่น อ่านทั้งจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง หรือใบปลิว เป็นต้น การอ่านประเภทของสิ่งพิมพ์ก็อ่านจากหลายเล่มหรือหลายฉบับ เพื่อจะได้ทราบความคิดในเรื่องเดียวกันแต่จากผู้แต่งหลายคน หรือจากผู้แต่งคนเดียวกันที่มีผลงานในเรื่องเดียวกันมากกว่า 1 ชิ้น รวมทั้งมีการอ่านจากหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด อ่านหนังสือที่มีอยู่ในบ้าน หรือซื้อจากร้าน หรือแผงหนังสือ 3) การอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ หมายถึง การเลือกอ่านเนื้อหาจากหนังสือที่ให้ ความรู้ ความเพลิดเพลิน กล่อมเกลาคิดใจ พัฒนาอารมณ์ ส่งเสริมประสบการณ์ เช่น ข่าว สารคดี เรื่องตลกเบาสมอง รวมทั้งเลือกไม่อ่านเนื้อหาจากหนังสือที่ไม่มีประโยชน์ รู้จักกำหนด วัตถุประสงค์ในการอ่าน อ่านจับใจความสำคัญได้ 4) การเห็นคุณค่าของการอ่าน หมายถึงการรู้ถึง ประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการแก้ไขปัญหา รู้ว่าสิ่งที่อ่านมีประโยชน์ ต่อตนเองหรือผู้อื่นอย่างไร เช่น อ่านเพื่อให้ได้รับความรู้ อ่านเพื่อความบันเทิงหรือจรรโลงใจ มีเจตคติที่ดีต่อการอ่านสิ่งพิมพ์ การรู้จักดูแลรักษาหนังสือเพื่อให้ใช้ได้นาน นำความรู้ที่ได้จาก การอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความเชื่อว่าการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหามีคุณค่าจะให้ประโยชน์ เช่น ความรู้ ความบันเทิง คติสอนใจ

การประมวลความหมายการวัดนิสัยรักการอ่านจากผลงานวิจัยหลายเรื่อง ในอดีต สรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงความใส่ใจ สนใจ ในการแสวงหา ความรู้และความบันเทิงด้วยการอ่าน โดยใช้วิธีการต่างๆ ซึ่งกระทำอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ จนเป็นนิสัย

สรุปได้ว่า นักวิจัยหลายท่านศึกษาพฤติกรรมการอ่านและนิสัยรักการอ่าน สอดคล้องกันใน 2 ประเด็น คือ 1) ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่าน เช่น มีการศึกษาจำนวนชั่วโมงที่ใช้ ในการอ่าน (ความถี่ ความบ่อย ช่วงเวลาที่ใช้ ความสม่ำเสมอในการอ่าน เป็นต้น) และ 2) ปริมาณ การอ่านสิ่งพิมพ์หลากหลายประเภท เช่น จำนวนสิ่งพิมพ์ที่อ่าน (จำนวนฉบับ/เล่มของหนังสือพิมพ์

หรือหนังสือการ์ตูนที่อ่าน ประเภทหนังสือที่อ่าน ความชอบเนื้อหาที่มีประโยชน์ ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน เป็นต้น

1.3.2.3 สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของนิสัยรักการอ่าน

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมรักการอ่านและนิสัยรักการอ่านจะเห็นได้ว่าเมื่อพฤติกรรมรักการอ่านได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอก็จะพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุดและจะเป็นความประพฤติดีที่ติดตัวเด็กตลอดไปอันนำมาซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการดังกล่าวได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542:51) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของครอบครัวกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านว่า การปฏิบัติตัวของพ่อแม่และผู้ปกครอง ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวว่าเป็นการเตรียมความพร้อมทางการเรียน การอ่านและการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของเด็กไปพร้อมๆ กัน การให้ความรัก ความอบอุ่น การอบรมเลี้ยงดู ภาษาที่ใช้กับเด็ก การจัดหาของเล่นและหนังสือให้เด็ก การเล่านิทานให้เด็กฟัง การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและการใช้เครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้าน ตลอดจนจำนวนหนังสือที่มีในบ้านล้วนเป็นการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมในการเรียนยิ่งผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กใช้สิ่งตีพิมพ์เมื่ออายุยังน้อยในปริมาณมากเท่าใด เมื่อเติบโตขึ้นเด็กจะอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นและชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์มาก และหากพ่อแม่ ผู้ปกครองทำตัวเป็นแบบอย่างในการอ่าน อธิบายเนื้อหา ชี้แนะสิ่งที่ได้จากการอ่าน แนะนำส่งเสริมให้อ่านสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ควบคุมไม่ให้อ่านสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่มีโทษหรือไม่มีประโยชน์ เด็กจะพัฒนานิสัยรักการอ่านและมีนิสัยการอ่านดีขึ้น

สอดคล้องกับ ศิริอร อินทร์ตลาดชุม (2545: 11-12) ที่กล่าวว่า เด็กจะมีนิสัยรักการอ่านต้องได้รับการหล่อหลอมและส่งเสริมจากสถาบันหลักคือ บ้านกับโรงเรียน ผู้รับผิดชอบคงไม่พ้นพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ที่จะร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการอ่านให้กับเด็กๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เด็กมีความพร้อมและมีทักษะในการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน พ่อแม่ที่มีนิสัยรักการอ่านจะเป็นแรงบันดาลใจและแบบอย่างให้กับเด็กเกิดนิสัยรักการอ่านตามไปด้วย แต่ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ใช้เวลาอ่านเพื่อความบันเทิงมากกว่าอ่านเพื่อความรู้ ขณะเดียวกันพ่อแม่ มักบังคับให้เด็กอ่านหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งเด็กๆ มักไม่อยากอ่านหรืออ่านก็ไม่สนุก วิธีการนี้ไม่ช่วย ส่งเสริมการอ่านหรือพัฒนาการการอ่านมากนัก เว้นแต่ใช้วิธีจูงใจให้เด็กอ่านหนังสือเรียนได้ด้วยความเต็มใจก็จะเกิดผลดีต่อการอ่านมากกว่าการบังคับ

นอกจากนั้น ดวงพร พวงเพชร (2541 : 21) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่งซึ่งหากได้รับการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำๆ เป็นประจำก็จะสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นนิสัยรักการอ่านได้ เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมทางด้าน การอ่านมาแล้วเป็นอย่างดีย่อมสามารถพัฒนานิสัยรักการอ่านได้เร็วกว่าเด็กที่ขาดการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน อย่างไรก็ตามการพัฒนา

ทางด้านความพร้อมในการอ่านของเด็กยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น วุฒิภาวะทางด้านสมอง การรับภาพ การออกเสียง วุฒิภาวะทางภาษา ความสามารถในการปรับตัว ประสบการณ์ทางสังคม สภาพร่างกาย เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หากต้องการที่จะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก สถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญ คือ ครอบครัวและโรงเรียนซึ่งทั้งสองสถาบันนี้จะต้องเป็น ตัวแบบและต้องร่วมมือกันในการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

1.3.3 แนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์

1.3.3.1 ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งสลับซับซ้อนและมีตัวแปรหลายตัวที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยศาสตร์หลายแขนงมาช่วยอธิบาย สำหรับทางจิตวิทยาเป็นการศึกษาโดยเน้นทางด้านร่างกาย ระบบประสาท สมองส่วนต่างๆ ด้านจิตวิทยาเน้นทางด้านจิตใจ และด้านสังคมวิทยาเป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ป ระเพณี ค่านิยม สภาพบ้านเมือง ที่อยู่อาศัย ฯลฯ ดังนั้น ในการศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จึงควรทำความเข้าใจกับคำว่า พฤติกรรมซึ่งความหมายของพฤติกรรมมีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมายซึ่งจะขอกล่าวพอสังเขปดังนี้

พันธุทิพย์ รวมสูตร (2540: 141-142) นิยามคำว่า พฤติกรรมว่า หมายถึง ปฏิบัติการต่างๆ หรือกิจกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ก็ตาม มีทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอก ที่เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ตลอดเวลา เช่น การพูด การแสดงกิริยาต่างๆ

วิธี แจ่มกระติก (2541: 14) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและสิ่งเร้าภายนอกโดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยรู้ตัวหรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ถึงแม้บุคคลอื่นสามารถสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามแต่สามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

สังคม ตัดโต (2541: 11) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์กระทำ ซึ่งอาจเป็นได้โดยไม่รู้สึกรู้ตัวหรือการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย รวมทั้งตรึกตรองเป็นอย่างดีมาแล้ว โดยมีความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติเป็นตัวก่อให้เกิดพฤติกรรมออกมา โดยที่บุคคลที่อยู่รอบๆ สามารถสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามซึ่งสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

นิลบล ไทยรัตน์ (2542: 22) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์ ซึ่งบ่งบอกถึง อารมณ์ ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าต่างๆ

ลักษณะ สรีวิวัฒน์ (2544: 17) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือโดยอ้อม บางลักษณะอาจ สังเกตเห็นได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วยหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543: 5) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของมนุษย์ทั้งกายกรรม วาจกรรม และมนโกรรมโดยรู้สึกนึกคิดทั้งที่สังเกตได้และไม่อาจสังเกตได้

จากคำจำกัดความของคำว่า พฤติกรรม สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ อากัปกริยา หรือกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์แสดงออกมา เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งมาจากภายนอกร่างกายหรือภายในความรู้สึกนึกคิด เข้าของปฏิกิริยาอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว หรือบุคคลอื่นสามารถรู้ได้ และสามารถสังเกตได้หรือไม่ได้ก็ตาม

1.3.3.2 ประเภทของพฤติกรรม

นักวิชาการแบ่งประเภทของพฤติกรรมแตกต่างกันหลายประเภท ดังต่อไปนี้ พฤติกรรมสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท (ลักษณะ สรีวิวัฒน์, 2544: 17)

1) **พฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior)** หรือพฤติกรรมภายนอก หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่บุคคลอื่นนอกเหนือจากเจ้าของพฤติกรรมรับรู้ สำหรับพฤติกรรมภายนอกนี้บุคคลอื่นต้องอาศัยการสังเกต (observation)

2) **พฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior)** หรือพฤติกรรมภายใน ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลอื่นไม่สามารถมองเห็นหรืออาจจะสังเกตเห็นได้ยาก เพราะเป็นการกระทำของอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกาย เช่น ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก

บลูม (Bloom, 1975 : 65-197) ได้กล่าวถึง พฤติกรรม ว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1) พฤติกรรมด้านความรู้

เป็นกระบวนการทางด้านสมอง เป็นความสามารถทางด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้ความคิด วิจัยรณญาณ เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งจัดจำแนกได้ตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก ดังนี้

1.1) ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้หรือระลึกได้

1.2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือจะต้องมีความรู้มาก่อนถึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความตีความและคาดคะเน

1.3) การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิชาการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่างๆ ไปใช้

1.4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถและมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6) การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัย โดยกฎเกณฑ์ที่ใช้อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมาหรือมีอยู่แล้ว

2) พฤติกรรมด้านเจตคติ

เจตคติเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ การให้คุณค่า การปรับปรุง ค่านิยม การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ รวมไปถึงความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ จะบอกแนวโน้มของบุคคลในการกระทำพฤติกรรม แบ่งขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติได้ ดังนี้

2.1) การรับหรือการให้ความสนใจ (Receiving of Attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่าเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดี หรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วยความตระหนักความยินดีที่ควรรับและการเลือกรับ

2.2) การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ประกอบด้วย ความยินยอม ความเต็มใจ และพอใจที่จะตอบสนอง

2.3) การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบ และผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

2.4) การจัดกลุ่มค่านิยม (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากลุ่ม โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเหล่านั้น ในการจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม และจัดระบบของค่านิยม

2.5) การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด และพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย การวางแผนทางของการปฏิบัติและการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่บุคคลกำหนด

3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เป็นการใช้ความสามารถที่จะแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่บุคคลปฏิบัติออกมาโดยมีความรู้ และด้านเจตคติ เป็นตัวช่วยให้เกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติที่ถูกต้อง

1.3.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาจะมีทั้งเป็นพฤติกรรมในทางบวกและพฤติกรรมในทางลบ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในทุกวันและทุกสถานการณ์โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านั้นและขณะนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการดังต่อไปนี้ (ถวิล ธาราโกษณ์, 2543: 6-7)

1) ปัจจัยทางด้านสรีรวิทยา เป็นปัจจัยพื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ลักษณะทางสรีระของพื้นฐานในเชิงชีววิทยาถือว่าเป็นปัจจัยเริ่มแรกที่วางรูปแบบของพฤติกรรมมนุษย์ทุกคน ถือว่าเป็นอินทรีย์ที่มีชีวิตอย่างหนึ่ง การทำหน้าที่ทางสรีระในระบบอวัยวะต่างๆ จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา

2) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องเรียนรู้ และพบสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดเวลา สิ่งแวดล้อมใดที่ปรากฏเด่นชัดต่อบุคคล สิ่งแวดล้อมนั้นจะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรมและพฤติกรรมก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะดินฟ้าอากาศ แสงสว่าง สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

3) ปัจจัยทางด้านสังคม เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับ มนุษย์จึงมาอยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือที่เราเรียกว่า สังคม และเมื่อมีสังคมเกิดขึ้นคนในสังคมก็จะตั้งข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า “โครงสร้างของสังคม” เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์แก่สังคมจึงมีข้อกำหนดต่างๆ ขึ้นให้แต่ละคนมีสิทธิส่วนบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้คือ โครงสร้างของสังคม ซึ่งจะ เป็นสิ่งบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม ข้อกำหนดที่เป็นหลักใน โครงสร้างของสังคมก็คือ ปทัสถาน (Norms) สถานภาพ (Status) บทบาท (Role) และค่านิยม (Value)

4) ปัจจัยทางด้านทัศนคติ คือ ความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ทั้งทางด้านบวกหรือทางด้านลบ ความรู้สึกนั้นอาจเป็นไปในทางที่พึงพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ซึ่งสิ่งเร้า

อาจเป็น คน สัตว์ สิ่งของ ตลอดจนสภาพการณ์ต่างๆในสังคม ทักษะคิดเป็นสิ่งที่มีความหมาย การประเมินเป้าหมายว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดีเป็นความรู้สึกของบุคคลที่จะต้องมีความมั่นคงถาวร คือ เป็นความรู้สึกต่อสิ่งนั้นบ่อยๆ

จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมข้างต้น กล่าวได้ว่า พฤติกรรมการอ่านหนังสือมีปัจจัยทั้งทางด้านสรีรวิทยาอันได้แก่ ความพร้อมทางร่างกาย จิตใจของนักเรียน และความแตกต่างด้านอายุและเพศ เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมนั้นมีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน และอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนก็คือปัจจัยทางด้านทัศนคติต่อการอ่าน โดยพฤติกรรมการอ่านที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากจะ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในด้านต่างๆ ข้างต้นแล้วยังได้ผ่านกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการเรียนรู้ซึ่งได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นความประพฤติกของเด็กซึ่งมีผู้ศึกษาและให้ความหมายการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

1.3.3.4 การเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตราบใดที่คนเรายังมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมสูง นักจิตวิทยาและนักการศึกษากำหนดความหมายของการเรียนรู้ไว้ได้ ดังนี้

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2543: 123) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น เช่น ความเหน็ดเหนื่อย ผลจากการกินยา การได้รับการบาดเจ็บทางกาย เหล่านี้ไม่นับว่าเกิดจากการเรียนรู้

กันยา สุวรรณแสง (2544: 155) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่เป็นประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรแต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา หรือ สารเคมี ฯลฯ

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดั้งเดิม (Pre-learned Behavior) ไปสู่พฤติกรรมที่มุ่งหวัง (Expected Behavior) ที่ค่อนข้างมั่นคงถาวรโดยอาศัยประสบการณ์และการฝึกหัด การสังเกตจากการกระทำของตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรง หรือการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ไม่ใช่พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราวหรือเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ในการเกิดพฤติกรรมการอ่านหนังสือก็เช่นกันไม่ได้เกิดขึ้นแล้วจบไปแต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ สังคมประสบการณ์ตั้งแต่ในวัยเด็ก ผ่านสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวสนับสนุน

ทฤษฎีการเรียนรู้

จากความหมายของการเรียนรู้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของคนเราเกิดขึ้นได้สองทางด้วยกัน คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม

การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ของ B. F. Skinner (Skinner, 1953) ส่วนการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อมนั้นสามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Albert Bandura (Bandura, 1977) ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) (Skinner, 1953, อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549: 31-46)

จากทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ของ B. F. Skinner (Skinner, 1953) สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของคนเรานั้นเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยที่สภาพแวดล้อมมีปัจจัยอยู่ 2 ตัว ที่มีผลต่อพฤติกรรม ซึ่งได้แก่เงื่อนไขนำ (Antecedents) และผลกรรม (Consequences) เงื่อนไขนำ คือเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนพฤติกรรม เป็นปัจจัยที่บอกให้คนเรารู้ว่า เราควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมที่เราต้องการจะทำหรือไม่ ผลกรรม คือ เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกิดพฤติกรรม มีผลทำให้พฤติกรรมนั้นมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นบ่อย สม่่าเสมอ หรือลดลง ยุติลง ในการอธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ Skinner แบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ

(1) ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) คือผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรม แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยครั้งขึ้นหรือเกิดขึ้นสม่ำเสมอ กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเกิดบ่อยครั้งขึ้นนั้นเรียกว่า การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)

(2) ตัวลงโทษ (Punisher) คือผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรม แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือยุติลง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมลดลงหรือยุติลงนั้นเรียกว่า การลงโทษ (Punishment)

(3) การหยุดยั้ง (Extinction) คือการยุติการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรง กระบวนการดังกล่าวจะส่งผลให้พฤติกรรมนั้น ลดลงหรือยุติลงในเวลา

การเรียนรู้พฤติกรรมการอ่านของเด็กนั้นเกิดขึ้นได้โดยการหล่อหลอมและการสนับสนุนของสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเสริมแรงจากผู้ปกครองและครู อาจารย์

ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็ก เด็กจึงเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงผ่านการสนับสนุนและผลักดันของผู้ปกครอง คนในครอบครัว เพื่อน และครู อาจารย์ เป็นต้น

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

(Bandura .1977, อ้างถึงในสม โภชน์ เอี่ยมสุภานิต, 2549: 47-60)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Albert Bandura (Bandura,1977) สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราส่วนใหญ่นั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อมโดยตัวแบบในสภาพแวดล้อมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ด้วยกันคือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง (Live Model) เป็นตัวแบบที่มีคนเราเผชิญในชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน เป็นต้น ตัวแบบอีกชนิดหนึ่งคือ ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เราเห็นโดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ ทีวี หนังสือพิมพ์ การ์ตูน นิยาย เป็นต้น ตัวแบบทั้ง 2 ชนิดนี้มีผลต่อการเรียนรู้ของคนเราไม่แตกต่างกัน หากตัวแบบสัญลักษณ์ มีผลในวงกว้างกว่าเท่านั้น เนื่องจากตัวแบบที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่นั้นมีมากมาย คำถามที่ตามมาคือ แล้วทำไมตัวแบบบางตัวมีอิทธิพลต่อคนบางคนมากกว่า คำตอบอยู่ที่กระบวนการลอกเลียนแบบ ซึ่ง Bandura กล่าวว่ากระบวนการลอกเลียนแบบมีอยู่ด้วยกัน 4 กระบวนการคือ

(1) กระบวนการสนใจ (Attention Process) คือผู้สังเกตจะต้องมีความสนใจในตัวแบบเสียก่อน จึงจะมีความคิดอยากลอกเลียนแบบ ซึ่งตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่น มีชื่อเสียง น่าสนใจหรือมีลักษณะคล้ายกับผู้สังเกต อีกทั้งเป็นตัวแบบที่แสดงออกแล้วได้รับการเสริมแรง หรือการลงโทษจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้ผู้สังเกตอยากทำตามแต่ในทางกลับกันตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมแล้วถูกลงโทษ ผู้สังเกตก็จะไม่ยากลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้น นอกจากตัวลักษณะของตัวแบบแล้ว สภาพของผู้สังเกตก็มีผลต่อการให้ความสนใจในตัวแบบด้วย ถ้าผู้สังเกตอยู่ในสถานะตื่นตัวก็จะให้ความสนใจในตัวแบบ แต่ถ้าเพลียหรือง่วงนอนก็จะไม่สนใจตัวแบบ นอกจากนี้ผู้สังเกตจะต้องไม่ถูกสิ่งเร้าอื่นๆ ดึงดูดความสนใจออกไปในขณะที่สังเกตตัวแบบอยู่

(2) กระบวนการจดจำ (Retention Process) เมื่อสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว การที่จะเรียนรู้จากตัวแบบได้ดี ผู้สังเกตจะต้องสามารถจดจำพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกได้ ซึ่งการที่จะจดจำได้ดีนั้น ลักษณะของตัวแบบจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้สังเกตมีความคุ้นเคยหรือไม่ก็ต้องเห็นบ่อยๆ และจะช่วยให้กระบวนการจดจำนั้นเป็นไปได้ด้วยดี ก็ควรจะต้องการซักซ้อมในการแสดงออกจริงๆ หรือซักซ้อมในความคิดก็ได้

(3) กระบวนการทำตาม (Reproduction Process) หลังจากที่ถูกผู้สังเกตจดจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการทำตามตัวแบบ กระบวนการนี้จะได้ผลดีถ้ามี

การให้ข้อมูลป้อนกลับเมื่อลองทำตามพฤติกรรมของตัวแบบ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับความสามารถเดิมที่ผู้สังเกตมีอยู่

(4) กระบวนการแรงจูงใจ (Motivation Process) เป็นกระบวนการสุดท้ายที่จะทำให้ผู้สังเกตตัดสินใจจะทำตามพฤติกรรมของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะพิจารณาว่า ในสภาพการณ์ใดที่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้วได้รับการเสริมแรง การที่คาดว่าจะได้รับการเสริมแรงนี้เองทำให้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบที่ตนเองลอกแบบมา

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็กจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยอีกปัจจัยที่สำคัญ นั่นก็คือการเป็นแบบอย่างของคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครู อาจารย์ นอกจากนั้นแล้วสื่อต่างๆ ในสังคมยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็กเนื่องด้วยเด็กจะมีพฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อที่เขาได้เห็น เพราะฉะนั้นถ้าสื่อมวลชนและทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญกับการอ่านก็จะส่งอิทธิพลให้เด็กมีพฤติกรรมการอ่านที่น่าพอใจ

1.3.3.5 วิธีการศึกษาพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มีหลายวิธีแตกต่างกัน วิธีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมนั้นๆ วิธีการศึกษาพฤติกรรมมีหลายวิธี ดังนี้ (กันยา สุวรรณแสง, 2544:14)

1) วิธีการทดลอง (Experimental method) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในเชิงของวิธีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมเชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปร (Variable) ซึ่งตัวแปรนี้ หมายถึง สิ่งที่เปลี่ยนแปลงค่าได้ไม่คงที่ สำหรับตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลตามมา เราเรียกว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent variable) ซึ่งเป็นตัวแปรถูกสร้างขึ้นมาเพื่อดูว่าส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างไร ส่วนตัวแปรที่เป็นผลเรียกว่า ตัวแปรตาม (Dependent variable) สำหรับการปฏิบัติของผู้ทดลองต่อตัวแปรอิสระเรียกว่า การจัดการกระทำ (Treatment) ในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้ทดลองต้องตั้งสมมติฐานก่อนแล้วทำการทดลอง การทดลองจะมีสองลักษณะ คือ การทดลองในสภาพธรรมชาติ กับการทดลองในห้องปฏิบัติการ การทดลองแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงการปฏิบัติซ้ำ ซึ่งหมายถึงว่าเมื่อมีการกระทำซ้ำ ผลที่ได้จะเหมือนเดิมทุกครั้งแม้ว่าจะต่างบุคคลและสถานที่กัน นักจิตวิทยาควรทำการทดลองซ้ำๆ หลายๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ผลอย่างเดิม ส่วนการควบคุมตัวแปรนั้นจะเห็นว่าการทดลองแต่ละครั้งมีข้อจำกัดเพราะการที่จะควบคุมตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งนั้น อาจจะมีตัวแปรอื่นมาทำให้ผลลัพธ์คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ ในการสรุปผลก็เช่นเดียวกันต้องมีขอบเขตจำกัด คือ ผลการทดลองจะเกิดลักษณะนี้ได้เฉพาะในกลุ่มที่มีคุณลักษณะแบบนั้นเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้กับกลุ่มอื่นที่แตกต่างกันออกไปได้

2) **วิธีการตรวจสอบจิตตนเอง (Introspection method)** วิธีการตรวจสอบจิตตนเอง หรือ วิธีการพินิจภายในนี้หมายถึงวิธีการที่บุคคลสังเกตตนเองหรือสำรวจตนเอง โดยการให้บุคคลพิจารณาความรู้สึกรู้สึกของตนเอง สำรวจตรวจสอบตนเอง แล้วรายงานถึงสาเหตุและความรู้สึกของตนเองออกมา ซึ่งในการตรวจสอบจิตตนเอง บางครั้งอาจใช้วิธีการนึกย้อนทบทวนไปถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและฝังใจหรือประทับใจในอดีต อาจกลายเป็นปมขัดแย้งซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นๆ ก็เป็นไปได้

3) **วิธีทางคลินิก (Clinical method)** วิธีการนี้เป็นหลักการศึกษาด้านจิตวิทยาวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตดีขึ้น โดยการเรียนรู้หลักเกณฑ์และความจริงต่างๆ จากการทำงานและจากการศึกษาคนไข้เป็นรายบุคคล คนไข้หรือผู้ป่วย (Client) ที่มีปัญหาหรือมีความผิดปกติทางจิต ซึ่งมาหาจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาคลินิก นักจิตวิทยาจะไม่เพียงแต่ศึกษาเรื่องตามที่คนไข้เล่าให้ฟังเท่านั้น ยังต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ในอดีต ชีวิตประวัติ ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมเพื่อดูภูมิหลังทางสังคมของคนไข้ โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น การทดสอบ การศึกษารายกรณี การสังเกต การสัมภาษณ์สังคมมิติ การทดสอบทางจิตวิทยา อาทิ การทดสอบบุคลิกภาพ การฉายจิต เพื่อศึกษาเจตคติ ความต้องการทางอารมณ์และทางจิตใจ เพื่อดูสาเหตุของบุคลิกภาพนั้นๆ ว่ามีสาเหตุที่แท้จริงมาจากอะไร

4) **การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)** การใช้แบบสอบถามเหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีจำนวนมากๆ และต้องการคำตอบอย่างรวดเร็ว ทำให้ประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายอื่นๆ แบบสอบถามที่ใช้จะต้องเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นมาตรฐาน มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง มีความเชื่อมั่นได้ สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ แบบสอบถามมักจะถามเจตคติเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะทราบ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามได้แล้ว ก็จะใช้วิธีการทางสถิติวิจยหาคำตอบ เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนขึ้นควรนำวิธีการอื่นมาใช้ตรวจสอบอีกครั้ง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น

5) **การสังเกต (Observation)** เป็นวิธีการเฝ้าดูพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้ตา ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความชัดเจน ง่าย และสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สังเกตว่าจะมีความรู้ ความเข้าใจในจิตวิทยา มีทักษะความชำนาญ มีความสามารถในการสังเกตมากน้อยแค่ไหน สิ่งเหล่านี้ผู้สังเกตควรได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี การสังเกตที่ดีนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าจะสังเกตเรื่องอะไร สังเกตไปทำไม รวมทั้งต้องมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับสถานการณ์และสภาพการณ์ที่ต้องการสังเกต จำนวนครั้งในการสังเกต ระยะเวลา วันเวลาในการสังเกต สิ่งเหล่านี้ต้องกำหนดให้ชัดเจนและที่สำคัญผู้ที่ทำการสังเกตต้องไม่มีอคติต่อผู้ถูกสังเกตและเรื่องที่ทำกรสังเกตอยู่

สำหรับการศึกษาพฤติกรรม การอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาเนื่องด้วยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องการศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมของบุคคลจำนวนมากและค้นหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การอ่านหนังสือด้วยวิธีการทางสถิติวิเคราะห์

1.3.4 แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP)

แนวคิด KAP เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัวได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติไว้ดังนี้

ประกาเพ็ญ สุวรรณ (อ้างถึงในอักษร สวัสดิ์, 2542:26) ได้ให้คำอธิบายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ “การให้ความหมาย” ที่แสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการ “คาดคะเน” หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Good, Carter V., 1973:128) ได้ให้ความหมายของทักษะไว้ว่า ทักษะคือ ความพร้อมที่จะแสดงออกเป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการสนับสนุน หรือต่อต้าน สถานการณ์บางอย่าง

นอร์แมน แอล มัน (Norman L. Munn, 1971: 71) กล่าวถึงทักษะในทางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไว้ว่า ทักษะเป็นความรู้สึกลึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น

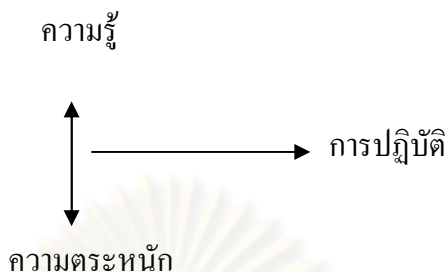
ประสิทธิ์ ทองอุ่น (2542: 4) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ การแสดงอาการ หรืออากัปกริยาของอินทรีย์ ทั้งในส่วนที่เจ้าของพฤติกรรมเองเท่านั้นที่รู้ได้และในส่วนที่บุคคลอื่น อยู่ในวิสัยที่จะรู้ได้

นอกจากนี้ วิธี แจ่มกระติก (2541: 17-18) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติใน 4 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

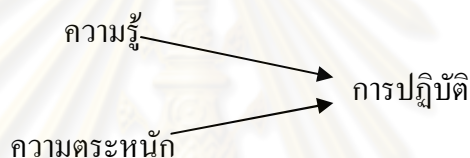
1) การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกจะเป็นไปตามความตระหนัก และความรู้อยู่ที่บุคคลนั้นมีอยู่โดยมีความตระหนักเป็นตัวกลาง ความตระหนักจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามความตระหนัก

ความรู้ → ความตระหนัก → การปฏิบัติ

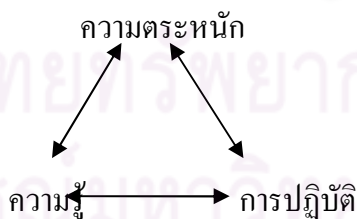
2) การปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้และความตระหนักมีความสัมพันธ์กัน หรือความรู้กับความตระหนักมีผลร่วมกันเกี่ยวข้องกันก่อให้เกิดการปฏิบัติตามมาได้

3) ความรู้และความตระหนักต่างทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และความตระหนักไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน

4) ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงหมายถึงบุคคลมีความรู้และปฏิบัติตามความรู้นั้น หรือ โดยทางอ้อมคือความรู้มีผลต่อความตระหนักก่อนแล้วการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามความตระหนักนั้น โดยมีความตระหนักเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

สรุปได้ว่า เมื่อมีความรู้ (Knowledge) และทัศนคติ (Attitude) เกิดขึ้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ โดยหากบุคคลมีทัศนคติที่ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการอ่านหนังสือก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากขึ้นด้วย โดยในการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในรูปแบบที่ 2 คือ ความรู้และความตระหนักมีผลร่วมกันก่อให้เกิดพฤติกรรมการอ่าน

1.4 กรอบแนวคิดของการศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน พัฒนาการและความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม และการเรียนรู้ของมนุษย์ และแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้ง 4 มาประยุกต์ สร้างกรอบแนวคิดการศึกษาในครั้งนี้ โดยกำหนดให้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือเป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP) เป็นกรอบใหญ่ คือ เชื่อว่าความรู้ซึ่งในที่นี้ได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลทำให้บุคคลเกิดความรู้เกี่ยวกับการอ่านหนังสือส่งผลร่วมกับความตระหนักในที่นี้คือ ปัจจัยทางจิตวิทยา ก่อให้เกิดการปฏิบัติซึ่งก็คือพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ หลังจากนั้นได้ประยุกต์ใช้แนวคิดอื่นๆ ในการกำหนดปัจจัยและตัวแปรภายใต้ปัจจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ประยุกต์จากแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ได้แก่ ปัจจัยแรกคือ ปัจจัยด้านชีววิทยาซึ่งก็คือปัจจัยส่วนตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นความพร้อมทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ทั้งนี้รวมไปถึงปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวและประสบการณ์เดิมในด้านต่างๆ ของบุคคลซึ่งแต่ละตัวแปรที่กำหนดขึ้นในปัจจัยส่วนบุคคลนี้ ส่วนหนึ่งสะท้อนมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านในส่วนของปัญหาด้านการอ่านโดยปัจจัยส่วนบุคคลมีทั้งสิ้น 11 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษาระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ความพร้อมในการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว รายรับต่อเดือนของนักเรียน และลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ประยุกต์จากแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ปัจจัยที่ 2 และ 3 คือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านสังคม บวกกับกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลที่จะเรียนรู้ผ่านการสนับสนุน ผลักดันและการเป็นตัวแบบของสิ่งแวดล้อม ซึ่งในที่นี้ได้แก่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านหนังสือในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่านก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กก็คือ สถาบันครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งก็คือผู้ปกครองและครู อาจารย์ โดยปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมี 4 ตัวแปร ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

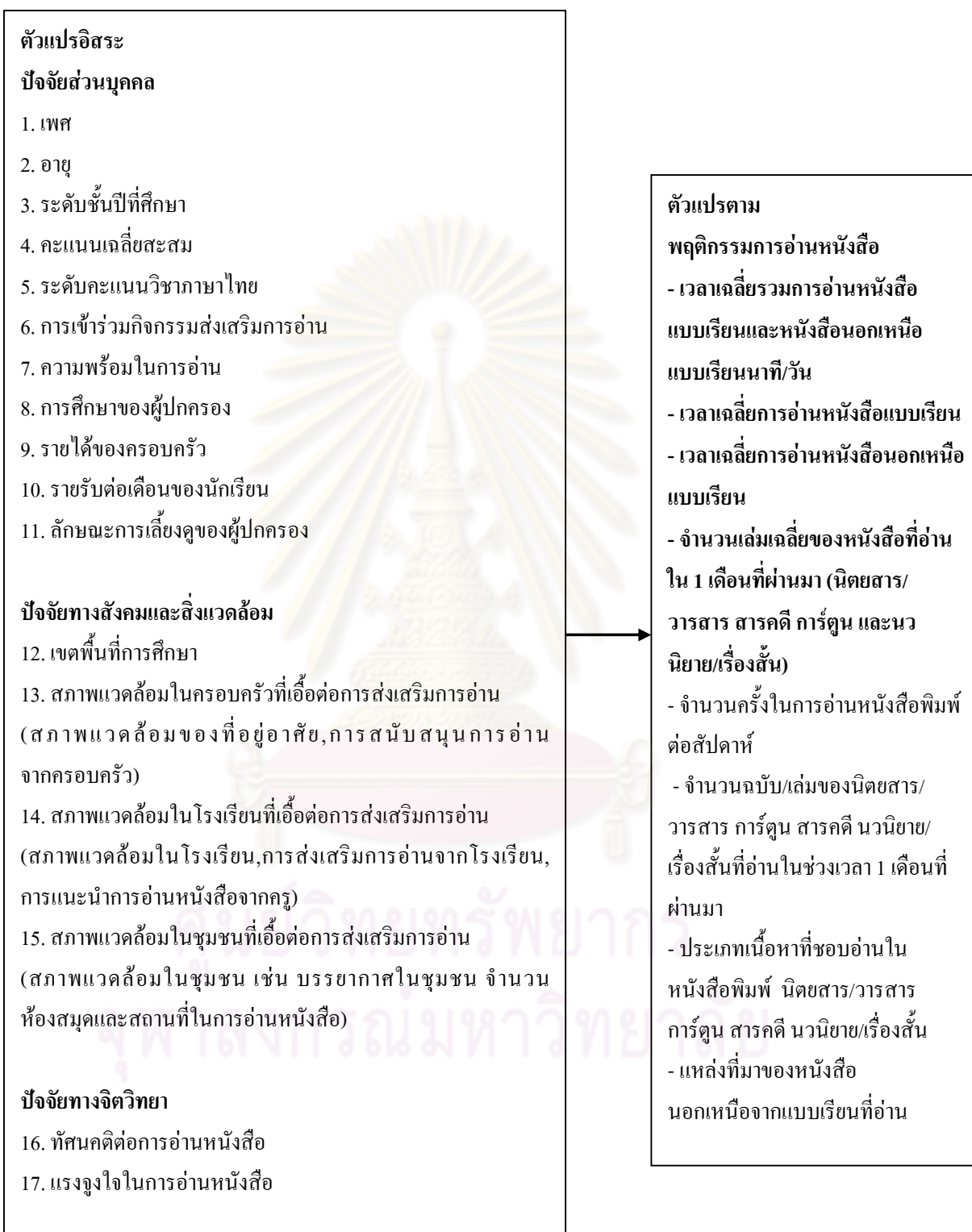
ปัจจัยทางจิตวิทยา ประยุกต์จากแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ ปัจจัยที่ 4 คือปัจจัยด้านทัศนคติ และกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ที่จะมีกระบวนการแรงจูงใจ ที่จะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา โดยปัจจัยทางจิตวิทยามี 2 ตัวแปรได้แก่ ทัศนคติต่อการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

ผู้วิจัยกำหนดให้พฤติกรรมการอ่านหนังสือเป็นตัวแปรตาม โดยประยุกต์จากแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่านที่ได้มีการทบทวนการศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักวิชาการไทย ซึ่งพอสรุปได้ว่า นักวิชาการส่วนใหญ่จะสนใจศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือใน 2 ประเด็น คือ ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านและปริมาณการอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือใน 2 ประเด็นดังกล่าวและเพิ่มในส่วนของแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่อ่าน โดยมีรายละเอียดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทั้ง 3 ด้านในกรอบแนวคิด ดังแผนภาพที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากการทบทวนแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระตามกรอบแนวคิดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสืออย่างไรซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดสมมติฐานได้อย่างเหมาะสมต่อไป ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

1) เพศ

เพศชายและหญิงมีลักษณะที่แตกต่างกันทางโครงสร้างร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้มีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน (ยศ สันตสมบัติ, 2537: 80-81) ลักษณะดังกล่าวจึงน่าจะส่งผลต่อบุคลิกภาพ ความคิด และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้ตัวแปรเพศ น่าจะมี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

จากผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย เช่น การศึกษาของปราณี รัตนัง (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษานิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2540 ผลการวิจัยพบว่าเพศมีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยเพศหญิงมีนิสัยการอ่านที่เหมาะสมกว่าเพศชายและการศึกษาของ จิตรลดา ไมตรีจิตต์ (2548: 67) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบนิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นิสัยการอ่านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีนิสัยการอ่านอยู่ในระดับสูงกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้แล้วการศึกษาของถาวร นুবวงษ์ (2546: บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนผลการวิจัยพบว่าเพศ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนชาย

สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ กิลส์ (Giles, 2005) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (เกรด 7-12) ในเรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลถึงกิจกรรมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหญิงอ่านได้สม่ำเสมอว่านักเรียนชาย และการศึกษาของแลนดิง (Landig, 1980) ซึ่งศึกษาเรื่องความแตกต่างทางเพศในความพร้อมด้านการอ่าน จากการศึกษาพบว่านักเรียนหญิงเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนหญิงได้รับคำชมเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านจากครูมากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญ และการศึกษาของ สคูลทิส (Constance Schultheis, 1990) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการอ่าน (A study of the relationship between gender and reading preferences in adolescents) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนเกรด 11 จากโรงเรียนเคลฟแลนด์ (Cleveland Public School) จำนวน 240 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงใช้เวลาในการอ่าน มากกว่านักเรียนชาย

แสดงว่าตัวแปรเพศเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือโดยแนวโน้มเด็กหญิงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่าเด็กชาย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐานว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการอ่านมากกว่าเพศชาย

2) อายุ

ประชากรที่มีอายุต่างกันมักมีความคิดและความต้องการในเรื่องต่างๆ แตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย และในเรื่องของพฤติกรรมการอ่านนั้น ผลการทบทวนวรรณกรรมแสดงว่าเด็กในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี จะมีพฤติกรรมการอ่านที่แตกต่างกันไป

แม้ในการศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือในภาพรวมของประชากรทั้งประเทศจะพบว่า กลุ่มประชากรที่อายุมากขึ้นจะมีการอ่านลดลง (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2551: 57) แต่จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือในประชากรวัยเด็ก เช่น การศึกษาของ นาวิกา ทองนาวิ (2549: 93) เรื่องนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ในขณะที่การศึกษาของ สุกัญญา เกรียงชัยพร (2548: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่าอายุเป็นองค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

อย่างไรก็ตามสำหรับการศึกษาคครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอายุเป็นตัวแปรที่น่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนมัธยมตอนต้นจึงได้กำหนดสมมติฐานว่านักเรียนที่มีอายุมากมีพฤติกรรมการอ่านมากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อย

3) ระดับชั้นปีที่ศึกษา

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของ สุวรรณ ปัญญาหาคีรี (2549: 95) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่มีความตระหนักรู้ในยุทธศาสตร์การอ่านต่างกัน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถในการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นที่สูงขึ้น และนักเรียนหญิงมีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และการศึกษาของนาวิกา ทองนาวิ (2549: 97) เรื่องนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักเรียนที่อยู่ระดับชั้นสูงกว่าจะมีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนที่อยู่ระดับชั้นต่ำกว่า

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงว่า ระดับชั้นปีที่ศึกษาแสดงถึงความรู้ความสามารถ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ ที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่สูงกว่าจะมีประสบการณ์ด้านการศึกษาล่าเรียนและการค้นคว้า ทั้งการศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมากกว่า สิ่งเหล่านี้ย่อมจะส่งผลต่อความรู้ความคิด ทักษะคิขของนักเรียน ดังนั้น สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีต่ำ

4) คะแนนเฉลี่ยสะสม

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่นการศึกษาของปราณี รัตนัง (2541: บทคัดย่อ) ศึกษานิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2540 ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยมีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าจะมีนิสัยการอ่านที่ดีกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าและการศึกษาของ นาวิกา ทองนาวิ (2549: 98) เรื่องนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อจำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่างกัน นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าจะมีนิสัยการอ่านที่ดีกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยสะสมน่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงน่าจะมีคามตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้มากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าจึงน่าจะมีพฤติกรรมการอ่านดีกว่า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม สูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ

5) ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

พฤติกรรมการอ่านหนังสือนั้นจำเป็นต้องอาศัยความสามารถทางภาษาเข้ามาช่วย ทำให้ระดับคะแนนวิชาภาษาไทยซึ่งสะท้อนถึงความสามารถทางด้านภาษาของนักเรียนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน

ผลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง (2529: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะและภูมิหลังต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาภาษาไทยและวาสนา อรุณศักดิ์ (2538: 69-72) ศึกษาเรื่อง การใช้สารจากหนังสือพิมพ์พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเชียงราย จังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนฝึกและหลังฝึกอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาสูง ปานกลาง และต่ำ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนก่อนฝึกและหลังฝึกอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาสูง ปานกลางและต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้แล้วในการทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านการอ่านของเด็กพบว่าปัญหาหนึ่งที่สำคัญก็คือการขาดความสามารถทางภาษาที่ทำให้ไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่วส่งผลให้เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของตัวแปรคะแนนวิชาภาษาไทยที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพราะนักเรียนที่สามารถเรียนวิชาภาษาไทยได้ในระดับที่ดี ซึ่งเป็นวิชาเรียนที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน การเขียนและพัฒนาการใช้ภาษาในแง่มุมต่างๆ ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทยได้ไม่ดีจึงได้กำหนดสมมติฐานว่านักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยต่ำ

6) การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของศิริพร ทองชูคำ (2539: 81) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนิสัยในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการศึกษาของ ภัทรินทร์ วิศิษฎ์ศักดิ์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2535-2537 และเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนเป็นสิ่งสะท้อนประสิทธิภาพการถูกกระตุ้นพฤติกรรมการอ่านของตัวนักเรียน นักเรียนผู้ที่มีประสิทธิภาพการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ทางโรงเรียนหรือชุมชนจัดให้ย่อมมีโอกาสที่จะ

เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยได้รับประสบการณ์ดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

7) ความพร้อมในการอ่าน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความพร้อมด้านการอ่านที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือโดยตรง เนื่องด้วยการศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาในลักษณะที่ว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อความพร้อมในการอ่านของเด็กมากกว่า

อย่างไรก็ตาม การทบทวนเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ พบว่าปัญหาหนึ่งที่สำคัญของพฤติกรรมการอ่านหนังสือคือปัญหาการขาดสมาธิในการอ่านหนังสือเนื่องจากมีความผิดปกติทางสายตาหรือการมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวกับสมองรวมทั้งการมีภาวะอารมณ์ที่ไม่ปกติ เช่น อยู่ในความเศร้าหมอง ดังนั้น สำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าความพร้อมในการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

8) การศึกษาของผู้ปกครอง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของดวงพร พวงเพชร (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาและรายได้ของบิดามารดาที่อยู่ในระดับต่ำมีผลให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมการอ่านจากครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและการศึกษาของ ปราณี รัตนัง (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษานิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย พบว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีการส่งเสริมการอ่านให้เด็กมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำ อีกทั้งการศึกษาของถาวร บุบวงษ์ (2546: บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี พบว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับการศึกษาของโบลท์ (Bolt, 1992) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเลือกหนังสือมาไว้ในบ้าน ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ที่ตั้งโรงเรียน (ในเมืองและชนบท) เพศ ระดับชั้นเรียน และอายุ ผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดา อิทธิพลทางบวกต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน และการศึกษาของแลนดิง (Landig, 1980) พบว่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านภูมิหลังครอบครัวพบว่า การศึกษาของมารดา มีผลกระทบต่อความพร้อมด้านการอ่านของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะสามารถเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงประเมินสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ อันนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ต่างกันของแต่ละบุคคล ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงกำหนดสมมติฐานว่า การศึกษาของผู้ปกครองมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

9) รายได้ของครอบครัว

รายได้เป็นเครื่องแสดงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชากร ผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสในการสร้างสรรค์หรือเลือกกิจกรรมต่างๆ ให้กับตนเองและครอบครัวได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ รายได้ที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความคิด ทักษะ ความสนใจที่ต่างกันของประชากร ดังนั้นความแตกต่างของรายได้ของครอบครัวน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างดังจะเห็นได้จากผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของดวงพร พวงเพชร (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจาก ครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีความพร้อมในทุกด้านจะได้รับการส่งเสริมและมีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีความพร้อมน้อย และการศึกษาของปราณี รัตนัง (2541: บทคัดย่อ) ศึกษานิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย พบว่ารายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้สูงกว่าจะมีนิสัยการอ่านที่ดีกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำกว่า

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้สูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ

10) รายรับต่อเดือนของนักเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นันทะลिया ศิริโกคากิจ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อนิตยสารวัยรุ่นนของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า กลุ่มผู้อ่านที่มีรายได้แตกต่างกันมีผลต่อการซื้อและความสนใจอ่านแตกต่างกันโดยผู้ที่มีรายได้สูงกว่าจะมีการซื้อและความสนใจอ่านมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า และการศึกษาของพัชราวดี พลศักดิ์ (2542: 49) เรื่อง พฤติกรรมการอ่าน การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารในหนังสือพิมพ์ธุรกิจ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจ หลักสูตรผู้บริหารในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันจะมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่าจะมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า

เนื่องจากรายรับต่อเดือนของนักเรียนสะท้อนถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งมีผลต่ออำนาจในการใช้จ่ายรวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงสื่อต่างๆ ซึ่งหนังสือก็เป็นสื่อประเภทหนึ่ง นักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนมากย่อมมีโอกาสในการสรรหาหรือเลือกซื้อหนังสือตามต้องการของตนเองได้มากกว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนน้อยซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีพฤติกรรมการอ่านที่ต่างกัน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนต่ำ

11) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

การอบรมเลี้ยงดูคือ กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ และความคาดหวังทางสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทในสังคมนั้นๆ ด้วย (Craig GJ, 1979: 91, อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2542: 9) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนิลเนตร นิลประดิษฐ์ (2549: 109-110) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุนิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวซึ่งได้แก่ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับนิสัยการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีนิสัยการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน นสอดคล้องกับการศึกษาของแพนเดียน (Pandian, 2000: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนได้แก่ปัจจัยภูมิหลังของนักเรียนซึ่งเป็นเรื่องของลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง โดยนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีนิสัยการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอื่น

12) เขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวแทนหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เนื่องด้วยตามข้อมูลรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ปีการศึกษา 2549 (ฉบับล่าสุดที่มีการเผยแพร่) (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ,2551: ออนไลน์) ซึ่งประเมินใน 5 กลุ่มสาระวิชา ได้แก่ กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผลการประเมินนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 อยู่ในอันดับที่ 1 ของประเทศในทุกกลุ่มสาระวิชา ส่วนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพ มหานครเขต 2 และ 3 จะอยู่ในสิบอันดับแรกของประเทศเป็นส่วนใหญ่โดยเขต 2 จะอยู่ในอันดับสูงกว่า เขต 3 ทุกสาระวิชา รวมถึงผลการประเมินในสาระวิชาภาษาไทยซึ่งผู้วิจัยมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับความสามารถทางการอ่านของนักเรียน ผลการประเมินพบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 เท่ากับ 50.40 เขต 2 เท่ากับ 49.13 และเขต 3 เท่ากับ 48.59 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนในโรงเรียนแต่ละเขตพื้นที่ที่มีความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือที่แตกต่างกัน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยไม่พบการศึกษาตัวแปรเขตพื้นที่การศึกษาแต่พบตัวแปรในลักษณะของการอาศัยอยู่ในเขตเมืองกับการอาศัยอยู่ในเขตชนบทซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีพฤติกรรมการอ่านมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครนั้นจะพบว่าเขต 1 เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมใจกลางเมืองมากกว่าเขต 2 และเขต 3 ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขตอื่น

13) สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

พฤติกรรมของคนในครอบครัวเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อสมาชิกในครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นหน่วยอบรมทางสังคมที่สำคัญ (Socializing Agent) พฤติกรรมของคนในแต่ละครอบครัวจะแตกต่างกันออกไปตามการกำหนดหน้าที่และกฎเกณฑ์ของแต่ละครอบครัว ดังนั้น คนในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกันจึงสามารถซึมซับพฤติกรรมที่ปฏิบัติได้ง่าย (วิมาภรณ์ รูปแพ, 2551: 34)

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของ ถาวร บุญผางค์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลกระทบต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดสระบุรี พบว่าปัจจัยการส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยการอ่านของนักเรียน ในขณะที่ปัจจัยการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดวงพร พวงเพ็ชร์ (2541: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก จะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดี โดยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ทั้ง 4 ด้าน (การให้ความรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดี การให้เสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม) ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ดีกว่าการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพียงด้านใดด้านหนึ่ง

การศึกษาของ ปราณี รัตนัง (2541: บทคัดย่อ) ศึกษานิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย พบว่าการส่งเสริมการอ่านจากทางบ้านมีผลต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การศึกษาของ สุจิตรา จรจิตร (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการอ่านและปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ พบว่า นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ สนใจอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทบันเทิงคดีมากที่สุด ส่วนสิ่งพิมพ์ที่อ่านในชีวิตประจำวันมากที่สุด คือ ตำราเรียน ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านปรากฏว่า ปัจจัยด้าน ชีวสังคม ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการศึกษาของ สุจิตรา ศรีสุธีวงศ์ (2544: 98-103) เรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อายุที่เด็กเริ่มอ่านหนังสือหรือมีผู้อ่านให้ฟังมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กที่มีประสบการณ์การอ่านหนังสือหรือมีผู้อ่านหนังสือให้ฟังตั้งแต่อายุน้อยจะมีความถี่ในการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีมากกว่าเด็กที่มีประสบการณ์ดังกล่าวเมื่ออายุมากแล้ว

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาในต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ ลี (Lee,1992: 405-409) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการอ่านซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของการอ่านออกเขียนได้ของเด็กกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองและเด็กระดับอนุบาลจำนวน 45 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 40 คน พบว่า บิดามารดาของเด็กทั้งสองกลุ่มให้การสนับสนุนเด็กแตกต่างกันตามระดับชั้นเรียน โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการอ่าน ซึ่งเมื่อแบ่งเด็กออกตามคะแนนความสามารถในการอ่านพบว่า บิดามารดาของเด็กทั้งสองกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูงเป็นผู้สนับสนุนการอ่านให้กับเด็กมากกว่าบิดามารดาของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ

คะแนนการอ่านและการเขียนของเด็ก โดยเด็กอนุบาลที่อ่านได้ดีกว่าจะมีบุคคลใกล้ชิดที่ชอบอ่าน มีอุปกรณ์ที่สนับสนุนการอ่าน ส่วนเด็กระดับประถมศึกษาที่อ่านได้ดีมีความสนใจในการอ่าน มีบิดามารดาเป็นผู้ฟังเด็กอ่านบ่อยครั้ง หรือมีบิดามารดาที่เอาใจใส่ต่อการอ่านของเด็ก ส่วน การศึกษาของสเทลเทนแคมป์ (Steltenkamp, 1992: 61-65) ศึกษาทัศนคติและนิสัยการอ่านของ นักเรียนระดับไฮสคูล โดยศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ความพอใจในการอ่าน สภาพแวดล้อมจาก ครอบครัว เพื่อน และ โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการอ่านสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับ มาก โดยอ่านนิตยสารมากที่สุด นักเรียนที่อ่านมากเป็นผู้ชอบอ่านและได้รับการส่งเสริมการอ่าน จากที่บ้านและนักเรียนเหล่านี้อยู่ในสภาพแวดล้อมของเพื่อนๆ ที่ชอบอ่าน นอกจากนี้ยังพบว่า ความสนใจในการอ่านขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือและความนิยมของเพื่อน ประเด็นค้นพบ ที่สำคัญคือประสบการณ์ในการอ่านร่วมกับครอบครัว และเพื่อนมีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัว ในเรื่องความต้องการอ่านในห้องเรียนด้วย

สอดคล้องกับ โบลท์ (Bolt, 1992: 15-22) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเลือก หนังสือมาไว้ในบ้าน ระดับการศึกษาของบิดามารดา ที่ตั้งของโรงเรียน (ในเมืองและชนบท) ระดับชั้นเรียน เพศ และอายุ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน นอกจากนี้ยังศึกษาไปถึง ตัวแปรทางครอบครัวในด้านนิสัยรักการอ่านของบิดามารดา พี่เลี้ยง ความคาดหวังของบิดา มารดา การใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็ก การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรของเด็ก การ เข้าถึงและการใช้วัสดุในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของบิดามารดามีผลต่อพัฒนาการในการ อ่านของเด็ก และความสามารถในการอ่านเกิดจากการเห็นความสำคัญและการส่งเสริมการอ่านของ ครอบครัว และการศึกษาของ คอลลินส์ (Collins, 2005: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการ จัดการสิ่งแวดล้อมในการอ่านของผู้ปกครองของเด็กกับการอ่านของเด็ก ผลการศึกษาพบว่า การจัด สิ่งแวดล้อมในการอ่านแก่เด็กที่บ้านมีความสัมพันธ์กับการเป็นนักอ่านของเด็ก

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการ อ่านซึ่งได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน การส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง และ ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็ก ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่าน หนังสือ

14) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

การส่งเสริมการอ่านจากโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานเดียวกันกับการส่งเสริมการอ่าน จากครอบครัว เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนย่อมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้นักเรียนเกิดความรู้

ความคิด ทักษะคิด ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน ดังผลการทบทวนงานวิจัยต่อไป

ปรางทอง แก้วเหล่ายุ่ง (2548: 73) ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านมากขึ้น และการศึกษาของ ชุมจิรา เลาหบุตร (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามความสนใจมีพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือและการจัดกิจกรรมการอ่านตามความสนใจมีพฤติกรรมการใช้หนังสือก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาของ ภัทรินทร์ วิศิษฎ์ศักดิ์ (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนจากโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และการศึกษาของ เกศสุรางค์ สักกะบุชา (2540: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบซึ่งเป็นรูปแบบการส่งเสริมการอ่านประเภทหนึ่งมีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉาวร บุบวงษ์ (2546: บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี พบว่า การส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การศึกษาของ สุธิตรา ศรีสุธีวงศ์ (2544: 98-103) เรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการอ่านของกลุ่มเพื่อนและการสนับสนุนการอ่านของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านซึ่งได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน การส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน และการส่งเสริมการอ่านของครู มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึง

ตั้งสมมติฐานว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

15) สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

นอกจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวและในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านแล้ว สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพราะสภาพแวดล้อมรอบบ้านหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวนห้องสมุดประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้บ้านย่อมมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน แม้ในการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะไม่พบการศึกษาตัวแปรดังกล่าวซึ่งอาจเป็นเพราะในอดีตชุมชนไม่ได้มีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กมากนัก แต่ในปัจจุบันการขับเคลื่อนเรื่องการส่งเสริมการอ่านของชาติมีมากขึ้นในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้มีการเพิ่มจำนวนห้องสมุดในเขตพื้นที่ต่างๆ และมีการจัดรถให้บริการที่เรียกว่าห้องสมุดเคลื่อนที่ในเขตต่างๆ รวมทั้ง รถห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ของศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในรถดังกล่าวมีกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิทยุทัศน์ เทปเสียง ซีดี-รอมของเล่น และเกมส์ต่าง ๆ ทำให้รูปแบบของรถแตกต่างกันไปตามกลุ่มผู้ใช้บริการ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551: ออนไลน์) นอกจากนั้นแล้วในแต่ละเขตพื้นที่ก็มีหลายหน่วยงานที่เข้าไปทำงานเรื่องการส่งเสริมการอ่านมากขึ้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าในอนาคตชุมชนน่าจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กและเยาวชน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานว่าสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านและมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน

16) ทักษะการอ่านหนังสือ

ทักษะการอ่านหนังสือ หมายถึง ทักษะความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคล ที่มีต่อการอ่านหนังสือแล้วแสดงออกมาในรูปของความชอบ ฟังพอใจ หรือไม่ชอบไม่ฟังพอใจ ซึ่งทักษะความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นดังกล่าวนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นสิ่งที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของบุคคล

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของ บุญดา นันทะกุล (2546: 84) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมต่างกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอ่านส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน การศึกษาของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2538: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์การอ่านกับเจตคติของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านกับเจตคติ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

มีความสัมพันธ์กันทางลบ การศึกษาของเบญจวรรณ รอดแก้ว (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร (คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร) ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการศึกษาของ อัจฉมา ชื่นบุญ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้าใจในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศเช่น การศึกษาของ โรเอทเจอร์และคนอื่น ๆ (Roettger and others, 1979) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนระดับ 3-6 จำนวน 697 คน ผลวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอ่านมีความสัมพันธ์กับคะแนนความเข้าใจในการอ่านและคะแนนด้านคำศัพท์ด้วย และพบว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงจะมีเจตคติต่อการอ่านสูงขึ้นไปด้วย การศึกษาของ แครนเชน (Krashen, 1982) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอ่านและความสามารถในการเรียนทักษะการอ่านของนักเรียนระดับ 9 และ 10 ผลวิจัยพบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การศึกษาของ สมิท (Cecil M. Smith, 1998: 18-25) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการอ่านกับพฤติกรรมการอ่านของผู้ใหญ่ (The Relationship of Adults' Reading Attitude to Actual Reading Behavior) ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใหญ่ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน จะรักการอ่านและใช้เวลาในการอ่าน และอ่านสิ่งพิมพ์ที่หลากหลายกว่าผู้ใหญ่ที่มีทัศนคติทางลบในการอ่าน และการศึกษาของ เรย์ (Terry C. Ley, 1994: 11-38.) ได้ศึกษาระยะยาวเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษา (Longitudinal Study of the Reading Attitudes and Behaviors of Middle School Students) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เรียนในระดับ 6, 7 และ 8 ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติในการอ่านของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการศึกษารุ่นนี้ว่า นักเรียนที่มีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือต่ำ

17) แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

แรงจูงใจ เป็นลักษณะของความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่งผลกระตุ้นให้คนเรามีพฤติกรรมนั้นมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้รับจาก

การกระทำสิ่งนั้น แรงจูงใจในการอ่านหนังสือจึงเป็นความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการอ่านหนังสือส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากขึ้น

ผลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่น การศึกษาของสกุณี เกรียงชัยพร (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างองค์ประกอบส่วนตัวด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และด้านสังคม ที่มีต่อนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาคณาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางบวกต่อนิสัยการอ่านอย่างหนึ่งคือแรงจูงใจในการอ่านที่ระดับนัยสำคัญ .05 และการศึกษาของพิมพ์พร พงษ์ตน (2544: 78-79) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของแรงจูงใจในการอ่านกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า แรงจูงใจในการอ่านตามความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางในทุกองค์ประกอบ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดของกรมวิชาการ แรงจูงใจในการอ่านรวมทุกองค์ประกอบกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องว่าแรงจูงใจในการอ่านหนังสือน่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสือสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสือต่ำ

1.6 สมมติฐานของการวิจัย

จากผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีสมมติฐานหลักในการศึกษาครั้งนี้ว่า

สมมติฐานหลัก

ผู้ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางจิตวิทยา ต่างกันย่อมมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อย

การศึกษานี้ประกอบด้วยสมมติฐานย่อย ดังนี้

1. เพศหญิงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่าเพศชาย
2. นักเรียนที่อายุมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่อายุน้อยกว่า
3. นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีสูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีต่ำกว่า

4. นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม สูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า
5. นักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทย สูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยต่ำกว่า
6. นักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
7. นักเรียนที่มีความพร้อมในการอ่านมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือ มากกว่านักเรียนที่มีความพร้อมในการอ่านน้อยกว่า
8. นักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับสูง กว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับต่ำกว่า
9. นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้สูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า
10. นักเรียนที่มีรายรับต่อเดือน สูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนต่ำกว่า
11. นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอื่น
12. นักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขตอื่น
13. นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านน้อยกว่า
14. นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่อยู่ใน สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านน้อยกว่า
15. นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือน้อยกว่า
16. นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านหนังสือมากกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ต่อการอ่านหนังสือน้อยกว่า
17. นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสือสูงกว่ามีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสือต่ำกว่า

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปพัฒนานโยบายและแผนการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนได้
2. เป็นข้อมูลให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถนำไปศึกษาต่อยอดได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในการศึกษานี้ เป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบประชากรในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 167,115 คน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ,มปป.: ออนไลน์)

2.1.2 ขนาดของตัวอย่าง

การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของ Taro Yamane (1973: 727) เนื่องจากเป็นกรณีที่ประชากรมีจำนวนแน่นอนและกำหนดความคลาดเคลื่อนคลาดของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 (ค่า e) คือ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

ซึ่งในที่นี้ n = ขนาดของตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนคลาดของการเลือกตัวอย่างที่ยอมรับได้

การศึกษานี้ผู้วิจัยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนคลาดของการเลือกตัวอย่างที่ยอมรับได้คือ 0.05 และได้ขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{167,115}{1+167,115(0.05)^2}$$

$$n = \frac{167,115}{417.79}$$

$$n = 400$$

หมายความว่า จำนวนตัวอย่างที่น้อยที่สุดไม่ควรต่ำกว่า 400 คน

2.1.3 การเลือกตัวอย่าง

จากการคำนวณขนาดของตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 400 ราย และเพื่อป้องกันปัญหาการส่งคืนแบบสอบถามไม่ครบและเพื่อความเหมาะสมกับขนาดประชากรที่ศึกษาผู้วิจัยจึงกำหนดการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างไว้ 500 ราย

เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากตัวอย่างในทุกเขตการศึกษา แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ เขตการศึกษาที่ 1 เขตการศึกษาที่ 2 และเขตการศึกษาที่ 3 เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยวิธี Probability Proportional to Size ดังนี้ (William, 1977: 93)

$$n_h = \frac{n \times N_h}{N}$$

ซึ่งในที่นี้

- n_h = ขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
- N_h = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
- N = จำนวนประชากรทั้งหมด (167,115 คน)
- n = ขนาดตัวอย่างทั้งหมด (500 คน)

จะได้ขนาดตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนนักเรียนในแต่ละเขต (คน)	ขนาดตัวอย่างในแต่ละเขต (คน)
1	48,981	146
2	66,713	200
3	51,421	154
รวม	167,115	500

เมื่อได้ขนาดตัวอย่างของทั้ง 3 กลุ่มแล้ว จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งผู้วิจัยกำหนดจำนวนโรงเรียนทั้งหมดที่ต้องการให้เป็นตัวแทนในการศึกษาครั้งนี้ 12 โรงเรียน โดยการจับสลากชื่อโรงเรียนในแต่ละเขตๆ ละ 4 โรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน โรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาและ
จำนวนโรงเรียนที่เลือกศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	
	ขนาดประชากร (โรงเรียน)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)
1	39	4
2	38	4
3	43	4
รวม	120	12

เมื่อได้รายชื่อ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตแล้ว ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละ
โรงเรียนในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน ผลการจับสลากรายชื่อ โรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างแสดงดัง
ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายชื่อ โรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่ตกเป็นตัวอย่างแต่ละ โรงเรียนจำแนกตามเขตพื้นที่
การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1		เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2		เขตพื้นที่การศึกษาที่ 3	
ชื่อโรงเรียน	ขนาด ตัวอย่าง	ชื่อโรงเรียน	ขนาด ตัวอย่าง	ชื่อโรงเรียน	ขนาด ตัวอย่าง
1.สันติราษฎร์ วิทยาลัย	36	1.รัตนโกสินทร์ สมโภช บางเขน	50	1.ชินรสวิทยาลัย	38
2.สามเสนวิทยาลัย	36	2.ลาดปลาเค้าพิทยาคม	50	2.มัธยมวัดकुสิดาราม	38
3.สุรศักดิ์มนตรี	37	3.สารวิทยา	50	3.วัดนวลนรดิศ	39
4.โยธินบูรณะ	37	4.คอนเมืองจตุรจินดา	50	4.โพธิสารพิทยากร	39
รวม	146	รวม	200	รวม	154

เนื่องด้วยหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน ได้กำหนดไว้ว่า
การเข้าร่วมเป็นกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ โดย
ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มประชากรสามารถปฏิเสธที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกขณะโดยไม่
สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

หลังจากได้รายชื่อ โรงเรียนและจำนวนนักเรียนตัวอย่างแล้ว ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง
จะได้มาด้วยการใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบรายสะดวก (Convenient Sampling) ทั้งนี้โดยยึดหลัก

ให้ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างมีความสะดวกใจมากที่สุดที่จะเข้าร่วมโครงการในรูปของการอาสา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำเรื่องขออนุญาตทางโรงเรียนเข้าไปรับสมัครอาสาสมัครตอบแบบสอบถามโดยการเปิดรับสมัครอาสาสมัครในช่วงพักเที่ยงและช่วงเวลาหลังเลิกเรียนของโรงเรียนเพื่อไม่ให้เป็นภาระละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ให้เป็นไปโดยความสมัครใจในการให้ข้อมูล โดยจำนวนอาสาสมัครที่จะเปิดรับในแต่ละโรงเรียนจะจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและเพศในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนตัวอย่าง(อาสาสมัครตอบแบบสอบถาม) จำแนกตามชั้นปีและเพศ

ที่	โรงเรียน	มัธยมศึกษาปีที่ 1		มัธยมศึกษาปีที่ 2		มัธยมศึกษาปีที่ 3		รวม
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1	สันติราษฎร์วิทยาลัย	6	6	6	6	6	6	36
2	สามเสนวิทยาลัย	6	6	6	6	6	6	36
3	สุรศักดิ์มนตรี	6	6	6	6	6	7	37
4	โยธินบูรณะ	7	6	6	6	6	6	37
5	รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	8	8	9	9	8	8	50
6	ลาดปลาเค้าพิทยาคม	9	9	8	8	8	8	50
7	สารวิทยา	8	8	8	8	9	9	50
8	ดอนเมืองจตุรจินดา	8	8	9	9	8	8	50
9	ชินโรสวิทยาลัย	6	6	6	6	7	7	38
10	มัธยมวัดคุสิตาราม	7	7	6	6	6	6	38
11	วัดนวลนรดิศ	7	6	7	6	7	6	39
12	โพธิสารพิทยากร	6	7	6	7	6	7	39
รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น		84	83	83	83	83	84	500

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ราย และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มีความเข้าใจเนื้อหาของแบบสอบถาม

โดยมีนักเรียนบางคนที่มีข้อสงสัยในคำถามบางข้อ ผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับภาษาให้เหมาะสมกับลักษณะกลุ่มเป้าหมายและให้เกิดความเข้าใจง่าย ตรงประเด็น และถูกต้อง โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้จึงไม่ได้มีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในเรื่องความเชื่อมั่น ความยากง่ายและอำนาจจำแนก

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นเอกสารและแหล่งข้อมูลปฐมภูมิด้วยการเก็บข้อมูลของนักเรียน ดังนี้

2.3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาแนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลสถิติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม การสุ่มตัวอย่าง และประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.2 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ มีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล และเมื่อการวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้วผู้วิจัยจะทำลายแบบสอบถามทั้งหมด ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ขออนุญาตทางโรงเรียนเข้าไปตั้งซุ้มรับสมัครอาสาสมัครตอบแบบสอบถามในช่วงพักเที่ยงและช่วงหลังเลิกเรียน เป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยรอรับแบบสอบถามคืนเมื่อกรอกเสร็จ ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปของอาสาสมัครและการรอรับแบบสอบถามคืน ณ สถานที่ที่เก็บข้อมูล อัตราการตอบกลับจึงอยู่ในระดับที่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยได้รับแบบสอบถามคืนทุกชุด (100%)

สำหรับแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมี 8 ส่วน ลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำ และแบบตรวจรายการ ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของครอบครัว รายรับต่อเดือนของนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านความพร้อมในการอ่าน

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในครอบครัว

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน

ส่วนที่ 6 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ

ส่วนที่ 7 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

ส่วนที่ 8 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

2.4 นิยามศัพท์

พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้หมายถึงเวลารวมที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนและหนังสือ นอกเหนือแบบเรียนต่อวัน เวลาที่ใช้อ่านเฉพาะหนังสือเรียนต่อวัน เวลาที่ใช้อ่านเฉพาะหนังสือ นอกเหนือแบบเรียนต่อวัน จำนวนเล่มรวมของหนังสือนอกเหนือแบบเรียนที่นักเรียนอ่าน ได้แก่ นิตยสาร/วารสาร การ์ตูน สารคดี นวนิยาย/เรื่องสั้นใน 1 เดือนก่อนการสำรวจ จำนวนครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์และประเภทเนื้อหาที่ชอบอ่านในหนังสือพิมพ์ จำนวนฉบับ /เล่มของหนังสือประเภทต่างๆ ได้แก่ นิตยสาร/วารสาร, การ์ตูน, สารคดี, นวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านในช่วงเวลา 1 เดือนก่อนการสำรวจและประเภทเนื้อหาที่ชอบอ่านของหนังสือแต่ละประเภทและแหล่งที่มาของหนังสือนอกเหนือแบบเรียนที่อ่าน

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อันได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2552 ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้เลือกมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา

2.5 นิยามตัวแปร

2.5.1 ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

1) เพศ หมายถึง เพศของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2) อายุ หมายถึง อายุเต็มปีของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม โดยตอบเป็นจำนวนเต็มอายุ ซึ่งมีระดับการวัดแบบอัตราส่วน

3) ระดับชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2552 มีระดับการวัดแบบอันดับแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

- 1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4) **คะแนนเฉลี่ยสะสม** หมายถึง ค่าคะแนนสะสม (GPA) ในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยตอบเป็นจำนวนเกรดเฉลี่ยสะสม ซึ่งมีระดับการวัดแบบอัตราส่วน

5) **ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย** หมายถึง เกรดวิชาภาษาไทยในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยตอบเป็นระดับเกรดวิชาภาษาไทยที่ได้ ซึ่งมีระดับการวัดแบบช่วงแบ่งเป็น 5 ข้อ

- 1) เกรด 0
- 2) เกรด 1
- 3) เกรด 2
- 4) เกรด 3
- 5) เกรด 4

6) **การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน** หมายถึง ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีระดับการวัดแบบนามมาตรา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- 1) เคย
- 2) ไม่เคย

7) **ความพร้อมในการอ่าน** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความพร้อมในการอ่านของนักเรียน โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความพร้อมทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่มีผลต่อการอ่านหนังสือของนักเรียน วัดจากคะแนนที่ได้จากคำตอบ โดยมีข้อความเชิงบวก 2 ข้อและข้อความเชิงลบ 3 ข้อ มีระดับการวัดแบบช่วง และมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

ข้อคำถามความพร้อมในการอ่านมีจำนวน 5 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน และ สูงสุดเท่ากับ 25 คะแนน

8) การศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 8 กลุ่ม

1) ไม่ได้เรียน	2) ประถมศึกษา
3) มัธยมศึกษาตอนต้น	4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
5) อนุปริญญา/ปวส.	6) ปริญญาตรี
7) สูงกว่าปริญญาตรี	8) อื่นๆ ระบุ.....

9) รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้รวมใน 1 เดือนของผู้ปกครองหรือรายได้รวมของบิดาและมารดา โดยตอบเป็นจำนวนเงินรายได้ มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน

10) รายรับต่อเดือนของนักเรียน หมายถึง รายรับต่อเดือนที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครอง โดยตอบเป็นจำนวนเงินที่ได้รับ มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน

11) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- 1) การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยใช้ตัวเลือกที่มีคำอธิบายว่า “ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมักจะยินยอมให้ทำสิ่งที่ต้องการเมื่อนักเรียนมีเหตุผลที่ดี”
- 2) การเลี้ยงดูแบบเข้มงวด โดยใช้ตัวเลือกที่มีคำอธิบายว่า “ผู้ปกครองไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมักให้ทำตามความต้องการของท่านเสมอ”
- 3) การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยใช้ตัวเลือกที่มีคำอธิบายว่า “ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กคิดและตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำใดๆ และส่วนใหญ่มักไม่ค่อยรับรู้เรื่องของนักเรียน หรือไม่ค่อยมีเวลาให้นักเรียน”

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

12) เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครที่โรงเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- กรุงเทพมหานคร เขต 1
- กรุงเทพมหานคร เขต 2
- กรุงเทพมหานคร เขต 3

อนึ่งตัวแปรเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีคำถามในแบบสอบถามเพราะผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกเอง

13) สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน หมายถึง คะแนนที่ได้จากคำตอบของข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่อยู่อาศัย และการสนับสนุนการอ่านจากครอบครัว มีข้อคำถาม 10 ข้อ เป็น ข้อความเชิงบวก 7 ข้อ และข้อความเชิงลบ 3 ข้อ มีระดับการวัดแบบช่วงและมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

ข้อคำถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน มีจำนวน 10 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน

14) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน หมายถึง จำนวนคะแนนที่ได้จากคำตอบของข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านอันได้แก่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การสนับสนุนการอ่านจากทางโรงเรียน และคำแนะนำเกี่ยวกับการอ่านของครู มีข้อคำถาม 20 ข้อเป็นข้อความเชิงบวก 17 ข้อและข้อความเชิงลบ 3 ข้อ มีระดับการวัดแบบช่วงและมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

ข้อคำถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน มีจำนวน 20 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 100 คะแนน

15) สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน หมายถึง จำนวนคะแนนที่ได้จากคำตอบของข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน เป็นคำถามที่ให้ตอบตามความเป็นจริง มีจำนวน 6 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวก 5 ข้อและข้อความเชิงลบ 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบช่วง และมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

ตอบว่า ไม่ใช่	เท่ากับ 0 คะแนน
ตอบว่า ใช่	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ

ตอบว่า ไม่ใช่	เท่ากับ 1 คะแนน
ตอบว่า ใช่	เท่ากับ 0 คะแนน

ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน มีจำนวน 6 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 6 คะแนน

ปัจจัยทางจิตวิทยา

16) **ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ** หมายถึง จำนวนคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการอ่านหนังสือ อาจเป็นการยอมรับหรือสนับสนุน หรือไม่ยอมรับสนับสนุนการอ่านหนังสือ ก็ได้ โดยวัดจากการตอบคำถามทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ ว่าเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวก 10 ข้อและเชิงลบ 2 ข้อ มีระดับการวัดแบบช่วง และมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

ข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ มีจำนวน 12 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 60 คะแนน

17) **แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดแรงจูงใจในการอ่านหนังสือซึ่งเป็นแรงจูงใจเกี่ยวกับความคาดหวังจากการอ่านหนังสือของนักเรียนโดยวัด จากคำตอบของข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ ว่าเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด มีข้อคำถาม 5 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวกทั้งหมด มีระดับการวัดแบบช่วง และมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

- เห็นด้วยมากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
- เห็นด้วยมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
- เห็นด้วยปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
- เห็นด้วยน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
- เห็นด้วยน้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อคำถามแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ มีจำนวน 5 ข้อ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 25 คะแนน

2.5.2 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ พฤติกรรมการอ่านหนังสือ ประกอบด้วยเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนและหนังสืออื่นๆ นอกเหนือแบบเรียนโดยวัดด้วยจำนวนนาที่ต่อวัน จำนวนครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ และประเภทเนื้อหาที่ชอบอ่านในหนังสือพิมพ์ จำนวนฉบับ/เล่มของนิตยสาร/วารสาร, การ์ตูน, สารคดี, นวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา และประเภทเนื้อหาที่ชอบอ่านของหนังสือแต่ละประเภทและแหล่งที่มาของหนังสือ นอกเหนือแบบเรียนที่อ่านซึ่งมีการวัดใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วนและส่วนที่มีระดับการวัดแบบนามมาตรา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนและหนังสืออื่นๆ นอกเหนือแบบเรียน (นาที่/วัน) จำนวนครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ จำนวนฉบับ /เล่มของนิตยสาร/วารสาร, การ์ตูน, สารคดี, นวนิยาย/เรื่องสั้น ที่อ่านในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา โดยตอบเป็นจำนวนนาที่ครั้งและเล่ม ซึ่งมีระดับการวัดแบบอัตราส่วน

ส่วนที่ 2 ประเภทเนื้อหาที่ชอบอ่านของหนังสือแต่ละประเภทและแหล่งที่มาของหนังสือ นอกเหนือแบบเรียนที่อ่าน โดยให้เลือกตอบ 1 คำตอบที่กำหนดไว้ให้ มีระดับการวัดแบบนามมาตราดังต่อไปนี้

ประเภทเนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด เลือกตอบเพียง 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 16 กลุ่ม ได้แก่

1) ข่าวหน้า 1/ข่าวปก	2) ข่าวต่างประเทศ	3) ข่าวยานยนต์
4) ข่าวการเมือง	5) ข่าวกีฬา	6) ข่าวสังคม
7) ข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน	8) ข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์	9) ข่าวบันเทิง
10) ข่าวการตลาด	11) ข่าวอสังหาริมทรัพย์	12) ข่าวสิ่งแวดล้อม
13) ข่าวภูมิภาค-ในประเทศ	14) ข่าวอุตสาหกรรม-คมนาคม	15) ข่าวท่องเที่ยว
16) อื่นๆ โปรดระบุ.....		

ประเภทเนื้อหาวิทยสาร/วารสารที่ชอบอ่านมากที่สุด เลือกตอบเพียง 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 13 กลุ่ม

- 1) วิทยสารการเมือง
- 2) วิทยสารกีฬา
- 3) วิทยสารการท่องเที่ยว
- 4) วิทยสารทางการถ่ายภาพ และภาพพิมพ์
- 5) วิทยสารบันเทิง/ดารา
- 6) วิทยสารบ้าน
- 7) วิทยสารรถ
- 8) วิทยสารสุขภาพ
- 9) วิทยสารเศรษฐกิจ
- 10) วิทยสารด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี
- 11) วิทยสารด้านดนตรี ศิลป-วัฒนธรรม
- 12) วิทยสารภาษาต่างประเทศ
- 13) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ประเภทเนื้อหาสารคดีที่ชอบอ่านมากที่สุด เลือกตอบเพียง 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบนามมาตรา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

- 1) สารคดีวิชาการ (เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ภาษาศาสตร์, สังคมศาสตร์และเกษตรศาสตร์ เป็นต้น)
- 2) สารคดีทั่วไป (เช่น การท่องเที่ยว, การเล่นเกมกีฬา, งานอดิเรก, สุขภาพและประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น)
- 3) สารคดีชีวประวัติ (เช่น ชีวประวัติบุคคลสำคัญ, บุคคลที่มีชื่อเสียงและบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น)
- 4) อื่นๆ

ประเภทเนื้อหาการ์ตูนที่ชอบอ่านมากที่สุด เลือกตอบเพียง 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 10 กลุ่ม

- 1) วิทยาศาสตร์
- 2) อาชญากรรมและการสืบสวน
- 3) เรื่องจริงและชีวประวัติ
- 4) รักโรแมนติก
- 5) อวกาศและมนุษย์ต่างดาว
- 6) ภูตผี ผจญภัย สงคราม
- 7) ชรรถนะมีคติสอนใจ
- 8) ภูตผี และ เรื่องสยองขวัญ
- 9) ตลกขบขัน
- 10) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ประเภทเนื้อหานวนิยาย/เรื่องสั้น ที่ชอบอ่านมากที่สุด เลือกตอบเพียง 1 ข้อ มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 7 กลุ่ม

- 1) นวนิยายรัก
- 2) นวนิยายลึกลับสืบสวนสอบสวน
- 3) นวนิยายสยองขวัญ
- 4) นวนิยายวิทยาศาสตร์
- 5) นวนิยายมหัศจรรย์
- 6) นวนิยายแนวกามารมณ์
- 7) อื่นๆ โปรดระบุ.....

แหล่งที่มาของหนังสือนอกเหนือแบบเรียนที่อ่าน เลือกตอบเพียง 1 ข้อ (เป็นแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่อ่าน) มีระดับการวัดแบบนามมาตราแบ่งเป็น 6 กลุ่ม

1) ซื้เอง	2) เช่าจากร้านให้เช่า
3) ยืมจากห้องสมุด	4) ยืมจากเพื่อน/ผู้อื่น
5) ผู้อื่นซื้อให้	6) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ตัวแปรเดียวเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปและพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ การวิเคราะห์ 2 ตัวแปรและหลายตัวแปรเพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 การวิเคราะห์ตัวแปรเดียว

การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ตัวแปรอิสระ) และพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง (ตัวแปรตาม) นำเสนอโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

1) ตัวแปรระดับกลุ่ม (ตัวแปรแบบนามมาตราและตัวแปรแบบอันดับ) ได้แก่ ตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับชั้นปี การศึกษาของผู้ปกครอง การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง เขตการศึกษาและตัวแปรตามคือ ประเภทเนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่าน ประเภทเนื้อหา นิตยสาร/วารสารที่ชอบอ่าน ประเภทเนื้อหาการ์ตูนที่ชอบอ่าน เนื้อหาสารคดีที่ชอบอ่าน เนื้อหานวนิยาย/เรื่องสั้นที่ชอบอ่าน และแหล่งที่มาของหนังสือนอกเหนือแบบเรียนที่อ่าน

2) ตัวแปรระดับช่วงและระดับอัตราส่วน ได้แก่ ตัวแปรอิสระคือ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย ความพร้อมในการอ่าน รายได้ของครอบครัว รายรับต่อเดือนของนักเรียน สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือ แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ และตัวแปรตาม คือ เวลาเฉลี่ยในการอ่านหนังสือแบบเรียนและหนังสืออื่นๆ นอกเหนือแบบเรียนโดยวัดเป็นนาทีต่อวัน จำนวนครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ จำนวนฉบับของนิตยสาร/วารสารที่อ่านในช่วง 1 เดือนก่อนการสำรวจ จำนวนเล่มหนังสือการ์ตูนที่อ่านในช่วง 1 เดือนก่อนการสำรวจ จำนวนเล่มหนังสือสารคดีที่อ่านในช่วง 1 เดือนก่อนการสำรวจ จำนวนเล่มนวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านในช่วง 1 เดือนก่อนการสำรวจนำเสนอโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

2.6.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรและหลายตัวแปร

การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1) การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือตัวแปรอิสระและตัวแปรตามว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่ และมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระทั้งกลุ่มสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้เท่าใด และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรตัวอื่นแล้ว ตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่สามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตาม

3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระตัวใดสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้ดีที่สุด และตัวแปรอิสระตัวใดที่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามในลำดับถัดไป และตัวแปรเหล่านี้สามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด

2.7 ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความจำกัดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเนื่องด้วยผู้วิจัยไม่ต้องการให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการให้ข้อมูลของนักเรียนจึงได้ใช้การขออนุญาตทางโรงเรียนที่จะเปิดรับสมัครอาสาสมัครตอบแบบสอบถามเพื่อให้เป็นไปตามความสมัครใจของนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้ไม่อาจควบคุมการกระจายที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างได้ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลงานวิจัยที่จะตามมาในภายหลังได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษารื่องพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ตกเป็นตัวอย่างรวม 500 ราย โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่ 3 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดของการนำเสนอแต่ละส่วน มีดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้ เป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การแจกแจงร้อยละสำหรับตัวแปรแบบกลุ่ม (categorical variables) แต่ถ้าเป็นตัวแปรที่มีข้อมูลเชิงตัวเลข (numerical variables) จะระบุค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดด้วย ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลมี 11 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ความพร้อมในการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว รายรับต่อเดือนของนักเรียน และลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง 2) ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมี 4 ตัวแปร ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และ 3) ปัจจัยทางจิตวิทยามี 2 ตัวแปร ได้แก่ทัศนคติต่อการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ความพร้อมในการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว รายรับต่อเดือนของนักเรียน และลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 5 มีรายละเอียดดังนี้

1) เพศ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเพศหญิงกับเพศชายในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 50.0 เนื่องด้วยเป็นการกำหนดของผู้วิจัยที่ต้องการกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศในสัดส่วนที่เท่ากัน

2) อายุ

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยประมาณ 14 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.686) มีอายุต่ำสุด 11 ปี อายุสูงสุด 15 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 14 ปีเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 37.0) รองลงมาคือ อายุ 13 ปี (ร้อยละ 33.6) อายุ 15 ปี (ร้อยละ 20.4) ที่เหลือเป็นกลุ่มอายุ 12 ปี (ร้อยละ 8.8) และ กลุ่มตัวอย่างอายุ 11 ปีมีสัดส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ 0.2

3) ระดับชั้นปีที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมีสัดส่วนเท่าๆ กัน คือ ผู้ที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสัดส่วนร้อยละ 34.0 และผู้ที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 33.0 ทั้งนี้ เป็นการกำหนดของผู้วิจัยที่ต้องการกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ชั้นปีในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน

4) เกรดเฉลี่ยสะสม

กลุ่มตัวอย่างมีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ยเท่ากับ 3.107 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.693 เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำสุดคือ 0.64 และเกรดเฉลี่ยสะสมสูงสุดคือ 4.0 โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป โดยเป็นผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.00-3.49 (ร้อยละ 22.7) และเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.50-4.00 (ร้อยละ 38.7) อีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00 โดยเป็นผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-2.99 (ร้อยละ 33.8) และเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 0.64-1.99 (ร้อยละ 4.8)

5) ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

กลุ่มตัวอย่างมีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยในภาคเรียนล่าสุดในระดับ เกรด 3 เป็นสัดส่วนสูงสุดคือ ร้อยละ 33.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้เกรด 2 (ร้อยละ 27.0) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้เกรด 4 (ร้อยละ 26.2) ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่ได้เกรดภาษาไทย 1 และ 0 (ร้อยละ 12.1 และ ร้อยละ 1.4) ตามลำดับ

6) การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (ร้อยละ 65.5) และส่วนที่เหลือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (ร้อยละ 34.5)

7) ความพร้อมในการอ่าน

คะแนนความพร้อมในการอ่านมีคะแนนเต็มเท่ากับ 25 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนนและมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน โดยมีคะแนนความพร้อมในการอ่านเฉลี่ยเท่ากับ 12.832 ซึ่งนับเป็นคะแนนที่ไม่สูงนัก นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลคะแนนความพร้อมในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนระดับต่ำ (5-10 คะแนน) ระดับปานกลาง (11-15 คะแนน) และระดับสูง (16-23 คะแนน) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับ

คะแนนความพร้อมปานกลาง (ร้อยละ 71.8) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคะแนนความพร้อมในการอ่านระดับสูงและระดับต่ำ โดยมีสัดส่วนไม่ต่างกันมาก (ร้อยละ 13.2 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 15.0)

8) การศึกษาของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 33.3) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (ร้อยละ 21.4) ถัดมาเป็น ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 14.1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 10.5) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 10.3) ระดับอนุปริญญา/ปวส. (ร้อยละ 8.1) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองไม่ได้เรียนหนังสือมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.8) ที่เหลือเป็นการศึกษาระดับอื่นๆ (ร้อยละ 1.4)

9) รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38,368.95 หรือประมาณ 38,369 บาท ค่าต่ำสุด 4,000 บาท ค่าสูงสุด 500,000 บาท และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 47,751.81 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือกลุ่มที่มีรายได้ของครอบครัว อยู่ระหว่าง 20,000-49,999 บาท (ร้อยละ 41.0) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-19,999 บาท (ร้อยละ 23.4) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้อยู่ระหว่าง 50,000-99,999 บาท (ร้อยละ 19.7) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำคืออยู่ระหว่าง 4,000-9,999 บาท (ร้อยละ 9.8) และกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้สูงมากคือ 100,000 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 6.1)

10) รายรับต่อเดือนของนักเรียน

รายรับต่อเดือนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 2,333 บาทต่อเดือน ค่าต่ำสุด 400 บาท ค่าสูงสุด 6,570 บาท และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,093.944 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,000-4,999 บาท เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 34.9) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,000-1,999 บาท (ร้อยละ 30.6) ถัดมาเป็นกลุ่มที่มีรายรับต่อเดือน 2,000-2,999 บาท (ร้อยละ 26.4) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายรับต่อเดือนต่ำสุดคือ 400-999 บาท (ร้อยละ 5.2) และกลุ่มที่มีรายรับต่อเดือนเป็นสัดส่วนที่ต่ำที่สุดคือ 5,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 2.8)

11) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย (ร้อยละ 83.9) รองลงมาเป็นการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด (ร้อยละ 10.3) และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.8)

ตารางที่ 5 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปรภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล

	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		
ชาย	250	50.0
หญิง	250	50.0
รวม	500	100.0
อายุ		
11 ปี	1	0.2
12 ปี	44	8.8
13 ปี	168	33.6
14 ปี	185	37.0
15 ปี	102	20.4
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =13.686	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.902	
ค่าต่ำสุด =11	ค่าสูงสุด =15	
ระดับชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	170	34.0
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	165	33.0
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	165	33.0
รวม	500	100.0
คะแนนเฉลี่ยสะสม		
0.64-1.99	22	4.8
2.00-2.99	156	33.8
3.00-3.49	105	22.7
3.50-4.00	179	38.7
รวม	462	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =3.107	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.693	
ค่าต่ำสุด =0.64	ค่าสูงสุด =4.00	ผู้ไม่ตอบ=38 ราย

ตารางที่ 5 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย (ผู้ไม่ตอบ= 11 ราย)		
เกรด 0	7	1.4
เกรด 1	59	12.1
เกรด 2	132	27.0
เกรด 3	163	33.3
เกรด 4	128	26.2
รวม	489	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (ผู้ไม่ตอบ= 2 ราย)		
เคย	326	65.5
ไม่เคย	172	34.5
รวม	498	100.0
ความพร้อมในการอ่าน		
ระดับต่ำ (5-10 คะแนน)	75	15.0
ระดับปานกลาง (11-15 คะแนน)	359	71.8
ระดับสูง (16-23 คะแนน)	66	13.2
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =12.832 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =2.642 ค่าต่ำสุด =5 ค่าสูงสุด =23		
การศึกษาของผู้ปกครอง (ผู้ไม่ตอบ= 5 ราย)		
ไม่ได้เรียน	4	0.8
ประถมศึกษา	70	14.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	52	10.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	106	21.4
อนุปริญญา/ปวส.	40	8.1
ปริญญาตรี	165	33.3
สูงกว่าปริญญาตรี	51	10.3
อื่นๆ	7	1.4
รวม	495	100.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของครอบครัว		
4,000-9,999 บาท	47	9.8
10,000-19,999 บาท	112	23.4
20,000-49,999 บาท	196	41.0
50,000-99,999 บาท	94	19.7
100,000 บาท ขึ้นไป	29	6.1
รวม	478	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =38,368.95	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =47,751.81	
ค่าต่ำสุด =4,000	ค่าสูงสุด =500,000 (ผู้ไม่ตอบ= 22 ราย)	
รายรับต่อเดือนของนักเรียน		
400-999 บาท	26	5.2
1,000-1,999 บาท	152	30.6
2,000-2,999 บาท	131	26.4
3,000-4,999 บาท	173	34.9
5,000 บาทขึ้นไป	14	2.8
รวม	496	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =2,333.00	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =1,093.944	
ค่าต่ำสุด =400	ค่าสูงสุด =6,570 (ผู้ไม่ตอบ= 4 ราย)	
ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง (ผู้ไม่ตอบ= 4 ราย)		
การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	416	83.9
การเลี้ยงดูแบบเข้มงวด	51	10.3
การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	29	5.8
รวม	496	100.0

3.1.2 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมี 4 ตัวแปร ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตการศึกษา

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มาจากโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตที่ 1 ร้อยละ 29.2 เขตที่ 2 ร้อยละ 40.0 และเขตที่ 3 ร้อยละ 30.8 ทั้งนี้สัดส่วนดังกล่าวเกิดจากการใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยวิธี Probability Proportional to Size (William,1977: 93) ซึ่งเป็นวิธีการหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวน นักเรียนทั้งหมดในแต่ละเขตการศึกษา

ตารางที่ 6 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เขตที่ 1	146	29.2
เขตที่ 2	200	40.0
เขตที่ 3	154	30.8
รวม	500	100.0

2) สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

การศึกษาสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษารวม 10 ข้อคำถาม ซึ่งมีการกระจายร้อยละของคำตอบในแต่ละคำตอบดังที่นำเสนอในตารางที่ 7 โดยประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในบ้านและบรรยากาศภายในบ้านของกลุ่มตัวอย่าง (ข้อความที่ 1-4) แสดงว่า สภาพแวดล้อมดังกล่าวเอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือในระดับปานกลางถึงระดับดี และเมื่อพิจารณาในส่วนของส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง(ข้อความที่ 5-10) จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองในลักษณะของการพูดถึงประโยชน์ของการอ่านหนังสือ การเป็นแบบอย่างในการอ่านหนังสือ และมีประสบการณ์การอ่านหนังสือร่วมกัน ในระดับปานกลางถึงดี แต่การส่งเสริมการอ่านในลักษณะของการส่งเสริมเข้าถึงหนังสือของเด็กนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีการลดระดับลงมาอยู่ที่ปานกลางถึงน้อย เช่น การจัดหาหนังสือมาให้ (ข้อความที่ 6) และการให้หนังสือเป็นของขวัญ (ข้อความที่ 8) สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง ยังไปไม่ถึงขั้นการส่งเสริมการเข้าถึงหนังสือให้กับบุตรหลานซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง

พฤติกรรมการอ่านให้กับเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าเด็กจะมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านผ่านการสั่งสอนของผู้ปกครองแต่ถ้าไม่มีหนังสือให้อ่านก็ยากที่จะเกิดพฤติกรรมการอ่านได้

การวัดสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านของกลุ่มตัวอย่างในรูปของการให้คะแนน โดยวัดจากข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 8 แสดงว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.082 ค่าต่ำสุด 16 ค่าสูงสุด 46 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.363 โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.0 มีคะแนนสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านระดับปานกลาง (24-33 คะแนน) ร้อยละ 21.0 ได้รับคะแนนระดับต่ำ (16-23 คะแนน) และมีเพียงร้อยละ 15.0 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง (34-46 คะแนน)

ตารางที่ 7 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน จำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=500)

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	ภายในบ้านนักเรียนมีมุมอ่านหนังสือที่รู้สึกสบาย	16.4	26.4	38.2	14.8	4.2	100.0
2	ภายในบ้านนักเรียนมีหนังสือหลากหลายที่นักเรียนสามารถหยิบอ่านได้	17.0	29.6	30.8	17.8	4.8	100.0
3	นักเรียนต้องช่วยงานที่บ้านจนไม่มีเวลาอ่านหนังสือ	1.8	5.6	26.8	43.8	22	100.0
4	บรรยากาศในบ้านมักวุ่นวายจนนักเรียนไม่มีสมาธิที่จะอ่านหนังสือ	5	7.6	16.6	40	30.8	100.0
5	ผู้ปกครองอธิบายให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือและชักชวนให้นักเรียนอ่านหนังสือ	19.8	33.8	30.8	12	3.6	100.0
6	ผู้ปกครองจัดหาหนังสือมาให้ให้นักเรียนอ่านอย่างสม่ำเสมอหรือพานักเรียนไปเลือกซื้อหนังสือเป็นประจำ	10	18.8	43.2	22.6	5.4	100.0

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
7	นักเรียนเห็นผู้ปกครองอ่านหนังสือ ในยามว่าง อยู่เสมอ	10.2	25.4	35.4	22.6	6.4	100.0
8	ผู้ปกครองมักให้หนังสือเป็นของขวัญแก่ นักเรียนในโอกาสพิเศษต่างๆ	4.2	9	28.8	37.6	20.4	100.0
9	นักเรียนคิดว่าการที่ผู้ปกครองไม่ซื้อหนังสือให้ นักเรียน เพราะท่านเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง	1.6	4.6	15.2	34.4	44.2	100.0
10	นักเรียนจำได้ว่าผู้ปกครองเคยอ่านหนังสือ ร่วมกับนักเรียนหรืออ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง และพูดคุยถึงเรื่องราวในหนังสือกับนักเรียน	7.6	25.8	40	16.8	9.8	100.0

ตารางที่ 8 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (16-23 คะแนน)	105	21.0
ระดับปานกลาง (24-33 คะแนน)	320	64.0
ระดับสูง (34-46 คะแนน)	75	15.0
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =28.082	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =5.363	
ค่าต่ำสุด =16	ค่าสูงสุด =46	

1) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ผลการศึกษาระยะการกระจายร้อยละของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านที่นำเสนอในตารางที่ 9 ซึ่งใช้ข้อคำถามในการศึกษารวม 20 ข้อคำถามนั้น ในส่วนของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นสภาพทางกายภาพ เช่น บรรยากาศในโรงเรียน สภาพห้องสมุด (ข้อคำถาม 1-6) กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนความคิดเห็นไปในทางค่อนข้างดี แต่เมื่อพิจารณา

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นส่วนของแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อน ระบบบริการห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (ข้อคำถาม 7-13) ยังคงมีสัดส่วนความคิดเห็นที่ค่อนข้างไปในทางปานกลาง โดยในส่วนของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครู (ข้อคำถาม 14-20) จะเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดกับข้อคำถามที่ว่า “ครูปลูกฝังให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการอ่าน” เป็นสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 22.2) ในขณะที่ข้ออื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องของการเป็นแบบอย่างในภาคปฏิบัติของครู สัดส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำลงมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องความสำคัญของการอ่านโดยการส่งเสริมของครูนั้นยังคงเป็นการรับรู้ในเชิงทฤษฎี แต่ในเชิงปฏิบัตินั้นยังไม่สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างยอมรับอย่างชัดเจนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเองก็ยังไม่สามารถเป็นแบบอย่างในเรื่องรักการอ่านได้ชัดเจน และยังไม่ได้เห็นความสำคัญในการส่งเสริมการอ่านผ่านกระบวนการทางการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

สถิติจากตารางที่ 10 เป็นการนำเสนอคะแนนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านของกลุ่มตัวอย่างวัดจากข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.632 ค่าต่ำสุด 40 ค่าสูงสุด 100 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.956 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ระดับปานกลาง (59-74 คะแนน) ร้อยละ 68.4 รองลงมาเป็นระดับสูง (75-100 คะแนน) ร้อยละ 17.6 และสุดท้ายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านในระดับต่ำ (40-58 คะแนน) ร้อยละ 14.0

ตารางที่ 9 การกระจายความถี่ ร้อยละของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

จำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=500)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	โรงเรียนของนักเรียนมีบรรยากาศร่มรื่น มีบริเวณสำหรับนั่งพักผ่อนหย่อนใจหรือนั่งอ่านหนังสือได้	24.2	43.8	26.6	4.2	1.2	100.0
2	ห้องสมุดในโรงเรียนสะอาด	35.0	44.4	18.6	1.6	0.4	100.0
3	ห้องสมุดในโรงเรียน มีโต๊ะและเก้าอี้ที่นั่งสบายและจำนวนเพียงพอ	32.4	38.2	24.0	4.6	0.8	100.0

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
4	ห้องสมุดในโรงเรียนมีขนาดของห้องสมุดเหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอและบรรยากาศดีเหมาะกับการอ่านหนังสือ	31.0	42.8	22.0	3.2	1.0	100.0
5	ห้องสมุดในโรงเรียนมีจำนวนหนังสือ และความหลากหลายของหนังสือเพียงพอ	32.0	41.4	21.2	4.4	1.0	100.0
6	ห้องสมุดในโรงเรียนมีบรรยากาศส่วนวัยกับแคบไม่เหมาะสมกับการอ่านหนังสือ	2.4	6.8	23.4	42.8	24.6	100.0
7	กลุ่มเพื่อนของนักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านจบแล้วและมักจะแนะนำหนังสือให้นักเรียนอ่าน	10.0	22.8	41.4	18.2	7.6	100.0
8	ห้องสมุดมีการสำรวจความสนใจและความต้องการในการอ่านหนังสือของนักเรียน	9.4	24.2	47.2	15.6	3.6	100.0
9	ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมเพื่อแนะนำการใช้ห้องสมุดและแนะนำการค้นคว้าหนังสือให้แก่ นักเรียน	12.8	40.4	38.6	7.0	1.2	100.0
10	นักเรียนมีคาบว่างในแต่ละวันทำให้สามารถเข้าใช้บริการในห้องสมุดได้	8.6	25.4	39.4	17.6	9.0	100.0
11	หนังสือที่อยู่ในห้องสมุดอยู่ในสภาพเก่าและล้าสมัย	5.4	13.6	39.4	30.2	11.4	100.0
12	ในห้องสมุดมีหนังสือบางส่วนที่นักเรียนรู้สึกสนใจแต่ไม่สามารถนำมาอ่านได้เนื่องจากมีข้อห้ามไม่ให้หยิบหรือไม่ให้ยืมไปอ่าน	2.4	13.0	34.6	32.4	17.6	100.0
13	ระบบการยืมคืนหนังสือในห้องสมุดช้าและยุ่งยากทำให้นักเรียนไม่อยากยืมหนังสือ	2.4	9.0	29.8	35.6	23.2	100.0

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
14	ครูมักจะแนะนำหนังสืออ่านเสริมบทเรียนให้นักเรียน	10.4	30.0	37.8	16.8	5.0	100.0
15	ครูพูดจาชมเชยแก่นักเรียนที่ชอบอ่านหนังสือ	11.8	31.2	36.6	14.4	6.0	100.0
16	ครูปลูกฝังให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการอ่าน	22.2	44.0	25.8	5.4	2.6	100.0
17	ครูเป็นแบบอย่างในการเป็นนักอ่านหนังสือ	18.6	35.6	33.0	9.6	3.2	100.0
18	ครูเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมอบหมายให้นักเรียนอ่านหนังสือตามจำนวนที่กำหนด	15.6	32.4	38.4	11.2	2.4	100.0
19	ครูมีวิธีสอนที่น่าสนใจและน่าติดตามทำให้นักเรียนรู้สึกอยากค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองต่อ	13.8	27.4	43.6	12.6	2.6	100.0
20	ครูบรรณารักษ์มีความเป็นกันเองและช่วยแนะนำหนังสือที่เหมาะสมและตามความสนใจให้นักเรียน	16.2	28.0	33.6	16.2	6.0	100.0

ตารางที่ 10 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (40-58 คะแนน)	70	14.0
ระดับปานกลาง (59-74 คะแนน)	342	68.4
ระดับสูง (75-100 คะแนน)	88	17.6
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =66.632	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =8.956	
ค่าต่ำสุด =40	ค่าสูงสุด =100	

2) สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

การศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษา 6 ข้อคำถาม สถิติจากตารางที่ 11 แสดงว่า ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้มีอุปสรรคในการอ่านจากกลิ่นหรือเสียงรบกวน (ข้อคำถามที่ 1) แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็รายงานว่า ชุมชนที่ตนพักอาศัยยังขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงหนังสือและการอ่านหนังสือ เช่น ไม่มีห้องสมุดหรือสถานที่อ่านหนังสือ โดยแหล่งหนังสือที่มีมากที่สุดจะเป็นร้านเช่าหนังสือของภาคเอกชนมากกว่า ซึ่งก็จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการซื้อหามาอ่าน จึงอาจเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านของกลุ่มตัวอย่างในรูปของคะแนนซึ่งรวบรวมจากข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ คะแนนเต็ม 6 คะแนน ตามตารางที่ 12 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.256 ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 6 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.378 โดยประมาณร้อยละ 63 ของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านในระดับต่ำ (0-2 คะแนน) รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (3-4 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 29.6 และสุดท้ายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่รายงานคะแนนสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านระดับสูง (5-6 คะแนน) ซึ่งมีเพียงร้อยละ 7.6 ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมดเท่านั้น

ตารางที่ 11 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

จำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=500)

ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	รวม
1	ละแวกบ้านของนักเรียนมีเสียงดัง มีกลิ่นเหม็น หรือมีเสียงรบกวนการอ่านของนักเรียน	23.6	76.4	100.0
2	ละแวกบ้านของนักเรียนมีห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนตั้งอยู่	28.6	71.4	100.0
3	นักเรียนมักไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนในเวลาว่าง	22.6	77.4	100.0
4	บ้านของนักเรียนอยู่ใกล้สวนสาธารณะที่สามารถไปพักผ่อนหย่อนใจหรือไปอ่านหนังสือได้	43.8	56.2	100.0
5	นักเรียนเคยเห็นหรือเคยใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (รถห้องสมุดเคลื่อนที่ของทาง กทม.) ที่มาให้บริการในชุมชนของนักเรียน	29.6	70.4	100.0

ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	รวม
6	มีร้านเช่าหนังสือ ร้านขายหนังสือหรือแหล่งหนังสืออื่นที่นอกเหนือจากห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนในบริเวณไม่ไกลจากบ้านของนักเรียน	77.4	22.6	100.0

ตารางที่ 12 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (0-2 คะแนน)	314	62.8
ระดับปานกลาง (3-4 คะแนน)	148	29.6
ระดับสูง (5-6 คะแนน)	38	7.6
รวม	500	100
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 2.256	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.378	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 6	

กล่าวโดยสรุปผลการวัดตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านของกลุ่มตัวอย่างเป็นอันดับแรกคือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน รองลงมาเป็นสภาพแวดล้อมในครอบครัวและสุดท้ายคือสภาพแวดล้อมในชุมชน

3.1.3 ปัจจัยทางจิตวิทยา

ปัจจัยทางจิตวิทยามีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 2 ตัวแปรได้แก่ ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรแต่ละตัวมีสาระสำคัญดังนี้

1) ทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือ

สถิติจากตารางที่ 13 แสดงการกระจายความถี่และร้อยละของนักเรียนตามทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อข้อความที่เกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดแต่สำหรับความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมการอ่านหนังสือของตนเอง เช่น “นักเรียนเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน” “นักเรียนรู้สึกมีความสุขและเพลิดเพลินที่ได้อ่านหนังสือ” และ “นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ได้ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ” นั้น ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างลดระดับลงอยู่ที่ปานกลางถึงมากซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมองเห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือ

แต่ระดับของการทำกิจกรรมการอ่านยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ซึ่งยังมีความจำเป็นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจในการกระตุ้นให้นักเรียนมีโอกาสหรือช่องทางที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านให้มากขึ้น

การนำเสนอผลการศึกษาในรูปของคะแนน (ตารางที่ 14) โดยรวมคะแนนจากข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม 60 คะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.58 ค่าต่ำสุด 28 ค่าสูงสุด 60 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.525 โดยกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่งมีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือในระดับปานกลาง (40-49 คะแนน) ร้อยละ 63.0 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือระดับต่ำ (28-39 คะแนน) ร้อยละ 19.2 และสุดท้ายเป็นคะแนนระดับสูง (50-60 คะแนน) ร้อยละ 17.8 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือที่มีแนวโน้มไปทางปานกลาง

ตารางที่ 13 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือจำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=500)

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์และจำเป็นสำหรับนักเรียน	47.0	39.4	12.0	1.2	0.4	100.0
2	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือช่วยให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ ฉลาด และรอบรู้	46.4	38.2	14.0	1.4	0.0	100.0
3	นักเรียนเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน	18.4	39.8	35.0	6.2	0.6	100.0
4	นักเรียนรู้สึกว่าการเลือกซื้อหนังสืออ่าน เป็นกิจกรรมที่เสียเวลา	3.8	7.2	18.0	38.2	32.8	100.0
5	นักเรียนรู้สึกมีความสุขและเพลิดเพลินที่ได้อ่านหนังสือ	25.6	36.4	31.8	5.4	0.8	100.0
6	นักเรียนคิดว่ายังมีความรู้อีกมากมายที่ได้จากการอ่านหนังสือ	38.4	40.0	18.0	3.4	0.2	100.0
7	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ได้ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ	25.2	36.0	30.4	8.0	0.4	100.0
8	การอ่านหนังสือช่วยเสริมสร้างจินตนาการของนักเรียนและได้ความคิดใหม่ๆ	33.6	42.8	20.6	2.4	0.6	100.0

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
9	นักเรียนคิดว่าหนังสือทุกประเภทให้ความรู้แก่ผู้อ่าน	37.6	38.0	19.6	4.0	0.8	100.0
10	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องอ่านหนังสือ	4.2	7.6	27.8	38.8	21.6	100.0
11	นักเรียนคิดว่าการอ่านช่วยให้นักเรียนมีสติปัญญา เฉียบแหลม	30.4	39.8	26.2	3.0	0.6	100.0
12	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือหลายๆทำให้ผลการ เรียนดีขึ้น	35.2	36.6	23.6	3.4	1.2	100.0

ตารางที่ 14 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของทัศนคติ
เกี่ยวกับการอ่านหนังสือ

ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (28-39 คะแนน)	96	19.2
ระดับปานกลาง (40-49 คะแนน)	315	63.0
ระดับสูง (50-60 คะแนน)	89	17.8
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =44.58	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =5.525	
ค่าต่ำสุด =28	ค่าสูงสุด =60	

2) แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

การศึกษาการกระจายร้อยละของข้อคำถามย่อยที่ใช้วัดแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อข้อความด้านแรงจูงใจอยู่ที่ระดับปานกลางถึงมากในทุกข้อความ อย่างไรก็ตาม ข้อความกลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของความคิดเห็นไปทางระดับเห็นด้วยน้อยจะเป็นข้อความ ที่เกี่ยวกับแรงจูงใจจากคำชมเชยจากครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และแรงกดดันทางด้านความคาดหวังผลการเรียนของผู้ปกครอง (ข้อความที่ 3 และ 5) ซึ่งอาจตีความหมายได้ในทางหนึ่งก็คือ ผู้ปกครองและครูอาจารย์ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้คาดหวังหรือแสดงความคาดหวังต่อกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณคะแนนแรงจูงใจในการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างโดยวัดจากข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 16 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.292

ค่าต่ำสุด 7 ค่าสูงสุด 25 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.227 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนแรงจูงใจในการอ่านหนังสืออยู่ในระดับปานกลาง (15-20 คะแนน) ร้อยละ 67.2 รองลงมาเป็นระดับต่ำ (7-14 คะแนน) ร้อยละ 17.8 และสุดท้ายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนระดับสูง (21-25 คะแนน) ร้อยละ 15.0

ตารางที่ 15 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือจำแนกตามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (N=500)

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	นักเรียนมักจะอยากรู้และเข้าใจเรื่องราวในหนังสือจนทำให้ต้องหยิบมาอ่าน	22.8	43.0	29.8	3.0	1.4	100.0
2	นักเรียนอยากพัฒนาตัวเองและมีผลการเรียนที่ดีจึงอ่านหนังสือ	21.8	41.4	32.4	3.8	0.6	100.0
3	นักเรียนอยากได้รับคำชมเชยจากครูอาจารย์และผู้ปกครองจึงอ่านหนังสือ	10.8	25.2	35.6	20.8	7.6	100.0
4	นักเรียนอยากเป็นคนทันสมัยและมีเรื่องพูดคุยกับเพื่อนๆ จึงอ่านหนังสือ	18.4	30.8	36.2	11.8	2.8	100.0
5	ความกดดันและความคาดหวังเรื่องผลการเรียนจากผู้ปกครองทำให้นักเรียนต้องอ่านหนังสือ	14.2	21.6	31.6	20.6	12.0	100.0

ตารางที่ 16 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (7-14 คะแนน)	89	17.8
ระดับปานกลาง (15-20 คะแนน)	336	67.2
ระดับสูง (21-25 คะแนน)	75	15.0
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =17.292	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =3.227	
ค่าต่ำสุด =7	ค่าสูงสุด =25	

กล่าวโดยสรุป การวัดตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่างใน 2 ประเด็นคือทัศนคติต่อการอ่านและแรงจูงใจในการอ่าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติและแรงจูงใจในการอ่านหนังสืออยู่ในระดับปานกลาง

3.2 พฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ พฤติกรรมการอ่านหนังสือเป็นตัวแปรตาม ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือใน 2 ประเด็น คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการอ่านและปริมาณการอ่านสิ่งพิมพ์ ประเภทต่างๆ โดยประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ เวลาอ่านหนังสือวัดด้วยหน่วยนาทีต่อวัน เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน(นาที/วัน) เวลาอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน (นาที/วัน) การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนครั้ง/สัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนนาที/ครั้ง ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือสารคดีที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของสารคดีที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือการ์ตูนที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของการ์ตูนที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือนวนิยาย /เรื่องสั้นที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของนวนิยาย /เรื่องสั้นที่ชอบอ่านมากที่สุด และแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

1. เวลาอ่านหนังสือรวม /วัน (รวมเวลาอ่านหนังสือทั้งแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน)

การศึกษาเวลารวมที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการอ่านหนังสือทั้งที่เป็นแบบเรียนและนอกเหนือจากแบบเรียน (นาทิต/วัน) ดังที่นำเสนอในตารางที่ 17 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.377 หรือประมาณ 78 นาทิต/วัน ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 360 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 67.069 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ ใช้เวลาอ่านหนังสือระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน และ อ่านระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 31.1 และร้อยละ 30.3 ตามลำดับ) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาอ่านระหว่าง 5 นาที - ½ ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 19.3 ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 9.6 กลุ่มตัวอย่างที่อ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 6.1 และสุดท้ายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่านหนังสือเลย และกลุ่มที่อ่าน 1-5 นาที/วัน (ร้อยละ 1.8 และร้อยละ 1.6 ตามลำดับ) เนื่องจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงว่า การกระจายตัวของข้อมูลมีค่าที่เบี่ยงเบนไปทางค่าปลายสุดด้านมากค่อนข้างสูง จึงมีผลกระทบต่อค่าเฉลี่ย ดังนั้น เมื่อคำนวณค่ามัธยฐานพบว่า ค่ามัธยฐานของเวลาที่นักเรียนใช้ในการอ่านทั้งที่เป็นแบบเรียนและนอกเหนือจากแบบเรียนมีค่าเท่ากับ 60 นาที/วัน

ตารางที่ 17 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเวลาอ่านหนังสือ นาทิต/วัน (รวมเวลาอ่านหนังสือทั้งแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน)

เวลาอ่านหนังสือ /วัน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้อ่าน	9	1.8
อ่าน 1-5 นาที/วัน	8	1.6
อ่านระหว่าง 5 นาที - ½ ชั่วโมง/วัน	94	19.3
อ่านระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน	148	30.3
อ่านระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน	152	31.1
อ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน	47	9.6
อ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน	30	6.1
รวม	488	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =78.377	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =67.069	
ค่าต่ำสุด =0	ค่าสูงสุด =360	
ค่ามัธยฐาน = 60	(ผู้ไม่ตอบ= 12 ราย)	

2. เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน (นาทิต/วัน)

สถิติจากตารางที่ 18 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาอ่านหนังสือแบบเรียนโดยเฉลี่ย 37 นาที/วัน ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 360 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 46.546 โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง ใช้เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนอยู่ระหว่าง 5 นาที - ½ ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 55.5) รองลงมา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนอยู่ระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 20.5) และกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือแบบเรียนระหว่าง 1-5 นาที/วัน (ร้อยละ 12.7) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน ระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 5.0) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่าน (ร้อยละ 3.8) กลุ่มตัวอย่างที่อ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 2.0) และกลุ่มตัวอย่างที่อ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ

เนื่องจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนค่อนข้างสูง จึงมีผลกระทบต่อค่าแปรผันของค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง การคำนวณค่ามัธยฐานพบว่า ค่ามัธยฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนมีค่าเท่ากับ 30 นาที/วัน

3. เวลาอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน /วัน

สำหรับการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ผลการศึกษาจากตารางที่ 18 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนโดยเฉลี่ย 48 นาที/วัน ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 360 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 56.753 โดยกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนอยู่ระหว่าง 5 นาที - ½ ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 47.1) รองลงมา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 25.1) ถัดมาเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนระหว่าง 1-5 นาที/วัน (ร้อยละ 10.6) กลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 9.2) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 2.2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 3.2) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนมีเพียงร้อยละ 2.6 ถึงแม้ค่าเฉลี่ยของเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนจะสูงถึงประมาณ 48 นาที/วัน แต่ค่ามัธยฐานมีค่าเท่ากับ 30 นาที/วัน

ตารางที่ 18 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
เวลาอ่านหนังสือแบบเรียนและนอกแบบเรียน นาที/วัน (แยกหนังสือแบบเรียนกับ
นอกเหนือแบบเรียน)

	จำนวน	ร้อยละ
เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน นาที/วัน		
ไม่ได้อ่าน	19	3.8
อ่าน 1-5 นาที/วัน	63	12.7
อ่านระหว่าง 5 นาที – ½ ชั่วโมง/วัน	276	55.5
อ่านระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน	102	20.5
อ่านระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน	25	5.0
อ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน	2	0.4
อ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน	10	2.0
รวม	497	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =37.04	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =46.546	
ค่าต่ำสุด =0	ค่าสูงสุด =360	
ค่ามัธยฐาน = 30	(ผู้ไม่ตอบ= 3 ราย)	
เวลาอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน นาที/วัน		
ไม่ได้อ่าน	13	2.6
อ่าน 1-5 นาที/วัน	53	10.6
อ่านระหว่าง 5 นาที – ½ ชั่วโมง/วัน	235	47.1
อ่านระหว่าง ½ ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง/วัน	125	25.1
อ่านระหว่าง 1-2 ชั่วโมง/วัน	46	9.2
อ่านระหว่าง 2-3 ชั่วโมง/วัน	11	2.2
อ่านมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน	16	3.2
รวม	499	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 48.20	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 56.753	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 360	
ค่ามัธยฐาน = 30	(ผู้ไม่ตอบ= 1 ราย)	

4. จำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น)

การศึกษาจำนวนเล่มหนังสืออื่นๆ อันได้แก่ นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น ที่กลุ่มตัวอย่างอ่านใน 1 เดือนก่อนการสำรวจ พบว่าจากตารางที่ 19 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือโดยเฉลี่ย 21.21 หรือประมาณ 21 เล่มใน 1 เดือนที่ผ่านมา ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 192 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 21.536 เนื่องจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูง การคำนวณค่ามัธยฐานจึงพบว่า ค่ามัธยฐานสูงเพียง 15 เล่ม/เดือน

กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนสูงสุดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ระหว่าง 11-20 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 24.5) และกลุ่มตัวอย่างที่อ่านระหว่าง 6-10 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 23.3) รองลงมาเป็นกลุ่มที่อ่านระหว่าง 20-30 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 16.9) กลุ่มตัวอย่างที่อ่านระหว่าง 1-5 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 12.1) กลุ่มตัวอย่างที่อ่านระหว่าง 31-40 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 9.9) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ อ่านมากกว่า 50 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 6.8) กลุ่มตัวอย่างที่อ่าน 41-50 เล่ม/เดือน (ร้อยละ 4.4) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่าน (ร้อยละ 2.0) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด
ของ จำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/
เรื่องสั้น)

จำนวนเล่มหนังสือที่อ่าน/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้อ่าน	10	2.0
1-5 เล่ม/เดือน	60	12.1
6-10 เล่ม/เดือน	116	23.3
11-20 เล่ม/เดือน	122	24.5
20-30 เล่ม/เดือน	84	16.9
31-40 เล่ม/เดือน	49	9.9
41-50 เล่ม/เดือน	22	4.4
อ่านมากกว่า 50 เล่ม/เดือน	34	6.8
รวม	497	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) =21.21	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =21.536	
ค่าต่ำสุด =0	ค่าสูงสุด =192	
ค่ามัธยฐาน= 15	(ผู้ไม่ตอบ= 3 ราย)	

5. การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนครั้ง/สัปดาห์

สถิติจากตารางที่ 20 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ย 3 ครั้ง/สัปดาห์ ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 20 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.714 โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ58.8) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือพิมพ์ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ21.8) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือพิมพ์ 7-10 ครั้ง/สัปดาห์(ร้อยละ 12.4) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ6.0) และกลุ่มตัวอย่างที่อ่านมากกว่า 10 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ1.0) ตามลำดับ

6. การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนนาทิตั้ง

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือพิมพ์แต่ละครั้ง สถิติจากตารางที่ 20 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ย 16 นาที/ครั้ง ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 65 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.442 โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ 1-15 นาที/ครั้ง (ร้อยละ57.7) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ 16-30 นาที/ครั้ง (ร้อยละ 29.8) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ 30-60 นาที/ครั้ง (ร้อยละ6.2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ6.0) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า 60 นาที/ครั้ง (ร้อยละ0.2) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
เวลาอ่านหนังสือพิมพ์

	จำนวน	ร้อยละ
การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนครั้ง/สัปดาห์		
ไม่ได้อ่าน	30	6.0
อ่าน 1-3 ครั้ง/สัปดาห์	294	58.8
อ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์	109	21.8
อ่าน 7-10 ครั้ง/สัปดาห์	62	12.4
อ่านมากกว่า 10 ครั้ง/สัปดาห์	5	1.0
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.356	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.714	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 20	
การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนนาที/ครั้ง		
ไม่ได้อ่าน	30	6.0
อ่าน 1-15 นาที/ครั้ง	287	57.7
อ่าน 16-30 นาที/ครั้ง	148	29.8
อ่าน 30-60 นาที/ครั้ง	31	6.2
อ่านมากกว่า 60 นาที/ครั้ง	1	0.2
รวม	497	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 15.602	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.442	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 65	(ผู้ไม่ตอบ = 3 ราย)

7. ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด

การศึกษาประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 21 พบว่า เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด คือ ข่าวบันเทิง (ร้อยละ 27.2) รองลงมาเป็นกลุ่มที่ชอบอ่านข่าวหน้า 1/ข่าวปก (ร้อยละ 23.4) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวกีฬา (ร้อยละ 15.6) ส่วนที่เหลือมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่าน (ร้อยละ 6.0) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 5.6) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวท่องเที่ยว (ร้อยละ 4.2) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวสังคม (ร้อยละ 3.2) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 3.2) และข่าวอื่นๆ (ร้อยละ 3.0) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบ

อ่านข่าวต่างประเทศ (ร้อยละ2.6) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวการเมือง (ร้อยละ2.6) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวยานยนต์ (ร้อยละ2.2) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน (ร้อยละ 0.6) กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวภูมิภาค-ในประเทศ (ร้อยละ0.4) และกลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านข่าวการตลาด (ร้อยละ0.2) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด

	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด		
ไม่ได้อ่าน	30	6.0
ข่าวหน้า 1/ข่าวปก	117	23.4
ข่าวต่างประเทศ	13	2.6
ข่าวยานยนต์	11	2.2
ข่าวการเมือง	13	2.6
ข่าวกีฬา	78	15.6
ข่าวสังคม	16	3.2
ข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน	3	0.6
ข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์	28	5.6
ข่าวบันเทิง	136	27.2
ข่าวการตลาด	1	0.2
ข่าวสิ่งแวดล้อม	16	3.2
ข่าวภูมิภาค-ในประเทศ	2	0.4
ข่าวท่องเที่ยว	21	4.2
อื่นๆ	15	3.0
รวม	500	100.0

8. จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา

จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 หรือประมาณ 4 ฉบับ มีค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 30 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.833 ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 22 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านนิตยสาร/วารสารใน 1 เดือนที่ผ่านมา จำนวน 1-5 ฉบับ (ร้อยละ 76.4) รองลงมาอ่านนิตยสาร/วารสารจำนวน 6-10 ฉบับ (ร้อยละ 11.6) ถัดมาเป็นกลุ่มที่ไม่ได้อ่านนิตยสาร/วารสารใน 1 เดือนที่ผ่านมา (ร้อยละ 8.2) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อ่านนิตยสาร/วารสาร 11-15 ฉบับ (ร้อยละ 2.4) และกลุ่มตัวอย่างที่อ่านนิตยสาร/วารสาร 16-30 ฉบับใน 1 เดือนที่ผ่านมา (ร้อยละ 1.4)

9. ประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่ชอบอ่านมากที่สุด

ผลการศึกษาประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด (ตารางที่ 22) พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านนิตยสารบันเทิง/ดารา เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 36.6) รองลงมา คือ นิตยสารกีฬา (ร้อยละ 16.0) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่าน (ร้อยละ 8.2) และกลุ่มตัวอย่างที่ชอบนิตยสารการท่องเที่ยว (ร้อยละ 7.8) ส่วนที่เหลือมีสัดส่วนไม่ต่างกันมากคือ กลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านนิตยสารด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 5.6) เนื้อหาอื่นๆ (ร้อยละ 4.6) นิตยสารรถ (ร้อยละ 3.8) นิตยสารสุขภาพ (ร้อยละ 3.6) นิตยสารการเมือง (ร้อยละ 3.4) การถ่ายภาพและภาพพิมพ์ (ร้อยละ 2.8) นิตยสารภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 2.8) นิตยสารบ้าน (ร้อยละ 2.2) นิตยสารด้านดนตรี ศิลป-วัฒนธรรม (ร้อยละ 2.2) และนิตยสารเศรษฐกิจ (ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านนิตยสาร/วารสาร

	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่ได้อ่าน	41	8.2
อ่าน 1-5 ฉบับ	382	76.4
อ่าน 6-10 ฉบับ	58	11.6
อ่าน 11-15 ฉบับ	12	2.4
อ่าน 16-30 ฉบับ	7	1.4
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.57	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.833	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 30	
ประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่ชอบอ่านมากที่สุด		
ไม่ได้อ่าน	41	8.2
นิตยสารการเมือง	17	3.4
นิตยสารกีฬา	80	16.0
นิตยสารการท่องเที่ยว	39	7.8
นิตยสารการถ่ายภาพและภาพพิมพ์	14	2.8
นิตยสารบันเทิง/ดารา	183	36.6
นิตยสารบ้าน	11	2.2
นิตยสารรถ	19	3.8
นิตยสารสุขภาพ	18	3.6
นิตยสารเศรษฐกิจ	2	0.4
นิตยสารด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี	28	5.6
นิตยสารด้านดนตรี ศิลปะ-วัฒนธรรม	11	2.2
นิตยสารภาษาต่างประเทศ	14	2.8
อื่นๆ	23	4.6
รวม	500	100.0

10. จำนวนหนังสือสารคดีที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา

ผลการศึกษจากตารางที่ 23 แสดงว่า ในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือสารคดีโดยเฉลี่ย 2 เล่ม ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 20 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.168 โดยในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือสารคดีจำนวน 1-2 เล่ม เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ56.8) รองลงมาอ่าน 3-5 เล่ม (ร้อยละ16.6) ถัดมาไม่ได้อ่านหนังสือสารคดีในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ (ร้อยละ16.0) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือสารคดี 6-10 เล่มในเดือนที่ผ่านมา (ร้อยละ7.8) และมีเป็นสัดส่วนที่น้อยมากที่สุดที่อ่านหนังสือสารคดีมากกว่า 10 เล่มในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ (ร้อยละ2.8)

11. ประเภทเนื้อหาสารคดีที่ชอบอ่านมากที่สุด

การศึกษาประเภทของเนื้อหาสารคดีที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุดดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งชอบอ่าน สารคดีทั่วไป (ร้อยละ44.1) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านสารคดีวิชาการ (ร้อยละ 20.2) ถัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านสารคดีชีวประวัติ (ร้อยละ18.0) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อ่าน สารคดี (ร้อยละ16.0) และกลุ่มที่อ่านเนื้อหาอื่นๆ (ร้อยละ1.6) ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ: การอ่านหนังสือสารคดี

	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนหนังสือสารคดีที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่ได้อ่าน	80	16.0
อ่าน 1-2 เล่ม	284	56.8
อ่าน 3-5 เล่ม	83	16.6
อ่าน 6-10 เล่ม	39	7.8
อ่านมากกว่า 10 เล่ม	14	2.8
รวม	500	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 2.456	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.168	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 20	
ประเภทเนื้อหาสารคดีที่ชอบอ่านมากที่สุด		
ไม่ได้อ่าน	80	16.0
สารคดีวิชาการ	101	20.2
สารคดีทั่วไป	220	44.1
สารคดีชีวประวัติ	90	18.0
อื่นๆ	9	1.8
รวม	500	100.0

12. จำนวนหนังสือการ์ตูนที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่างรายงานว่า ในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือการ์ตูนเฉลี่ย 12 เล่ม ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 180 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.767 และค่ามัธยฐานเท่ากับ 5 และเนื่องจากค่ามัธยฐานแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มเท่าๆกัน ดังนั้น ถึงแม้จะพบว่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12 เล่ม แต่กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง อ่านหนังสือการ์ตูน 1-10 เล่ม (ร้อยละ 65.7) รองลงมาอ่านหนังสือการ์ตูน 11-20 เล่ม (ร้อยละ 18.9) ถัดมาอ่านมากกว่า 30 เล่ม (ร้อยละ 5.8) อ่าน 21-30 เล่ม (ร้อยละ 3.4) ตามลำดับ ทั้งนี้โดยมีผู้รายงานว่าไม่ได้อ่านหนังสือการ์ตูนเพียงร้อยละ 6.2 เท่านั้น (ตารางที่ 24)

13. ประเภทเนื้อหาของการ์ตูนที่ชอบอ่านมากที่สุด

สถิติจากตารางที่ 24 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อ่านการ์ตูนชอบอ่านการ์ตูนรักโรแมนติกเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 19.9) รองลงมาคือ การ์ตูนตลก ขบขัน (ร้อยละ 19.5) การ์ตูนบู๊ ต่อสู้

ผจญภัย สงคราม (ร้อยละ18.1) การ์ตูนอาชญากรรมและการสืบสวน (ร้อยละ13.3) การ์ตูนวิทยาศาสตร์(ร้อยละ8.6) การ์ตูนกวีติและเรื่องสยองขวัญ (ร้อยละ5.4) อ่านการ์ตูนเรื่องจริงและชีวประวัติ (ร้อยละ3.4) อ่านเนื้อหาอื่นๆ (ร้อยละ 2.6) อ่านการ์ตูนอวกาศและมนุษย์ต่างดาว (ร้อยละ 2.0) และอ่านการ์ตูนธรรมะมีคติสอนใจ (ร้อยละ 1.0) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ พฤติกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านหนังสือการ์ตูน

	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนหนังสือการ์ตูนที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่ได้อ่าน	31	6.2
อ่าน 1-10 เล่ม	327	65.7
อ่าน 11-20 เล่ม	94	18.9
อ่าน 21-30 เล่ม	17	3.4
อ่านมากกว่า 30 เล่ม	29	5.8
รวม	498	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 11.54	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 18.767 (ผู้ไม่ตอบ= 2 ราย)	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 180	ค่ามัธยฐาน= 5
ประเภทเนื้อหาของการ์ตูนที่ชอบอ่านมากที่สุด		
ไม่ได้อ่าน	31	6.2
วิทยาศาสตร์	43	8.6
อาชญากรรมและการสืบสวน	66	13.3
เรื่องจริงและชีวประวัติ	17	3.4
รักโรแมนติก	99	19.9
อวกาศและมนุษย์ต่างดาว	10	2.0
บู๊ต่อสู้ ผจญภัย สงคราม	90	18.1
ธรรมะมีคติสอนใจ	5	1.0
กวีติ และ เรื่องสยองขวัญ	27	5.4
ตลกขบขัน	97	19.5
อื่นๆ	13	2.6
รวม	498	100

14. จำนวนหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่างประมาณ ร้อยละ 17.0 รายงานว่าไม่ได้อ่านหนังสือนวนิยาย /เรื่องสั้นในรอบ 1 เดือนก่อนการสำรวจ สำหรับกลุ่มที่อ่าน จะรายงานว่าอ่านหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้นเฉลี่ย 4 เล่ม ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 60 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.571 โดยส่วนใหญ่อ่านหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้น 1-10 เล่ม (ร้อยละ 76.8) รองลงมา อ่าน 11-20 เล่ม (ร้อยละ 4.8) ส่วนที่เหลืออ่านหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้นเป็นสัดส่วนที่น้อยมากโดยคิดเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ได้แก่ อ่าน 21-30 เล่ม (ร้อยละ 1.0) และอ่านมากกว่า 30 (ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 25

15. ประเภทเนื้อหาของนวนิยาย/เรื่องสั้นที่ชอบอ่านมากที่สุด

สำหรับประเภทเนื้อหาของนวนิยาย/เรื่องสั้นที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด ดังที่นำเสนอไว้ในตารางที่ 25 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างชอบ นวนิยายรักเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 34.8) รองลงมา คือนวนิยายลึกลับสืบสวนสอบสวน (ร้อยละ 16.0) นวนิยายสยองขวัญ (ร้อยละ 11.8) นวนิยายมหัศจรรย์ (ร้อยละ 11.4) นวนิยายวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 6.4) และนวนิยายประเภทอื่นๆ (ร้อยละ 1.4) และเป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มตัวอย่างที่ชอบอ่านนวนิยายแนวกามรมณ์มีเพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 การกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของ
พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ : การอ่านหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้น

	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่ได้อ่าน	85	17.0
อ่าน 1-10 เล่ม	383	76.8
อ่าน 11-20 เล่ม	24	4.8
อ่าน 21-30 เล่ม	5	1.0
อ่านมากกว่า 30 เล่ม	2	0.4
รวม	499	100.0
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.675	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.571	
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าสูงสุด = 60	(ผู้ไม่ตอบ = 1 ราย)
ประเภทนวนิยาย/เรื่องสั้นที่ชอบอ่านมากที่สุด (ผู้ไม่ตอบ = 1 ราย)		
ไม่ได้อ่าน	85	17.0
นวนิยายรัก	174	34.8
นวนิยายลึกลับสืบสวนสอบสวน	80	16.0
นวนิยายสยองขวัญ	59	11.8
นวนิยายวิทยาศาสตร์	32	6.4
นวนิยายมหัศจรรย์	57	11.4
นวนิยายแนวกามารมณ์	6	1.2
อื่นๆ	6	1.2
รวม	499	100.0

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

16. แหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน

จากการศึกษาแหล่งที่มาของหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเป็นส่วนใหญ่ ดังสถิติที่ปรากฏในตารางที่ 26 พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างได้หนังสือมาด้วยการซื้อ (ร้อยละ 48.2) รองลงมาเช่าจากร้านให้เช่า (ร้อยละ 17.4) ยืมจากเพื่อน/ผู้อื่น (ร้อยละ 14.4) ยืมจากห้องสมุด (ร้อยละ 12.8) และมีผู้อื่นซื้อให้ (ร้อยละ 4.8)

ตารางที่ 26 การกระจายความถี่ ร้อยละ ของแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน

	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน		
ซื้อเอง	241	48.2
เช่าจากร้านให้เช่า	87	17.4
ยืมจากห้องสมุด	64	12.8
ยืมจากเพื่อน/ผู้อื่น	72	14.4
ผู้อื่นซื้อให้	24	4.8
อื่นๆ	12	2.4
รวม	500	100

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยพฤติกรรมการอ่านหนังสือที่นำเสนอในการศึกษาส่วนนี้คือ เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือทั้งที่เป็นหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือจากแบบเรียน โดยมีหน่วยในการวัดเป็นนาทีต่อวัน ผลการวิเคราะห์เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเวลาการอ่านหนังสือเฉลี่ยประมาณ 78 นาทีต่อวัน โดยใช้เวลารอ่านหนังสือแบบเรียน เฉลี่ยประมาณ 37 นาทีต่อวันและใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนเฉลี่ยประมาณ 48 นาทีต่อวัน สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในส่วนนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง และส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายเพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือหรือไม่เพียงใดและมีความสัมพันธ์ในทิศทางใด ตลอดจนความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ซึ่งการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการ

วิเคราะห์การถดถอยนี้มีเงื่อนไข คือ ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต้องมีระดับการวัดตั้งแต่ระดับช่วงขึ้นไป หรือหากข้อมูลไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว ก็ต้องแปลงค่าตัวแปรที่มีระดับการวัดต่ำกว่าระดับช่วงให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ที่มีค่า 2 ค่าคือค่า 0 และ ค่า 1 ในการศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรอิสระที่ต้องแปลงเป็นตัวแปรหุ่น 6 ตัว คือ ตัวแปรเพศ ระดับชั้นปีที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองและเขตการศึกษา ทั้งนี้โดยผู้วิจัยกำหนดค่ากลุ่มรายการที่สนใจเท่ากับ 1 และกลุ่มอ้างอิงเท่ากับ 0 ดังนี้

1) เพศ	กำหนดให้	เพศหญิง	เท่ากับ 1
		เพศชาย	เท่ากับ 0
2) ระดับชั้นปีที่ศึกษา	กำหนดให้	มัธยมศึกษาปีที่ 3	เท่ากับ 1
		มัธยมศึกษาปีที่ 2	เท่ากับ 0
		มัธยมศึกษาปีที่ 1	เท่ากับ 0
3) การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	กำหนดให้	เคย	เท่ากับ 1
		ไม่เคย	เท่ากับ 0
4) การศึกษาของผู้ปกครอง	กำหนดให้	สูงกว่าปริญญาตรี	เท่ากับ 1
		ปริญญาตรี	เท่ากับ 0
		อนุปริญญา/ปวส.	เท่ากับ 0
		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	เท่ากับ 0
		มัธยมศึกษาตอนต้น	เท่ากับ 0
		ประถมศึกษา	เท่ากับ 0
		ไม่ได้เรียน	เท่ากับ 0
		อื่นๆ	เท่ากับ 0
5) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	กำหนดให้	ประชาธิปไตย	เท่ากับ 1
		เข้มงวด	เท่ากับ 0
		ปล่อยปละละเลย	เท่ากับ 0
6) เขตการศึกษา	กำหนดให้	เขตที่ 1	เท่ากับ 1
		เขตที่ 2	เท่ากับ 0
		เขตที่ 3	เท่ากับ 0

นอกจากเงื่อนไขเรื่องระดับการวัดของตัวแปรแล้ว ผู้วิจัยจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นไปตามเงื่อนไขอื่นๆ ของการวิเคราะห์การถดถอยหรือไม่ ทั้งนี้หากข้อมูลไม่เป็นไปตามเงื่อนไข จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทำให้ผลการศึกษาคើนอนคลาดและขาดความ

น่าเชื่อถือได้ (กัลยา วาณิชบัญชา, 2549: 328-343) โดยเงื่อนไขอื่น ๆ ของการวิเคราะห์การถดถอยมีดังต่อไปนี้

- 1) ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง
- 2) ค่าความแปรปรวนของค่าเคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่
- 3) ค่าเคลื่อนคลาดมีการแจกแจงแบบปกติ
- 4) ค่าเคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน

ผลการตรวจสอบ พบว่า ตัวแปรรายได้ไม่ได้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงเปลี่ยนรูปแบบการกระจายตัวของรายได้ใหม่โดยเปลี่ยนการกระจายตัวของรายได้ด้วยการใช้ค่า $\ln$ ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 27 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายของพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือ (เวลาการอ่านรวมหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรอิสระ	a	b	t	R	R ²	n	การทดสอบสมมติฐาน
1. เพศหญิง (1)	76.886	3.006	0.495	0.022	0.001	488	√
2. อายุ	3.929	5.439	1.618	0.073	0.005	488	√
3. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	55.494	11.513	3.136*	0.141	0.020	488	√
4. คะแนนเฉลี่ยสะสม	29.513	15.233	3.424*	0.160	0.026	450	√
5. คะแนนวิชาภาษาไทย (คะแนนสูงสุดคือเกรด 4)	38.977	10.584	3.645*	0.165	0.027	479	√
6. การเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (2)	66.876	17.614	2.776*	0.125	0.016	486	√
7. การมีความพร้อมในการอ่าน	56.583	1.698	1.490	0.067	0.005	488	√
8. การศึกษาของผู้ปกครองระดับปริญญาตรีและสูงกว่า (3)	72.203	14.932	2.428*	0.110	0.012	483	√
9. รายได้ของครอบครัว (log)	-61.532	13.805	3.823*	0.030	0.028	467	√
10. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	74.365	0.002	0.629	0.029	0.001	484	√
11. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย (4)	65.177	15.912	1.930	0.088	0.008	484	√
12. เขตการศึกษาเขต 1 (5)	69.233	31.646	4.832*	0.214	.046	488	√
13. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	44.312	1.216	2.145*	0.097	0.009	488	√
14. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	68.356	0.151	0.440	0.020	0.000	488	√
15. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	80.017	-0.728	-0.330	0.015	0.000	488	X
16.ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	-14.493	2.089	3.839*	0.172	0.029	488	√
17. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	50.542	1.612	1.713	0.077	0.006	488	√

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 t = สถิติทดสอบแบบที n = ขนาดตัวอย่าง

(1) กลุ่มอ้างอิงคือนักเรียนชาย (2) กลุ่มอ้างอิงคือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอ่าน (3) กลุ่มอ้างอิงคือผู้ปกครองมีการศึกษาค้นคว้าปริญญา (4) กลุ่มอ้างอิงคือการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบปล่อยปละละเลย

(5) กลุ่มอ้างอิงคือเขตการศึกษาเขต 2 และ เขต 3 √ = มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ x = มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านหนังสือ (ตัวแปรตาม) กับตัวแปรอิสระแต่ละตัวดังที่นำเสนอในตารางที่ 27 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1) เพศ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าเด็กหญิงมีแนวโน้มการอ่านหนังสือมากกว่าเด็กชาย ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเพื่อการวิจัยว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่าเพศชาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.022$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2) อายุ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือนักเรียนที่อายุมากมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่อายุน้อย อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=0.073$) ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะอายุของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมตอนต้นไม่แตกต่างกันมากนัก จึงไม่ส่งผลต่อความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

3) ระดับชั้นปีที่ศึกษา

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นปีสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีต่ำ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r=0.141$) ซึ่งผลการศึกษาน่าจะสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนระดับชั้นปีที่สูงกว่าเป็นกลุ่มที่มีภาระในด้านการเรียนสูงกว่า และต้องเตรียมตัวเพื่อการเข้าศึกษาต่อในมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวค่อนข้างมาก นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนระดับชั้นที่สูงอาจได้รับการมอบหมายงานจากครู /อาจารย์มากกว่า ซึ่งต้องการการอ่านมากกว่าจึงส่งให้นักเรียนที่เรียนสูงกว่าต้องใช้เวลาไปในการอ่านหนังสือโดยเฉพาะบทเรียนมากกว่า

4) คะแนนเฉลี่ยสะสม

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างเกรดเฉลี่ยสะสมกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r=0.160$) ผลการศึกษานี้อาจสรุปได้ว่าเกรดเฉลี่ยสะสมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ที่มีการเฉลี่ยสูงเป็นผู้ที่รักเรียน ใฝ่รู้ และใฝ่เรียน จึงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากตามไปด้วย ในทำนองเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เพราะนักเรียนที่มีพฤติกรรมการอ่านมากก็ย่อมส่งผลให้มีคะแนนเรียนดีได้เช่นกัน

5) ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนวิชาภาษาไทยกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือนักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทย สูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ความสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำ ($r=0.165$) การที่ระดับคะแนนวิชาภาษาไทยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง อาจเป็นเพราะผู้ที่มีการเฉลี่ยวิชาภาษาไทยสูงย่อมเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษามากกว่า ซึ่งความสามารถในการใช้ภาษาน่าจะส่งผลต่อการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมการอ่านที่มากกว่า

6) การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r=0.125$) การที่การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างนั้น น่าจะเป็นเพราะผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านย่อมได้รับการกระตุ้นให้มีความสนใจในการอ่านหนังสือมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่า

7) ความพร้อมในการอ่าน

ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมในการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ แต่เป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.067$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จึงสรุปได้ว่าความพร้อมในการอ่านไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันความบกพร่องบางประการทางร่างกาย เช่น ปัญหาสายตาสั้นหรือเอียง เหล่านี้มีการดูแลรักษาได้ด้วยการใช้แว่นตา ซึ่งการเข้าถึงการดูแลรักษาเหล่านี้ค่อนข้างมีความทั่วถึงในกลุ่มเด็กนักเรียนเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ในส่วนของปัญหาความพร้อมทางด้านอารมณ์ จิตใจของกลุ่มตัวอย่างนี้อาจไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องด้วยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกันและมีบริบทชีวิตที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

8) การศึกษาของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษาดำ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r=0.110$) จึงสรุปได้ว่าการศึกษาของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงย่อมเห็นคุณค่าการอ่านหนังสือมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาดำ ทำให้มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่า นอกจากนี้ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าก็น่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าและสามารถให้การสนับสนุนหรือกระตุ้นให้บุตรหรือเด็กในความดูแลใส่ใจในการอ่านมากกว่า

9) รายได้ของครอบครัว

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้สูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถึงแม้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะไม่อยู่ในระดับที่สูงนัก ($r=0.030$) แต่ก็สรุปได้ว่ารายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครอบครัวที่มีรายได้สูงย่อมมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน รวมทั้งในด้านการอ่านหนังสือหรือการเข้าถึงสื่อต่างๆ ครอบครัวที่มีรายได้สูงย่อมส่งผลให้บุตรหลานสามารถเข้าถึงหนังสือได้มากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ จึงส่งผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรมการอ่านของเด็ก

10) รายรับต่อเดือนของนักเรียน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายรับต่อเดือนของนักเรียนกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนต่ำอย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r=0.029$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่ารายรับต่อเดือนของนักเรียนไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้นักเรียนที่มีรายรับต่อเดือนมากแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะใช้เงินนั้นไปในการซื้อหาหนังสืออ่าน รายรับต่อเดือนของนักเรียนจึงไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่าน

11) ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า ถึงแม้ความสัมพันธ์จะมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอื่น แต่เป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.088$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะมีลักษณะการเลี้ยงดูแบบใด การส่งเสริมการอ่านก็ขึ้นอยู่กับความตระหนักและเห็นคุณค่าการอ่านหนังสือของผู้ปกครองแต่ละท่าน แม้ในครอบครัวที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแต่ถ้าไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เด็กก็จะไม่เกิดพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

12) เขตการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าเขตการศึกษามีอิทธิพลต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ($r=0.214$) ซึ่งผลการศึกษาชี้แนะว่านักเรียนใน เขตการศึกษา 1 มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือดีกว่านักเรียนในเขตการศึกษาอื่น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะเขตการศึกษา 1 ตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและบริการต่างๆ หลายรูปแบบที่ส่งเสริมการอ่านทั้ง โดยทางตรงและโดยทางอ้อม และเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กได้เข้าถึงบริการต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมการอ่าน

13) สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ผลการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีทิศทางเป็นไป

ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ถึงแม้ความสัมพันธ์จะอยู่ในระดับที่ต่ำ ($r=0.097$) จึงสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ เพราะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านย่อมได้รับการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่ได้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

14) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า ถึงแม้จะมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ แต่ความสัมพันธ์ก็อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำมาก ($r=0.020$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของโรงเรียนทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักจึงไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านที่แตกต่างกันของนักเรียน นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ส่วนหนึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมหรือกระตุ้นการอ่านของนักเรียนอย่างน่าพอใจ

15) สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือ พบว่า มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านและพฤติกรรมการอ่านหนังสือมีการแปรผันไปในทิศทางตรงกันข้าม และความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($r = 0.015$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในกรุงเทพมหานคร สภาพแวดล้อมของชุมชนมีอิทธิพลต่อบุคคลน้อยมาก อีกทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านในกรุงเทพมหานครก็ยังมีน้อยมากจนไม่สามารถส่งผลต่อการสร้างพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กได้

16) ทักษะการอ่านหนังสือ

ผลการศึกษาระบุว่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอ่านหนังสือกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นักเรียนที่มีคะแนนทักษะการอ่านหนังสือสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีคะแนนทักษะการอ่านหนังสือต่ำ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก ($r=0.172$) ผลการศึกษานี้ชี้แนะให้เห็นว่าทักษะมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสืออย่างมากด้วย

17) แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการอ่านหนังสือกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ($r=0.077$) จึงสรุปได้ว่าแรงจูงใจในการอ่านหนังสือไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีระดับแรงจูงใจไม่ได้แตกต่างกันมากจึงไม่ได้ส่งผลต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

กล่าวโดยสรุปผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทางด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายที่นำเสนอไว้ในตารางที่ 27 แสดงว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางจิตวิทยาที่ใช้ในการศึกษาซึ่งมีทั้งหมด 17 ปัจจัยตามรายละเอียดที่นำเสนอในกรอบแนวคิดนั้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียง 9 ตัวแปรเท่านั้น คือ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ทักษะเกี่ยวกับการอ่าน และเขตการศึกษา

ผลการศึกษาระบุว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือโดยใช้เวลาในการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการอ่านหนังสือในการศึกษานี้คือ การอ่านหนังสือทั้งที่เป็นแบบเรียนและไม่ใช่วิธีแบบเรียน นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าจึงอาจได้รับการมอบหมายงานอ่านจากครู/อาจารย์มากกว่าทำให้มีภาระในการอ่านหนังสือมากกว่า สำหรับนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงและมีคะแนนเรียนภาษาไทยสูงมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนกลุ่มอื่นนั้น น่าจะเป็นเพราะผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงมีคุณลักษณะในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากกว่า และนักเรียนที่ได้คะแนนภาษาไทยสูงก็น่าจะอ่านหนังสือบ่อยกว่าและนานกว่า นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเรียน ภาษาไทยและพฤติกรรมการอ่านอาจเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน กล่าวคือ นักเรียนที่เรียนดีจะใช้เวลาในการอ่านหนังสือนานกว่า และการที่นักเรียนอ่านหนังสือนานกว่าก็น่าจะส่งผลให้มีผลการเรียน

ดีกว่า ในทำนองเดียวกัน นักเรียนที่อ่านหนังสือมากก็น่าจะได้คะแนนภาษาไทยสูง และนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษามากกว่าก็น่าที่จะรักการอ่านหนังสือซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาไทยมากกว่า นอกจากนี้ ยังพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้รับการกระตุ้นให้มีความสนใจในการอ่านหนังสือ

สำหรับตัวแปรส่วนบุคคลที่พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เพศ อายุ และความพร้อมในการอ่านนั้น แสดงว่า นักเรียนชายและหญิงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมการอ่าน และเนื่องจากนักเรียนที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษามีอายุใกล้เคียงกันมาก พฤติกรรมการอ่านจึงไม่แตกต่างกัน การที่ความพร้อมในการอ่านไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือน่าจะเป็นเพราะปัจจุบันความบกพร่องบางประการทางร่างกาย เช่น ปัญหาสายตาสั้น หรือเอียง มีการดูแลรักษาได้ด้วยการใส่แว่นตา และการเข้าถึงการดูแลรักษาเหล่านี้ค่อนข้างมีความทั่วถึงในกลุ่มเด็กนักเรียนเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับปัญหาความพร้อมทางด้านอารมณ์ จิตใจของกลุ่มตัวอย่างนี้อาจไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องด้วยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกันและมีบริบทของชีวิตที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

เมื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมการอ่านพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และเขตการศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งโดยสรุป ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมและสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็ก เพราะผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงย่อมเห็นคุณค่าการอ่านหนังสือมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำ ทำให้มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่า ในทำนองเดียวกันครอบครัวที่มีรายได้สูงย่อมมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน รวมทั้งในด้านการอ่านหนังสือหรือการให้การสนับสนุนการซื้อหนังสือประเภทต่างๆ หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือหรือช่องทางที่จะได้มีโอกาสอ่านหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านและสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านย่อมได้รับการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือจากปัจจัยทางครอบครัวแล้ว ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านเช่นกัน ทั้งนี้เพราะพบว่า นักเรียนในเขตการศึกษาเขต 1 ซึ่งอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการอ่านมากกว่า ทั้งนี้เพราะเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยเกื้อหนุนและกระตุ้นหรือดึงดูดด้านการอ่านหนังสือมากกว่าไม่ว่าจะเป็นจำนวนร้านหนังสือ ประเภทของหนังสือ หรือรูปแบบต่างๆของบริการที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการอ่าน

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมบางปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการอ่าน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านนั้น ไม่ได้มีอิทธิพลมากนัก ต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน ซึ่งผลการศึกษานี้ อาจสะท้อนให้เห็นว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือในชุมชนยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอในการมีบทบาทต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน จึงน่าจะเป็นอุปสรรคหรือข้อชี้แนะให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบว่ายังคงมีประเด็นด้านต่างๆ ที่จะต้องดำเนินการอีกหลายประการ

สำหรับปัจจัยทางจิตวิทยาที่ใช้ในการศึกษานี้คือ ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ และแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ พบว่า ทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสืออย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ (knowledge) ทักษะคิด (attitude) และพฤติกรรม (practice) หรือ KAP Model (Norman L. Munn , 1971 : 71) ซึ่งพบว่า ทักษะคิดส่งผลต่อพฤติกรรม เพราะทักษะคิดเป็นความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น ดังนั้น หากบุคคลมีทักษะคิดที่ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการอ่านหนังสือก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากขึ้นด้วย (Good, Carter V., 1973:128; Norman L. Munn , 1971 : 71; ประสิทธิ์ ทองอ่อน, 2542:4; วิถี แจ่มกระจ่าง, 2541:17-18) อย่างไรก็ตาม ตัวแปรแรงจูงใจในการอ่านหนังสือไม่มีอิทธิพลมากนักต่อการผันแปรของพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการในการสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจการอ่านยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจในการสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่าน จึงเป็นภารกิจที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้การปฏิบัติการส่งผลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กอย่างแท้จริง

3.3.2 การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุและส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นนั้นมีเงื่อนไขคือ ตัวแปรอิสระแต่ละคู่จะต้องไม่สัมพันธ์กันสูงเกินกว่า 0.75 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 150) ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถแยกอิทธิพลของตัวแปรตัวหนึ่งออกจากตัวแปรอีกตัวหนึ่งได้ เมื่อตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระคู่ที่มีความสัมพันธ์กันเกิน 0.75 คือ ตัวแปรอายุและตัวแปรระดับชั้นปีที่ศึกษา ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงถึง 0.824 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องตัดตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งไปจากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอายุกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือพบว่าเท่ากับ 0.087 ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นปีที่ศึกษากับพฤติกรรมการอ่านหนังสือมีค่าเท่ากับ 0.141 ซึ่งบ่งชี้ว่าตัวแปรระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากกว่าตัวแปรอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรอายุออกไปจากการคำนวณ ดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 28

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1 อายุ	1																	
2 เพศ	-.050	1																
3 ระดับชั้นปีที่ศึกษา	.824**	.007	1															
4 คะแนนเฉลี่ยสะสม	-.055	.200**	.002	1														
5 ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	-.055	.174**	-.037	.608**	1													
6 การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน	-.031	-.096*	-.025	-.116*	-.130**	1												
7 ความพร้อมในการอ่าน	.091*	-.032	.067	.091	.025	-.193**	1											
8 การศึกษาของผู้ปกครอง	.027	-.059	.064	.321**	.269**	.001	.038	1										
9 รายได้ของครอบครัว	-.008	.006	.049	.215**	.179**	-.077	.097*	.319**	1									
10 รายรับต่อเดือนของนักเรียน	.092*	-.035	.063	-.081	-.111*	-.058	.005	-.017	.102*	1								
11 ลักษณะการเลี้ยงดูของ ผู้ปกครอง	.028	.013	.042	.139**	.101*	-.075	.081	.060	.053	-.031	1							
12 สภาพแวดล้อมในครอบครัวฯ	.012	-.093*	.018	.192**	.147**	-.198**	.386**	.222**	.160**	-.030	.130**	1						
13 สภาพแวดล้อมในโรงเรียนฯ	.019	-.041	-.028	-.030	.037	-.116**	.305**	-.054	.058	.001	.078	.445**	1					
14 สภาพแวดล้อมในชุมชนฯ	-.024	.093*	-.037	-.117*	-.082	-.184**	.096*	-.130**	-.027	.099*	-.006	.144**	.191**	1				
15 ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่าน หนังสือ	.000	.033	.044	.196**	.179**	-.122**	.202**	.126**	.162**	-.047	.167**	.398**	.423**	.103*	1			
16 แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	.004	-.029	-.026	.024	.079	-.149**	.206**	-.003	.117*	.026	.084	.323**	.421**	.136**	.485**	1		
17 เขตการศึกษา	-.021	.000	-.003	-.021	-.037	.024	-.049	.105*	.124**	.079	.017	.051	-.023	.056	.042	-.004	1	
18 พฤติกรรมการอ่านหนังสือ	.087	.022	.141**	.160**	.165**	-.125**	.067	.110*	.093*	.029	.088	.097*	.020	-.015	.172**	.077	.214**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

การวิเคราะห์การถดถอยพหุที่นำเสนอในตารางที่ 29 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 16 ตัว ร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้เพียงร้อยละ 11 เท่านั้น และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่างๆ ที่อยู่ในโมเดลพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวเท่านั้น คือ ระดับชั้นปีที่ศึกษาและเขตการศึกษาที่สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งต่างจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่พบว่า มีตัวแปรอิสระถึง 9 ตัวที่มีอิทธิพลต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่าน และเมื่อใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 30 ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปร 5 ตัวแปรที่สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ โดยตัวแปรที่อธิบายการแปรผันได้ดีที่สุดคือ รายได้ของครอบครัว รองลงมาคือ เขตการศึกษา ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่าน คะแนนวิชาภาษาไทย และระดับชั้นปี ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านได้เพียงร้อยละ 9.6 เท่านั้น ซึ่งแสดงว่ายังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาอีกเป็นจำนวนมากที่มีอิทธิพลต่อการแปรผันของพฤติกรรมการอ่าน

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทางชี้แนะให้เห็นว่า นักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะดีนั้น ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนนักเรียนได้ในหลายด้านรวมทั้งการสนับสนุนด้านการอ่าน โดยการซื้อหนังสือ หรือสร้างโอกาสให้เด็กนักเรียนได้มีพัฒนาการด้านการอ่าน ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านมากกว่านักเรียนกลุ่มอื่น นอกจากนี้พื้นที่ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดี อันได้แก่เขตการศึกษาเขต 1 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครที่มีสภาพแวดล้อมด้านการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการทางด้านการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นจำนวนของสถานบริการ อันได้แก่ ร้านขายหนังสือ ร้านให้เช่าหนังสือ ฯลฯ หรือคุณภาพของการให้บริการและความหลากหลายของบริการ จะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นและเกิดแรงจูงใจแก่นักเรียนให้มีพฤติกรรมทางบวกต่อการอ่านหนังสือ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา อันได้แก่การมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านก็ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือมีพัฒนาการของพฤติกรรมไปในทิศทางที่ส่งเสริมการอ่านด้วยเช่นกัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่คะแนนภาษาไทยและระดับชั้นปีที่ศึกษาก็พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านในทิศทางที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน กล่าวคือ เด็กนักเรียนที่มีคะแนนภาษาไทยสูงมักเป็นเด็กที่ใฝ่รู้ มีนิสัยรักการอ่าน และมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการอ่านมีแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับการอ่าน ในขณะที่เด็กนักเรียนที่เรียนในระดับสูง ซึ่งมักจะได้รับการมอบหมายงานจากครู / อาจารย์มากขึ้น รวมทั้งอยู่ในระดับการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนหรือเลื่อนชั้นไปสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องมีการแข่งขันด้านการเรียนมากกว่าระดับชั้นที่ต่ำกว่า ทำให้มีภาระที่จะต้องอ่านหนังสือมากกว่า

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ
(เวลาการอ่านรวมหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน)

ตัวแปรอิสระ	b	Beta	t
(a)	-117.121		-2.433
1. เพศ	-4.949	-.038	-.769
2. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	8.024	.101	2.101*
3. คะแนนเฉลี่ยสะสม	5.233	.053	.835
4. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	5.720	..089	1.474
5. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	11.424	.083	1.651
6. ความพร้อมในการอ่าน	.751	.030	.558
7. การศึกษาของผู้ปกครอง	-1.820	-.014	-.245
8. รายได้ของครอบครัว	8.666	.113	1.933
9. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	.001	.015	.305
10. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	4.779	.027	.558
11. เขตการศึกษา	22.218	.153	3.081*
12. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.503	-.040	-.684
13. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.355	-.048	-.808
14. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.135	-.003	-.055
15. ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	1.314	.110	1.893
16. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	.407	.020	.355
R = .331	R ² = .110	F=3.083	n= 417

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ
(เวลาการอ่านรวมหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน)

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² _{change}
1. รายได้ของครอบครัว	0.122	2.421	0.044	0.044
2. เขตการศึกษา	0.153	3.129	0.059	0.015
3. ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	0.104	2.162	0.074	0.015
4. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	0.116	2.343	0.084	0.010
5. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	0.109	2.305	0.096	0.012
F=8.739*	n = 417			

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษาการแปรผันของพฤติกรรมการอ่าน นอกจากจะวัดพฤติกรรมการอ่านด้วยเวลารวมที่ใช้ไปในการอ่านหนังสือแบบเรียนและหนังสืออื่นๆนอกเหนือแบบเรียนดังที่นำเสนอข้างต้นแล้ว กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษานี้ (รายละเอียดปรากฏในแผนภาพที่ 1) ยังได้นำตัวแปรอื่นๆมาใช้ในการวัดพฤติกรรมการอ่านด้วย ซึ่งตัวแปรดังกล่าวประกอบด้วย

1. เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียน
2. เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน
3. จำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อคนต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น)

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุการแปรผันของตัวแปรต่างๆ ทั้ง 3 ตัวแปรข้างต้น ในฐานะที่เป็นตัวชี้วัดพฤติกรรมการอ่านและทำหน้าที่เป็นตัวแปรตาม มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียน

การวิเคราะห์การแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียนด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุและการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 31 และตารางที่ 32 ตามลำดับนั้น แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระรวม 16 ตัวแปรที่คาดว่ามีผลต่อการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียนนั้น ปรากฏว่ามีตัวแปรเพียง 3 ตัวแปรเท่านั้นที่มีผลต่อการแปรผันของการใช้เวลาอ่านหนังสือแบบเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งตัวแปรดังกล่าวได้แก่ รายได้ของครอบครัว สิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือและ รายรับต่อเดือนของนักเรียน ผลการศึกษานี้ชี้แนะให้เห็นว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้สูงได้รับการสนับสนุนให้ใช้เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนมากกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะครอบครัวที่มีรายได้สูงเป็นครอบครัวที่มีสถานภาพทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง การคาดหวังความสำเร็จในตัวบุตรที่จะให้มีสถานภาพทางสังคมและประสบความสำเร็จในชีวิตจึงมีสูง ซึ่งผลของการศึกษาเล่าเรียนเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำนักเรียนไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิตในอนาคต ดังนั้น บิดา มารดา และผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมในระดับสูงจึงอาจใช้เวลาในการกำกับดูแลให้นักเรียนใช้เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนสูง นอกจากนี้ ผลการศึกษาก็ยังพบว่า ครอบครัวที่มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านก็เป็นครอบครัวที่พยายามปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านหนังสือแบบเรียนในระดับสูงด้วย เพราะการสร้างบรรยากาศการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กนั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญเบื้องต้นก็คือให้เด็กอ่านหนังสือแบบเรียนเพื่อการวางรากฐานการต่อยอดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปเพื่อการประสบความสำเร็จในชีวิตในอนาคต

สำหรับการที่พบว่ารายรับต่อเดือนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนในทางลบ ($t=-2.240$) นั้น แสดงว่ามีความเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีรายรับต่อเดือน

สูงอาจใช้จ่ายเงินเพื่อความบันเทิงในหลายรูปแบบ จึงอาจส่งผลให้เวลาที่จะใช้ในการอ่านหนังสือแบบเรียนลดลง

โดยภาพรวมแล้วถึงแม้ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นจะสามารถอธิบายการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อธิบายได้ประมาณร้อยละ 5.9 อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาบ่งชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านหนังสือแบบเรียนที่จะส่งผลโดยตรงต่อการวางแผนอนาคตของนักเรียนทั้งทางด้านการศึกษาต่อการวางแผนด้านพัฒนาการชีวิตและสถานะทางสังคมของนักเรียนในอนาคต

ตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน

ตัวแปรอิสระ	b	Beta	t
(a)	-76.721		-2.214*
1. เพศ	.730	.008	.158
2. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	1.291	.023	.469
3. คะแนนเฉลี่ยสะสม	6.820	.097	1.510
4. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	.141	.003	.050
5. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	5.541	.056	1.112
6. ความพร้อมในการอ่าน	-.899	-.049	-.928
7. การศึกษาของผู้ปกครอง	1.413	.015	.263
8. รายได้ของครอบครัว	5.476	.100	1.697
9. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	-.004	-.104	-2.089*
10. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	2.066	.016	.333
11. เขตการศึกษา	10.376	.100	2.013*
12. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	.873	.098	1.646
13. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	.000	.000	.001
14. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	.628	.018	.359
15.ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	.224	.026	.453
16. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	.668	.046	.815
R = .294	R ² = .086	F= 2.405	n= 424

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² _{change}
1. รายได้ของครอบครัว	.161	3.278	.029	.027
2. สิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือ	.133	2.756	.048	.043
3. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	-.108	-2.240	.059	.052
F= 8.792*		n = 424		

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน

การศึกษาการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุ (ตารางที่ 33) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (ตารางที่ 34) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ทักษะเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ รายได้ของครอบครัวและเขตการศึกษา จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 16 ตัวที่สามารถอธิบายการแปรผันของ เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน โดย ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการแปรผันของการใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ได้ร้อยละ 6 ทั้งนี้เนื่องด้วยการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนนั้นย่อมเป็นสิ่งที่เกิดจากความสนใจส่วนตัวของนักเรียนมาเป็นอันดับแรก ทักษะเกี่ยวกับการอ่านหนังสือของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อการใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือจากแบบเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด และตามมาด้วยรายได้ของครอบครัวที่จะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งหนังสือของเด็กรวมทั้งเขตการศึกษา เพราะพบว่าเขตการศึกษาเขต 1 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนด้านแหล่งบริการหนังสือต่างๆ ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นร้านจำหน่ายหนังสือ ร้านหนังสือให้เช่า รวมทั้งความหลากหลายทั้งในเชิงของประเภทของหนังสือ รูปเล่มหรือรูปเล่มของหนังสือ รวมทั้งบริการเสริมอื่นๆ ทางด้านการอ่านหนังสือจึงทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงหนังสือได้โดยง่ายและมีทางเลือกที่หลากหลาย

ข้อค้นพบดังกล่าวชี้แนะให้เห็นว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาในการอ่านหนังสือ นอกเหนือแบบเรียนของกลุ่มตัวอย่างเป็นเรื่องของทัศนคติหรือความสนใจเฉพาะตัวของนักเรียนเองและความสามารถในการที่จะได้มาซึ่งหนังสือที่อ่านอันกำหนดโดยรายได้ของครอบครัวและการสนับสนุนทางสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เข้าถึงแหล่งหนังสือได้ง่ายและหลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะแตกต่างกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนตรงที่การอ่านหนังสือ

แบบเรียนนั้นมีการรับอิทธิพลจากการกำกับดูแลจากผู้ปกครองเป็นสำคัญนอกเหนือไปจากการมีค่าใช้จ่ายในการซื้อหาหนังสือมาอ่าน

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน

ตัวแปรอิสระ	b	Beta	t	
(a)	-93.447		-2.335	
1. เพศ	-3.094	-.029	-.579	
2. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	5.608	.085	1.771	
3. คะแนนเฉลี่ยสะสม	1.709	.021	.326	
4. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	3.595	.067	1.107	
5. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	11.121	.097	1.926	
6. ความพร้อมในการอ่าน	.071	.003	.063	
7. การศึกษาของผู้ปกครอง	1.369	.013	.221	
8. รายได้ของครอบครัว	5.534	.086	1.481	
9. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	.001	.022	.452	
10. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	6.412	.044	.901	
11. เขตการศึกษา	14.225	.118	2.403*	
12. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.859	-.083	-1.409	
13. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	.021	.003	.058	
14. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	1.051	.026	.521	
15. ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	1.754	.178	3.056*	
16. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	-1.324	-.079	-1.400	
R = .304		R ² = .092	F= 2.606	n= 426

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของจำนวนฉบับของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² change
1. ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	.151	3.157	.030	.028
2. รายได้ของครอบครัว	.117	2.382	.049	.045
3. เขตการศึกษา	.104	2.154	.060	.053
F= 8.932*		n = 426		

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อคนต่อเดือน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย / เรื่องสั้น)

การวิเคราะห์การแปรผันของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน (จำนวนเล่มรวมของ นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น) ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุและการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนดังสถิติที่นำเสนอในตารางที่ 35 และตารางที่ 36 ตามลำดับนั้น แสดงให้เห็นว่า เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรพบว่ามีตัวแปรเพียง 2 ตัวแปรจาก 16 ตัวแปรเท่านั้นที่มีผลต่อการแปรผันของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวได้แก่ ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด มีจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือนมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเนื่องด้วย จำนวนหนังสือที่อ่านนั้นส่วนหนึ่งต้องมาจากการจัดหามาให้ของผู้ปกครองและการกำกับดูแลของผู้ปกครองที่จะคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากขึ้นอีกทั้งนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านมากย่อมได้รับการสนับสนุนให้ได้เรียนรู้ถึงประเภทหนังสือที่หลากหลายทำให้มีความสนใจในการอ่านอย่างหลากหลายและได้รับการกระตุ้นให้อ่านหนังสือมากขึ้น โดยตัวแปรทั้ง 2 สามารถอธิบายการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียนได้ร้อยละ 2

ตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุการแปรผันของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อเดือน
(นิเทศสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น)

ตัวแปรอิสระ	b	Beta	t
(a)	16.784		1.080
1. เพศ	-3.880	-.095	-1.867
2. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	-.532	-.021	-.433
3. คะแนนเฉลี่ยสะสม	-2.498	-.080	-1.230
4. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	.719	.035	.570
5. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	5.146	.118	2.301*
6. ความพร้อมในการอ่าน	-.235	-.029	-.542
7. การศึกษาของผู้ปกครอง	3.279	.079	1.363
8. รายได้ของครอบครัว	1.462	.060	1.007
9. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	6.728	.004	.071
10. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	-5.501	-.098	-1.979*
11. เขตการศึกษา	.542	.012	.235
12. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.432	-.110	-1.816
13. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	-.004	-.002	-.030
14. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	.849	.056	1.084
15.ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	.220	.059	.988
16. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	.060	.009	.164
R = .234	R ² = .055	F= 1.482	n= 425

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอนของจำนวนฉบับของจำนวนเล่มหนังสือที่อ่านต่อคนต่อเดือน (นิเทศสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น)

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² _{change}
1. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	-.105	-2.169	.009	.007
2. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	.102	2.110	.020	.015
F= 4.262*	n = 425			

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกรณีตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 12 โรงเรียน (จากทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร) จำนวนทั้งสิ้น 500 ราย สำหรับกรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์จากแนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน พัฒนาการและความต้องการด้านการอ่านของวัยรุ่น แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน แนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์ และแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP) โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ความพร้อมในการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว รายรับ ต่อเดือนของนักเรียนและลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง 2) ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยตัวแปร เขตพื้นที่การศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน และ 3) ปัจจัยทางจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปร ทักษะการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ และกำหนดให้เป็นตัวแปรตามคือพฤติกรรมการอ่านหนังสือ โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือในประเด็นดังต่อไปนี้ ระยะเวลาที่ใช้ในการอ่าน และปริมาณการอ่านสิ่งพิมพ์ ประเภทต่างๆ ประกอบด้วยตัวแปร เวลารวมการอ่านหนังสือแบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน /วัน เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน/วัน เวลาอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน /วัน การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนครั้ง/สัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ จำนวนนาที/ครั้ง ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนนิตยสาร/วารสารที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือสารคดีที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของสารคดีที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือการ์ตูนที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของการ์ตูนที่ชอบอ่านมากที่สุด จำนวนหนังสือนวนิยาย/เรื่องสั้นที่อ่านใน 1 เดือนที่ผ่านมา ประเภทเนื้อหาของนวนิยาย /เรื่องสั้นที่ชอบอ่านมากที่สุด และแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่นักเรียนอ่าน

ในบทนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด และส่วนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริมการอ่านและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาเรื่องทำนองเดียวกันนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สรุปผลการศึกษา

ในการสรุปผลการศึกษาระบุแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการสรุปพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างและส่วนที่ 3 เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงกับเพศชายในสัดส่วนที่เท่ากันมีอายุเฉลี่ยประมาณ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมีสัดส่วนเท่าๆ กัน มีเกรดเฉลี่ยสะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.107 มีระดับคะแนนวิชาภาษาไทยในภาคเรียนล่าสุดในระดับ เกรด 3 เป็นสัดส่วนสูงสุด กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีคะแนนความพร้อมในการอ่านระดับคะแนนปานกลางมีผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นสัดส่วนสูงสุด มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 38,368.95 บาท กลุ่มตัวอย่างมีรายรับต่อเดือนเฉลี่ย 2,333.00 บาท ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่

สำหรับลักษณะทั่วไปภายใต้ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ทั้ง 3 เขตในสัดส่วนเท่าๆ กัน โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีคะแนนสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีคะแนนสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านในระดับต่ำ

ส่วนลักษณะทั่วไปภายใต้ปัจจัยทางจิตวิทยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งมีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือในระดับปานกลางและอีกเกือบครึ่งหนึ่งมีคะแนนทัศนคติต่อการอ่านหนังสือในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนแรงจูงใจในการอ่านหนังสืออยู่ในระดับปานกลาง

4.1.2 พฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีเวลาการอ่านหนังสือเฉลี่ยประมาณ 78 นาที/วัน โดยใช้เวลาอ่านหนังสือแบบเรียน เฉลี่ยประมาณ 37 นาที/วัน ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนเฉลี่ยประมาณ 48 นาที/วัน มีจำนวนรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ (นิยายสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น) เฉลี่ยประมาณ 21 เล่ม/เดือน มีจำนวนครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์เฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง/สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์แต่ละครั้งเฉลี่ยประมาณ 16 นาที/ครั้ง

ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุดคือ ข่าวบันเทิง รองลงมาเป็นข่าวหน้า1/ข่าวปก

ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนก่อนการสำรวจกลุ่มตัวอย่างอ่านนิตยสาร/วารสารเฉลี่ยประมาณ 4 ฉบับ โดยประเภทเนื้อหาของนิตยสาร/วารสารที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุดคือนิตยสารบันเทิง/ดารา รองลงมาเป็นนิตยสารกีฬา อ่านหนังสือสารคดีเฉลี่ยประมาณ 2 เล่ม โดยประเภทเนื้อหาสารคดีที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด คือ สารคดีทั่วไป รองลงมาเป็นสารคดีวิชาการ อ่านหนังสือการ์ตูนเฉลี่ยประมาณ 12 เล่ม โดยประเภทเนื้อหาการ์ตูนที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด คือ การ์ตูนรักโรแมนติกรองลงมาเป็นการ์ตูน ตลก ขบขัน อ่านหนังสือนวนิยาย /เรื่องสั้นเฉลี่ย ประมาณ 4 เล่ม โดยประเภทเนื้อหานวนิยาย/เรื่องสั้นที่กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านมากที่สุด คือนวนิยายรัก รองลงมาเป็นนวนิยายลึกลับสืบสวนสอบสวน โดยแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเกือบครึ่งมีแหล่งที่มาจากการซื้อเอง รองลงมาเป็นการเช่าจากร้านให้เช่า

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทางและผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ดังตารางที่ 37 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือรวมหนังสือ แบบเรียนและนอกเหนือแบบเรียน			เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือ แบบเรียน		เวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือ นอกเหนือแบบเรียน		จำนวนเล่มหนังสืออื่นๆ ที่อ่าน (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน และนวนิยาย/เรื่องสั้น)	
	การวิเคราะห์ถดถอย			การวิเคราะห์ถดถอย		การวิเคราะห์ถดถอย		การวิเคราะห์ถดถอย	
	แบบง่าย	พหุ	ขั้นตอน	พหุ	ขั้นตอน	พหุ	ขั้นตอน	พหุ	ขั้นตอน
1. เพศ	/	X		/		X		X	
2. อายุ	/	-		-		-		-	
3. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	/*	/*	5	/		/		X	
4. คะแนนเฉลี่ยสะสม	/*	/		/		/		X	
5. ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย	/*	/	4	/		/		/	
6. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	/*	/		/		/		/*	2
7. ความพร้อมในการอ่าน	/	/		X		/		X	
8. การศึกษาของผู้ปกครอง	/*	X		/		/		/	
9. รายได้ของครอบครัว	/*	/	1	/	1	/	2	/	
10. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	/	/		X*	3	/		/	
11. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	/	/		/		/		X*	1
12. เขตการศึกษา	/*	/*	2	/*		/*	3	X	
13. สภาพแวดล้อมในครอบครัว	/*	X		/	2	X		X	
14. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	/	X		/		/		X	
15. สภาพแวดล้อมในชุมชน	X	X		/		/		/	
16.ทัศนคติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	/*	/	3	/		/*	1	/	
17.แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	/	/		/		X		/	

หมายเหตุ / มีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

x มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

- ไม่ได้นำเข้าวิเคราะห์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1) ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

ในการวิเคราะห์การแปรผันสองทางโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือ(เวลารวมการอ่านหนังสือแบบเรียนและนอกแบบเรียน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 9 ตัว คือ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คะแนน นเฉลี่ยสะสม ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือและเขตการศึกษา

2) ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

ในการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน ผลสรุปมีดังนี้

2.1) ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือด้านเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือทุกประเภททั้งที่เป็นหนังสือแบบเรียนและหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ได้ร้อยละ 11 และในจำนวนตัวแปร 16 ตัวนั้น ภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้วพบว่ามีเพียง 2 ตัวเท่านั้น คือ ระดับชั้นปีที่ศึกษาและเขตการศึกษาที่สามารถอธิบายการแปรผันของเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอิทธิพลทางบวก

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือด้านเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน ได้ร้อยละ 8.6 และในจำนวนตัวแปร 16 ตัวนั้น ภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้วพบว่ามีเพียง 2 ตัวเท่านั้น คือ รายรับต่อเดือนของนักเรียนและเขตการศึกษาที่สามารถอธิบายการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือแบบเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรายรับต่อเดือนของนักเรียนมีอิทธิพลทางลบและเขตศึกษามีอิทธิพลทางบวก

สำหรับพฤติกรรมการอ่านหนังสือด้านเวลาการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดร่วมกันอธิบายการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ได้ร้อยละ 9.2 และในจำนวนตัวแปร 16 ตัวนั้น ภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้วพบว่ามีเพียง 2 ตัวเท่านั้น คือ ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือและเขตการศึกษาที่สามารถอธิบายการแปรผันของเวลาการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอิทธิพลทางบวก

การศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือด้านจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น) โดยวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดร่วมกันอธิบายการแปรผันของจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น) ได้ร้อยละ 5.5 และในจำนวนตัวแปร 16 ตัวนั้น ภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้วพบว่า มีตัวแปรเพียง 2 ตัวเท่านั้น คือ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่สามารถอธิบายการแปรผันของจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือด้านเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือทุกประเภท (รวมทั้งหนังสือแบบเรียนและหนังสือนอกเหนือแบบเรียน) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ตัว โดยร่วมกันอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้ร้อยละ 9.6 ทั้งนี้ตัวแปรที่อธิบายการแปรผันของเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือได้ดีที่สุด คือ รายได้ของครอบครัว รองลงมาคือเขตการศึกษา ทักษะเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย และสุดท้ายคือระดับชั้นปีที่ศึกษา

สำหรับการศึกษาการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวที่สามารถอธิบายการแปรผันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยร่วมกันอธิบายการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนได้ร้อยละ 5.9 ทั้งนี้ตัวแปรที่อธิบายการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือแบบเรียนได้ดีที่สุด คือ รายได้ของครอบครัว รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือและรายรับต่อเดือนของนักเรียนตามลำดับ

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอนด้านเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียน พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัวแปร โดยอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้ร้อยละ 6.0 ทั้งนี้ตัวแปรที่อธิบายการแปรผันของเวลาในการอ่านหนังสือนอกเหนือแบบเรียนได้ดีที่สุด คือ ทักษะเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ รองลงมาคือ รายได้ของครอบครัวและเขตการศึกษาตามลำดับ

การศึกษากการแปรผันจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ (นิตยสาร/วารสาร สารคดี การ์ตูน นวนิยาย/เรื่องสั้น) ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 2 ตัวแปร โดยร่วมกันอธิบายการแปรผันของจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือน

ก่อนการสำรวจ ได้ร้อยละ 2.0 ทั้งนี้ตัวแปรที่อธิบายการแปรผันของจำนวนเล่มรวมของหนังสือที่อ่านในหนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ ได้ดีที่สุด คือ ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

สรุปข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. **ด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง** พบว่า การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครองยังขาดมิติการจัดสรรหนังสือให้กับเด็ก การสนับสนุนการอ่านของโรงเรียนในส่วนของสภาพห้องสมุดทางกายภาพส่วนใหญ่เป็นที่พึงพอใจของนักเรียนแต่ยังขาดในส่วนของกิจกรรมกระตุ้นหรือส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนและการสนับสนุนการอ่านของครู อาจารย์ยังขาดการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในเรื่องการอ่านหนังสือและขาดการกระตุ้นหรือการแนะนำด้านการอ่านในภาคปฏิบัติแก่นักเรียนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและสุดท้ายสิ่งแวดล้อมในชุมชนพบว่าแหล่งหนังสือที่สำคัญที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงได้มากที่สุดคือร้านเช่าหนังสือของภาคเอกชน

2. **ด้านทัศนคติและแรงจูงใจส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการอ่านหนังสือ** พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการอ่านอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี แต่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสืออยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยแวดล้อมตัวเด็กยังขาดการกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือจริงๆ ทำให้แม้เด็กจะมีทัศนคติต่อการอ่านหนังสือไปในทางที่ดีแต่ก็ยังคงขาดแรงจูงใจที่จะแสดงออกพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

3. **ด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง** พบว่า ประเภทหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างนิยมอ่านมากที่สุดคือ การ์ตูน โดยแหล่งที่มาของหนังสือที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอ่านนั้นมาจากการซื้อหามาด้วยตนเองเป็นอันดับแรก และรองลงมาเป็นเช่าจากร้านให้เช่าหนังสือของเอกชนแสดงให้เห็นว่าการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีค่าใช้จ่ายเป็นตัวเงินที่จะได้มาซึ่งหนังสือที่อ่าน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมหรือจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการให้บริการด้านหนังสือ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายน้อยได้

4. **ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง** พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคือ รายได้ของครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจที่จะกำหนดความสามารถในการเข้าถึงหนังสือหรือความสามารถที่จะมีค่าใช้จ่ายในการจัดหาหนังสือมาอ่าน รวมทั้งบทบาทของครอบครัวในการกำกับดูแลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือที่เหมาะสม และปัจจัยรองลงมาคือสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเข้าถึงการอ่านหนังสือได้ง่ายสะท้อนผ่านตัวแปรเขตการศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือของเด็กจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากข้อค้นพบ

ในการศึกษาครั้งนี้คือ บทบาทของผู้ปกครองในการกำกับดูแลและจัดหาหนังสือให้เด็กอ่านเนื่องด้วยการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังต้องอาศัยการกระตุ้นและกำกับดูแลจากผู้ปกครองเป็นสำคัญ การสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าในการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับบุตรหลานของครอบครัว ผู้ปกครอง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยสามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดังนี้

- (1) ความสามารถในการเข้าถึงหนังสือ
- (2) บทบาทของผู้ปกครองในการกำกับดูแลและจัดหาหนังสือให้อ่าน
- (3) การจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน ทั้งด้านบริการแหล่งหนังสือ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

จากข้อค้นพบที่น่าสนใจเหล่านี้ นำมาซึ่งการเสนอข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานการส่งเสริมการอ่านหนังสือของประเทศ ดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

4.2. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ต่อคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านโดยหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารโรงเรียน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการอ่านหนังสือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนางานด้านการส่งเสริมการอ่านหนังสือของนักเรียนและของประชากรไทย ส่วนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการโดยข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้น่าจะให้แนวคิดแก่ผู้ที่สนใจประเด็นพฤติกรรมการอ่านหนังสือได้ศึกษาและค้นหาปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือจนสามารถเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนางานส่งเสริมการอ่านหนังสือต่อไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากที่คณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดเป็นรูปธรรมได้มีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือของคนไทยและเพิ่มปริมาณการอ่านหนังสือของคนไทยจากเดิมเฉลี่ยอ่านปีละ 5 เล่มต่อคน เป็น 10 เล่มต่อคน ภายในปี พ.ศ. 2555 นั้น จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการส่งเสริมการอ่านให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ดังนี้

1) **สร้างสิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือ** หน่วยงานที่ทำงานโดยตรงกับกลุ่มผู้ปกครอง เช่น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่มีบทบาทในการดูแลการตั้งครรภ์ของหญิง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของครอบครัวที่จะต้องมีการดูแลบุตรที่กำลังจะเกิดมา โรงเรียนต่างๆ ทั้งที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน ควรที่จะรณรงค์ให้ผู้ปกครองมีความตระหนักเห็นคุณค่าการส่งเสริมการอ่านหนังสือในครอบครัว โดยผู้ปกครอง เห็นคุณค่าการอ่านหนังสือ เป็นแบบอย่างในการอ่านหนังสือ และกำกับดูแลให้เด็กอ่านหนังสือ เนื่องด้วยเด็กในวัยนี้จำเป็นต้องสร้างนิสัยรักการอ่านด้วยการกำกับดูแลจากผู้ปกครอง เป็นสำคัญ รวมทั้งการจัดหาหนังสือให้กับเด็กซึ่งนอกจากผู้ปกครองจะมีความตระหนักเห็นคุณค่าการส่งเสริมการอ่านแล้ว ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดหาหนังสือหรือการเลือกหนังสือให้มีความเหมาะสมกับวัยของเด็กด้วย ดังนั้น การรณรงค์ส่งเสริมการอ่านในครอบครัวจึงไม่ได้เป็นเพียงการรณรงค์ให้รักการอ่านในภาพกว้างๆ แต่ต้องมีการลงรายละเอียดถึงหลักการและวิธีการที่ผู้ปกครองจะสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้จริง อีกทั้งมีเครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติ เช่น จัดทำคู่มือ “การเลี้ยงดูบุตรด้วยหนังสือ” (เป็นคู่มือที่อธิบายถึงประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับเด็ก และวิธีการส่งเสริมการอ่านหนังสือ รวมทั้งการเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับช่วงวัยให้กับเด็ก) แจกให้กับผู้ปกครองหรือมีการจัดอบรมผู้ปกครองในประเด็นดังกล่าวเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกและสำคัญยิ่งต่อการสร้างประชากรที่มีคุณภาพ โดยงานการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวนั้นสามารถทำผ่านหน่วยงานได้หลายหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ปกครอง เช่น กรมอนามัย ที่เป็นหน่วยแรกในการอภิบาลหญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลในแผนกด้านแม่และเด็ก โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวให้กับคนในชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านให้กับบุตรหลานของตน ซึ่งอาจจัดหลักสูตรห้องเรียนผู้ปกครอง โดยเป็นภาคบังคับในแต่ละภาคการศึกษาที่ผู้ปกครองจะต้องได้รับการอบรมเรื่องการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับบุตรหลาน และเพื่อให้เกิดระบบการกำกับให้มีการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องอาจสร้างกลไกติดตามการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวผ่านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เช่น มีตารางเวลากำกับการอ่านหนังสือร่วมกับ

ผู้ปกครอง โดยในทุกสัปดาห์นักเรียนจะต้องมารายงานผลการใช้เวลาอ่านหนังสือร่วมกับผู้ปกครองอย่างน้อย 1 ครั้ง ให้คุณครูและเพื่อนนักเรียนได้รับทราบรวมทั้งรายงานปัญหาอุปสรรคในการอ่านหนังสือร่วมกันกับผู้ปกครองเพื่อให้คุณครูและเพื่อนนักเรียนได้ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวต่อไป ซึ่งกล่าวได้ว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมในครอบครัวให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือนั้นนอกจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนเข้ามาส่งเสริมแล้วกระทรวงศึกษาธิการเองก็ต้องเป็นหลักในการทำงานกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการอ่านหนังสือในครอบครัวไทยให้เกิดขึ้น

2) สร้างสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือ

2.1) พัฒนาห้องสมุดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เข้าถึงเด็กนักเรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากข้อค้นพบแสดงให้เห็นว่าในด้านกายภาพของห้องสมุดในโรงเรียนค่อนข้างเป็นที่พึงพอใจของนักเรียนแต่สิ่งที่ยังขาดคือกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดที่จะต้องพัฒนาให้เป็นกิจกรรมเชิงรุกมากขึ้นไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งหนังสือที่ให้นักเรียนมาอ่านหรือมายืมหนังสือเท่านั้น เช่น ควรมีการเชิญชวนประชาสัมพันธัรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมนิทรรศการต่างๆของห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนได้รับการกระตุ้นเรื่องการอ่านหนังสือมากขึ้น ทำให้ห้องสมุดมีบรรยากาศของการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เช่น มีมุมการเล่านิทาน หรือเล่าเรื่องในหนังสือที่น่าสนใจ แนะนำหนังสือที่ดี มีการจัดเวทีพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือโดยบุคคลที่อยู่ในความสนใจของเด็กๆ โดยจะต้องเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำด้วยจึงจะเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมายในการเข้าถึงตัวเด็ก

2.2) สร้างครูบรรณารักษ์ที่สามารถทำงานส่งเสริมการอ่านได้จริง โดยเป็นครูบรรณารักษ์ที่ทำงานส่งเสริมการอ่านเชิงรุก สามารถจัดหาและแนะนำหนังสือตามความต้องการของเด็กได้ สามารถวางแผนระบบการบริการเชิงรุก แผนการประชาสัมพันธ์ และการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในห้องสมุด โดยตัวครูบรรณารักษ์เองจะต้องมีความตระหนักเห็นคุณค่าการอ่านหนังสือ เป็นแบบอย่างในการอ่านหนังสือ มีทักษะและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับนักเรียน

2.3) สร้างความตระหนักและการเห็นคุณค่าการอ่านหนังสือและพัฒนาทักษะการส่งเสริมการอ่านให้ครูผู้สอน เนื่องจากครูยังขาดความเป็นแบบอย่างในเรื่องการอ่านหนังสือเพราะยังไม่มี ความตระหนักถึงคุณค่าการอ่าน หน่วยงานภาคนโยบายและบริหารงานจึงต้องจัดสรร

งบประมาณในการอบรมครูผู้สอนให้เห็นคุณค่าและเข้าใจกระบวนการการส่งเสริมการอ่านและเพิ่มทักษะการบูรณาการเรื่องการส่งเสริมการอ่านเข้ากับการสอนของตนเอง อีกทั้งควรมีการบรรจุมาตรการด้านการส่งเสริมการอ่านลงไปในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้มีการส่งเสริมการอ่านในระบบโรงเรียนอย่างเข้มข้น

3) สร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

3.1) พัฒนาแหล่งหนังสือที่มีอยู่ในชุมชนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น ห้องสมุดประชาชนที่มีอยู่ควรมีการพัฒนา รูปแบบบริการที่หลากหลายและทันสมัยมากขึ้นและมีการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้าไปใช้บริการ รวมทั้งสวนสาธารณะที่นอกจากจะเป็นสถานที่ออกกำลังกายหรือพักผ่อนหย่อนใจแล้วยังสามารถสร้างมุมอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มช่องทางการอ่านหนังสือให้กับคนในชุมชนมากขึ้น เป็นการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีอยู่ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านนั้น เช่น สำนักงานกรุงเทพมหานคร ซึ่ง ณ ปัจจุบันก็มีการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหลายที่สามารถนำแนวคิดนี้ไปกำหนดนโยบายของท้องถิ่นได้

3.2) ควรมีการเชื่อมต่อบริการหนังสือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแหล่งการเข้าถึงหนังสือในชุมชนน้อยมาก โดยแหล่งสำคัญคือ ร้านเช่าหนังสือของเอกชน สอดคล้องกับข้อค้นพบเรื่องแหล่งที่มาของหนังสือส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างอ่านก็พบว่ามาจากการซื้อเองและการเช่าจากร้านเช่า ทำให้เห็นแนวโน้มของพฤติกรรมการบริโภคหนังสือของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างมีการใช้บริการจากภาคเอกชนมาก ผู้วิจัยจึงเห็นควรพัฒนาแหล่งหนังสือ โดยเฉพาะในส่วนของภาคเอกชน เช่น ร้านเช่าหนังสือหรือร้านขายหนังสือ โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างกลไกรัฐกับภาคเอกชน เช่น มีมาตรการสนับสนุนธุรกิจเหล่านี้จากรัฐ อันได้แก่ มาตรการด้านการลดหย่อนภาษี การสนับสนุนหนังสือที่จะนำมาให้เช่าในร้าน เพื่อเป็นการหนุนเสริมเพิ่มการเข้าถึงหนังสือของเยาวชน โดยถ้าร้านเช่าเหล่านี้สามารถหาหนังสือที่ดี หลากหลาย และมีความน่าสนใจมาให้บริการเช่าได้ในราคาที่ถูกลงก็จะช่วยดึงดูดความสนใจของเยาวชนให้อ่านหนังสือมากขึ้น

3.3) จัดรณรงค์ส่งเสริมการอ่านในชุมชนและจัดสรรงบประมาณท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการอ่านหนังสือ โดยมีการกำหนดแผนงานการส่งเสริมการอ่านให้อยู่ในแผนระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในระดับท้องถิ่นในการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านซึ่งสามารถทำได้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุดชุมชนที่มีการบูรณาการหลายเรื่อง ของท้องถิ่นเข้าด้วยกันโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หรือการจัดสวัสดิการให้ในด้าน

พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในครัวเรือน เช่นครัวเรือนที่มีเด็ก จะได้รับสวัสดิการเป็นเงินที่สามารถนำไปเลือกซื้อหนังสือให้เด็กอ่านได้ปีละ 2 เล่ม เป็นต้น

4) สร้างสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

4.1) รมณรงค์เผยแพร่การส่งเสริมการอ่านผ่านสื่อต่างๆ เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และมีเป้าหมายในการพัฒนางานด้านนี้ จึงสมควรที่จะมีการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างกระแสด้านการอ่าน เช่น เพิ่มการสนับสนุนรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ส่งเสริมการอ่านให้มีจำนวนมากขึ้น เป็นต้น

4.2) ปรับยุทธศาสตร์การทำงานส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงด้านการอ่านหนังสือและธรรมชาติของประชากรกลุ่มเป้าหมาย เนื่องด้วยจากข้อค้นพบของการศึกษาค้นคว้าพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการอ่านหนังสือเฉลี่ยใน 1 เดือนก่อนการสำรวจเท่ากับ 21 เล่ม ซึ่งพอที่จะสะท้อนได้ว่าในหนึ่งปีกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะอ่านหนังสือมากกว่า 10 เล่มแน่นอน เพราะฉะนั้นจากการวางนโยบายและเป้าหมายด้านการส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับนโยบายชาติกรุงเทพมหานคร (กทม.) ที่ได้ตั้งเป้าว่าภายใน 3 ปี สถิติเด็กกทม.ที่อ่านหนังสือจะเพิ่มขึ้น คิดเป็น 10 เล่มต่อปีต่อคนนั้นอาจจะต้องมีการศึกษาสภาพการอ่านหนังสือของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง เพื่อกำหนดนโยบายให้มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ และเพื่อความชัดเจนมากขึ้นในการกำหนดนโยบาย เช่น ใน 10 เล่มที่ตั้งเป้าไว้นั้น จะต้องมีการกำหนดประเภทหนังสืออย่างชัดเจน เป็นต้น และในการวางแผนเพิ่มช่องทางการเข้าถึงหนังสือให้กับเยาวชนนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับธรรมชาติวิถีชีวิตของเยาวชนปัจจุบัน โดยบูรณาการเข้ากับฐานข้อมูลการวิจัยในระดับมหภาคที่สะท้อนวิถีชีวิตเยาวชนไทยในปัจจุบัน เช่น การวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของเยาวชนไทย เพื่อนำการส่งเสริมการอ่านเข้าไปในวิถีชีวิตของเยาวชน ตัวอย่างเช่นการจัดพื้นที่การอ่านให้มากขึ้นในห้างสรรพสินค้าหรือสถานบันเทิงหรือสถานที่อื่นๆที่เป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มเยาวชน

4.3) พัฒนาสื่อหนังสือให้มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก เนื่องด้วยผลการศึกษาในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีการอ่านหนังสือการ์ตูนมากที่สุดเพราะฉะนั้นการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบหนังสือให้สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มพฤติกรรมการอ่านในกลุ่มเด็กและเยาวชน เช่น การพัฒนาหนังสือการ์ตูนให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ มีเทคนิคการเล่าเรื่องที่ดีโดยใส่เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ เช่น เรื่องของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่นได้ หรือเนื้อหาที่มีความรู้เจาะลึกไปในวิชาชีพบางวิชาชีพเพื่อให้ผู้อ่านได้รู้และเข้าใจในวิชาชีพนั้นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้อ่านได้ การพัฒนาเนื้อหาหนังสือและรูปแบบหนังสือให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้อ่านจึงเป็นสิ่งที่มีรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาหนังสือให้ตอบสนองความต้องการต่อประชากรทุกช่วงวัยอย่างแท้จริง

4.4) สร้างสถาบันหรือหน่วยงานกลางในการพัฒนาระบบหมุนเวียนหนังสือของประเทศ เนื่องด้วยข้อค้นพบประเด็นสำคัญที่สุดของการศึกษานี้คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือสูงสุดคือการเข้าถึงหนังสือของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาระบบหมุนเวียนหนังสือเพื่อให้มีการเข้าถึงหนังสือได้โดยง่ายและหลากหลายมากขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญ จึงควรมีหน่วยงานที่จะเป็นศูนย์กลางในการทำงานด้านนี้ของประเทศอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อให้มีการเชื่อมต่อเครือข่ายหนังสือที่มีอยู่ในทุกภาคส่วนให้เป็นหนึ่งเดียวกันทั้งประเทศ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายหนังสือมากขึ้น และแนวทางในการกระจายหนังสือหรือหมุนเวียนหนังสือจะต้องมีช่องทางที่หลากหลายมากขึ้นไม่ใช่เพียงในห้องสมุดของภาครัฐเท่านั้นแต่จะต้องมีนวัตกรรมหรือรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นในการกระจายหนังสือให้ถึงมือเด็ก ซึ่งหน่วยงานกลางดังกล่าวนี้จะต้องค้นหาและพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมการอ่านของสังคมไทยต่อไป

4.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ผู้ที่สนใจศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ควรพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษานี้ คือ

1) การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำให้ผลการศึกษเป็นลักษณะของสถิติภาพรวมของพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ดังนั้น ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการส่งเสริมการอ่านหรือเรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือจึงสามารถที่จะเลือกบางประเด็น เช่น ลักษณะหนังสือที่นักเรียนต้องการอ่าน การเข้าถึงแหล่งการอ่านหนังสือในชุมชน ที่จะสามารถนำไปทำการวิจัยแบบเจาะลึกหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ เชิงลึก ก็จะทำได้ประโยชน์มากขึ้น

2) การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้สามารถทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาอื่นๆ เช่น กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยที่ควรมีการปลูกฝังนิสัยการอ่าน หรือกลุ่มอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดความหลากหลายและครอบคลุมมากขึ้นในเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการอ่าน

3) เนื่องจากปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของคนนั้นมีมากมาย ซึ่งนอกเหนือไปจากปัจจัยที่ใช้ในการศึกษานี้ เพราะฉะนั้นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องพฤติกรรมการอ่านหนังสือยังสามารถที่จะกำหนดตัวแปรอิสระในด้านอื่นๆ ได้ เช่น บุคลิกภาพ การประสบความสำเร็จของตัวบุคคล ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษาเนื่องจากไม่มีความ

เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาโดยเฉพาะในเรื่องบุคลิกภาพที่มีรายละเอียดที่ลึกซึ้ง นอกจากนี้
ในส่วนของตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการอ่านหนังสือนั้นยังสามารถที่จะสำรวจในประเด็นอื่นๆ
ให้กว้างขวางขึ้นกว่าประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้ได้

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กันยา สุวรรณแสง. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2544.

กัลยา ขวนมาลัย. **การอ่านเพื่อชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2539.

กานต์มณี สักดิ์เจริญ. **วิธีอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้ฟัง**. ใน **กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน**, หน้า 84-86. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2543.

เกศสุรางค์ สักกะบุชา. **ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. **ประชากรศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. **รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัย “ตลาดหนังสือเด็ก”**. กรุงเทพมหานคร, 2551.

จตุรพร ลิ้มมันจริง. **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

จิตรลดา ไมตรีจิตต์. **การศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

จิตรลดา อารีย์สันติชัย. **การพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การวัดผลการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

จินตนา เขียมพิทักษ์วงษ์. **ลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้ห้องสมุดในกรุงเทพมหานครกับการอ่าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. **การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ, 2545.

ชญาสินทร์, นามแฝง. **ศิลปะการอ่านหนังสือให้เก่ง**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2545.

ชุมจิรา เลหาบุตร. **ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หนังสือ ที่ถูกต้องของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และ สุภาพร ลอยด์. การส่งเสริมในครอบครัวกับนิสัยการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น. *บรรณศาสตร์*. 9 (มกราคม 2529): 47-82.
- ดวงพร พวงเพชร. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.*
- ถวิล ธาราโกษณ์. *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์, 2543.
- ถาวร บุปผาวงษ์. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาส. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2546.*
- นวลละออ สุภาพล. *ทฤษฎีบุคลิกภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ประมวลศิลป์, 2527.
- นันทะลิษา ศิริโกคากิจ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อนิตยสารวัยรุ่นของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.*
- นาวิกา ทองนาวิ. นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549.*
- นิลเนตร นิลประดิษฐ์. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุต่อนิสัยการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.*
- นิลบล ไทยรัตน์. พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อำเภอแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.*
- บุญตา นันทะกุล. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.*
- บุญศิริ ภิญญาธินันท์. การอ่าน . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, 2545.
- เบญจพร หมั่นสวัสดิ์. การศึกษาความสนใจและการใช้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือพิมพ์ของนักศึกษาทางไกลในจังหวัดศรีสะเกษ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การศึกษาผู้ใหญ่*

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- เบญจวรรณ รอดแก้ว. **ตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2545.
- ประภัสสร ปันสวน. **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนประชา
นุเคราะห์ 22.** การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ประสิทธิ์ ทองอ่อน. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน.** กรุงเทพมหานคร: เชิร์คเวฟ เอ็ด ดูเคชั่น,
2542.
- ปราสาท แก้วเหล่าอุ้ง. **การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้าง
ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2).**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- ปราณี รัตนัง. **ตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ในจังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- ปานจิต เครื่องกำแหง. **จิตวิทยาพัฒนาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. พิษณุโลก: วิทยาลัยพยาบาลบรมราช
ชนนีพุทธรังษิราช, 2539.
- ผกาศรี เอ็นบุตร. **การอ่าน.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก, 2542.
- พัชราวดี พลศักดิ์. **พฤติกรรมกรรมการอ่าน การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสาร
ในหนังสือพิมพ์ธุรกิจของนักศึกษา ระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจ หลักสูตรผู้บริหาร
ในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน
คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- พัฒนา สุจริตวงศ์ . **“14 ปี : บ้าน โรงเรียน เพื่อน และจริยธรรม”.** Life & family 5 (พฤษภาคม
2544): 75.
- พันธุ์ทิพย์ รวมสูตร. **การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม.** สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน
มหาวิทยาลัยมหิดลนครปฐม, 2540.
- พิมพ์พร พงษ์ตน. **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของแรงจูงใจในการอ่านกับความสามารถใน
การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ในโรงเรียนสังกัดกรม
สามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาจิตวิทยา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ไพโรพรรณ อินทนิล. การส่งเสริมการอ่าน (**Better Reading**). ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์, 2546.

ภัทรินทร์ วิศิษฎ์ศักดิ์. การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หน่วยศึกษานิเทศก์
 สำนักการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

มยุรี กันทะลือ. ผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 ต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2537.

รสา วงศ์ยังอยู่. การเล่าเรื่องจากหนังสือ. ใน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. หน้า 239. กรุงเทพมหานคร:
 กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.

ลักขณา สริวัฒน์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2544.

วารภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ,
 2544.

วลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะและภูมิหลังต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วัฒนะ บุญจับ. ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2541.

วาสนา บุญสม. การใช้ภาษาไทย 1. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยี
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2541.

วาสนา อรุณศักดิ์. การใช้สารจากหนังสือพิมพ์พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเชียงราย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

วิชาการ, กรม. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว, 2546.

วิภาภรณ์ รูปแพ. ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะโลกร้อน: กรณีศึกษา
 นักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชา
 สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

- วิทยา นาควัชระ. “หน่วยที่ 6 การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู, หน้า 413. นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.
- วิธี แจ่มกระจ่าง. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารด่วนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
- ศิริรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- ศิริพร ทองชูคำ. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนิสัยในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2540.
- ศิริอร อินทร์ตลาดชุม. “การสร้างนิสัยรักการอ่าน”. วารสารวิชาการ. 5 (2545, พฤศจิกายน): 11 – 13.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัชฌาศัย. ห้องสมุดเคลื่อนที่. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/main1.html> [2552, กุมภาพันธ์ 20]
- สกุณี เกรียงชัยพร. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, 2543.
- สมคิด อิศระวัฒน์. ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง : รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภากิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สหทยา ชินสมบุญ. อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สังคม ตัดโต. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) : ศึกษาจากผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวง. สรุปผลการสำรวจการ

- อ่านหนังสือของคนไทย พ.ศ. 2551. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.nso.go.th> [2552, มีนาคม 24]
- สำนักทดสอบทางการศึกษา, คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ปีการศึกษา 2549. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.bet.obec.go.th> [2552, เมษายน 10]
- สำนักวิจัยเอแบคโพลล์, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.abacpoll.au.edu> [2552, ตุลาคม 1]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ฐานข้อมูลจำนวนนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. มปป. แหล่งที่มา: <http://www.obec.go.th>
- สุจิตตรา จรจิตร. พฤติกรรมการอ่านและปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักศึกษาภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2541.
- สุจิตตรา ศรีสุธีวงศ์. พฤติกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, การบริหารสื่อสารมวลชนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- สุชา จันทน์เอม. ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็กเกร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุพรรณิ วราทร. ขบวนการไทยให้เป็นนักอ่าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2550.
- สุวรรณ ปัญจมหาศิริ. การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, การวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สุวรรณ สันคดีประภา. พฤติกรรมการอ่านและการเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กไทย

ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2532.

แสงเดือน ทวีสิน. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เพรสดีเคย์, 2539.

หนังสือพิมพ์ASTVผู้จัดการออนไลน์.[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th> [2552, สิงหาคม 12]

หนังสือพิมพ์ASTVผู้จัดการออนไลน์.[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th> [2552, ตุลาคม 14]

อักษร สวัสดิ์. **ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542.

อัจฉรา ภูระชิระ. **ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาการพัฒนารอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.

อัชฌา ชื่นบุญ. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Adam, G.R., Gullotta, P. and Markstrom – Adams, C. **Adolescent Life Experiences**. California: Brooks / Cole Publishing, 1994.

Bloom, B.S. **Toxonomy of Educational Objective: The Classification of Education Goals**. Handbook1. Cognitive domain (20 th ed) New York : David Mckay, 1975.

Bolt, Dianne Elizabeth. **The Identification of Home Literacy Factors and Their Relationship to Middle Grade Students' Reading Achievement**. New Foundling: Memorial University of New Foundling, 1992.

Collins, J.A. Perceptions of kindergarteners' parents regarding various aspects concerning the home literacy environment. **Master Abstracts International**, 44(2005): 1122-A: Abstracts No.1429988.

Giles, V. M. Secondary school students' (grades 7-12) attitudes toward reading motivational activities. **Dissertation Abstracts International**, 66(2005): 534-A: Abstracts No.3164992.

- Good, Carter V. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book, 1973.
- Hurlock, E. B. **Adolescent Development**. New York : Mc Graw – Hill Book, 1973.
- Krashen, S. **Principles and practice in second language acquisition**. London: Pergamon, 1982.
- Landig, H. J. W. Sex differences in reading readiness. **Dissertation Abstracts International**. 41(1980), 598-A: Abstracts No.8017889.
- Lee, Moon-Ok. **Young Children's Development of Literacy and Home Literacy Environments**. Doctoral Thesis, The University of Michigan, 1992.
- Ley, Terry C. Longitudinal Study of the Reading Attitudes and Behaviors of Middle School Students. **Reading Psychology**. 15(1994): 11-38.
- Norman L. Munn. **The evolution of the human mind**. Houghton Mifflin, 1971.
- Roettger, D., Szymczuk, M., and Millard, J. Validation of a reading attitude scale for elementary students and an investigation of the relationship between attitude and achievement. **Journal of Educational Research**, 72(1979): 138-142.
- Seifert, K.L. and Hoffnung , R.J. **Child and Adolescent Development**. Boston:Houghton Mifflin, 1994.
- Smith, M C. (Ed.). **Literacy for the 21st century: Research, policy, practices and the National Adult Literacy Survey**. Westport, CT: Greenwood Press, 1998.
- Steltenkamp, Charles Joseph. **Habits Attitudes and Experiences: A Study of Secondary Students' Reading**. Master's Thesis. Michigan:Michigan State University, 1992.
- Watson, R.I. and Clay L.H. **Psychology of the child and the adolescent**. New York : Macmillan Publishing, 1979.
- William G. Cochran. **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons, 1977.
- Yamane, T. **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper & Row, 1973.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

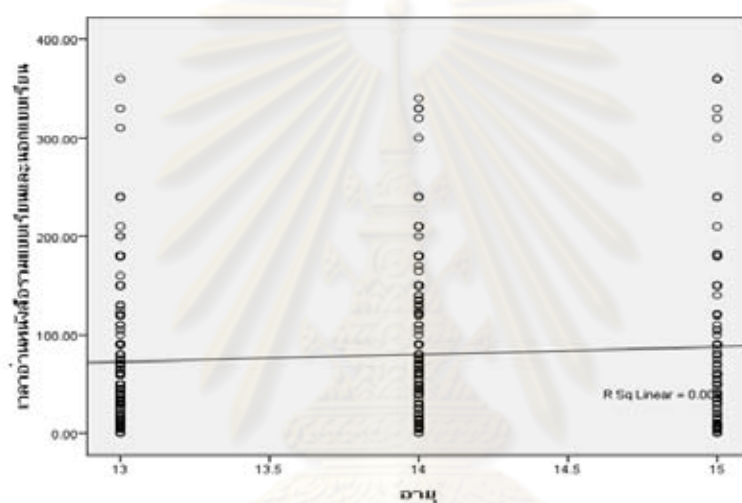
ภาคผนวก ก

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย

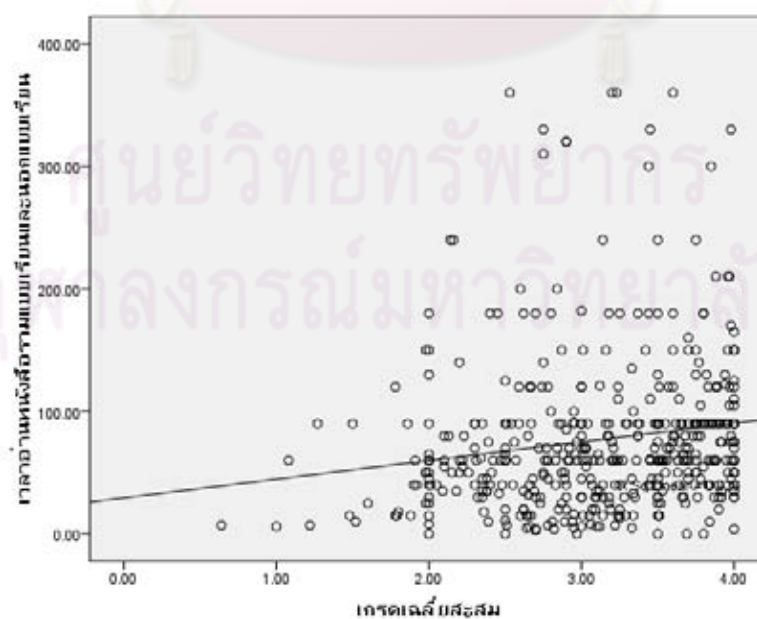
การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549: 332-343) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

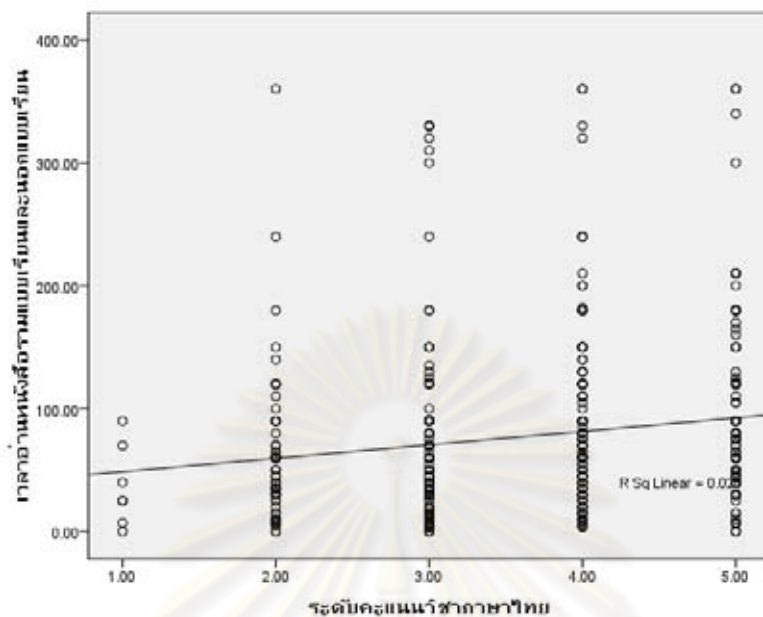
ผลการตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม ยกเว้นตัวแปรรายได้ของครอบครัว ดังแสดงในรูปที่ 1.1 - 1.11

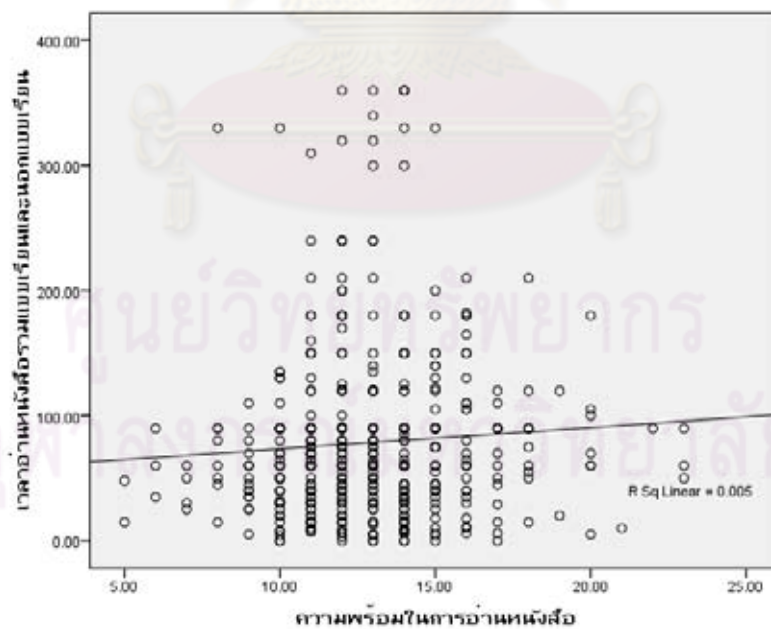
รูปที่ 1.1 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและอายุ

รูปที่ 1.2 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและคะแนนเฉลี่ยสะสม

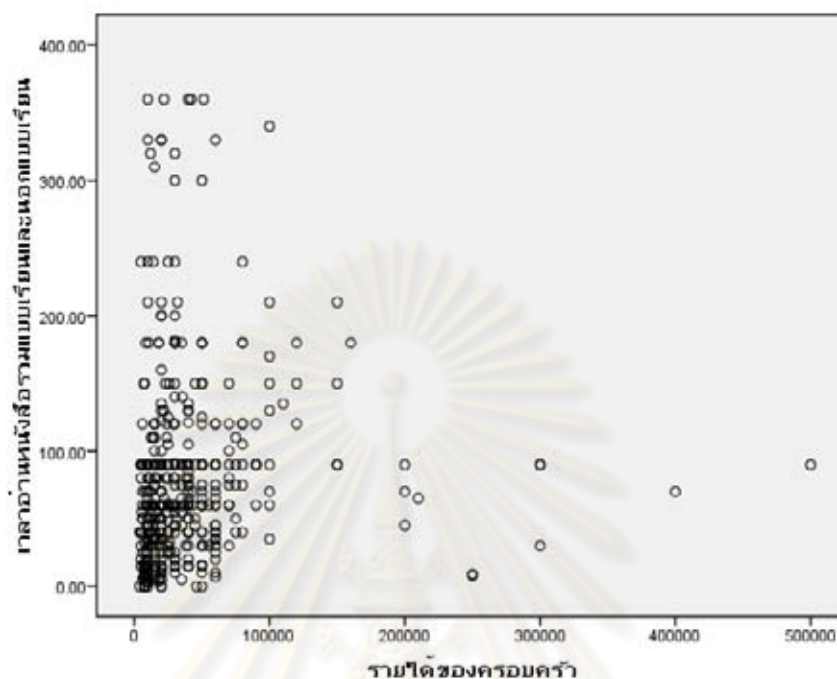

รูปที่ 1.3 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

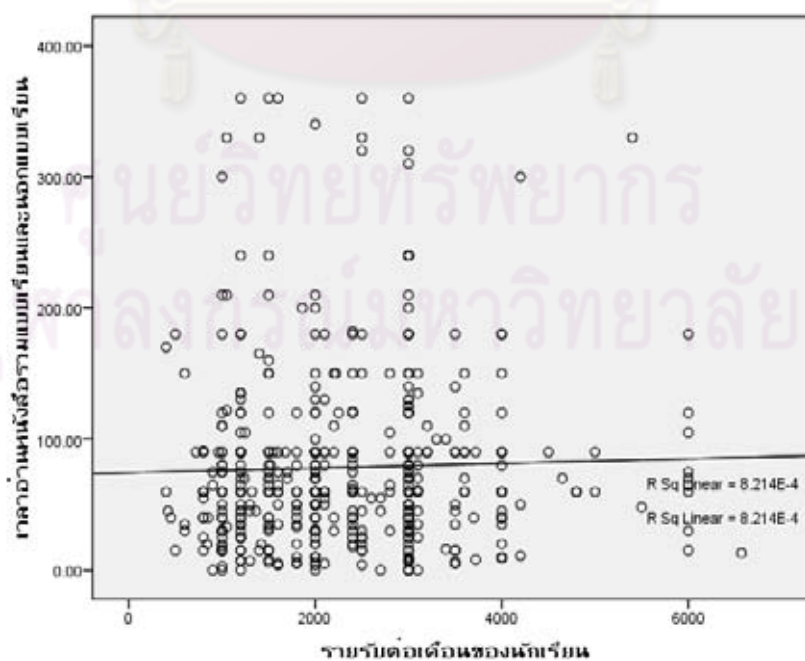

รูปที่ 1.4 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและความพร้อมในการอ่าน

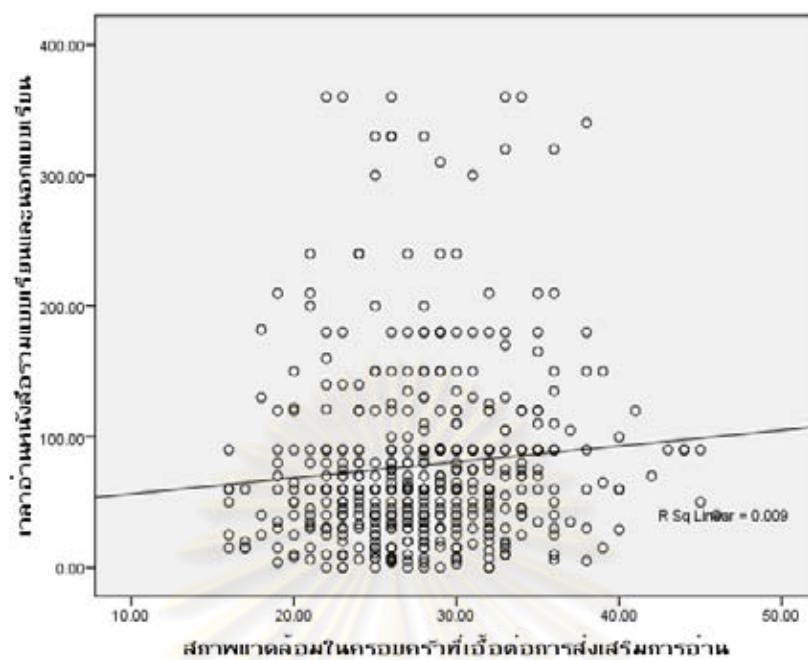

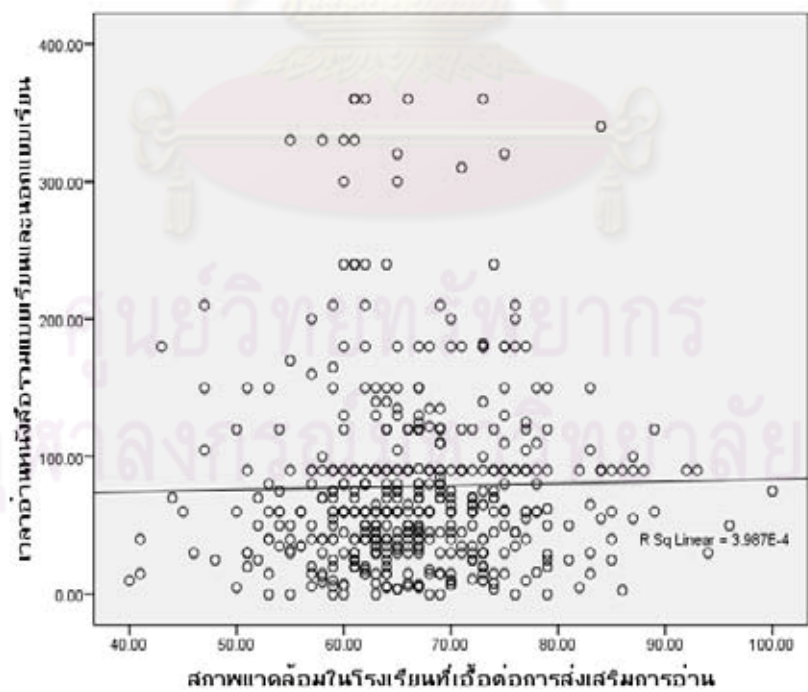
รูปที่ 1.5 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและรายได้ของครอบครัว

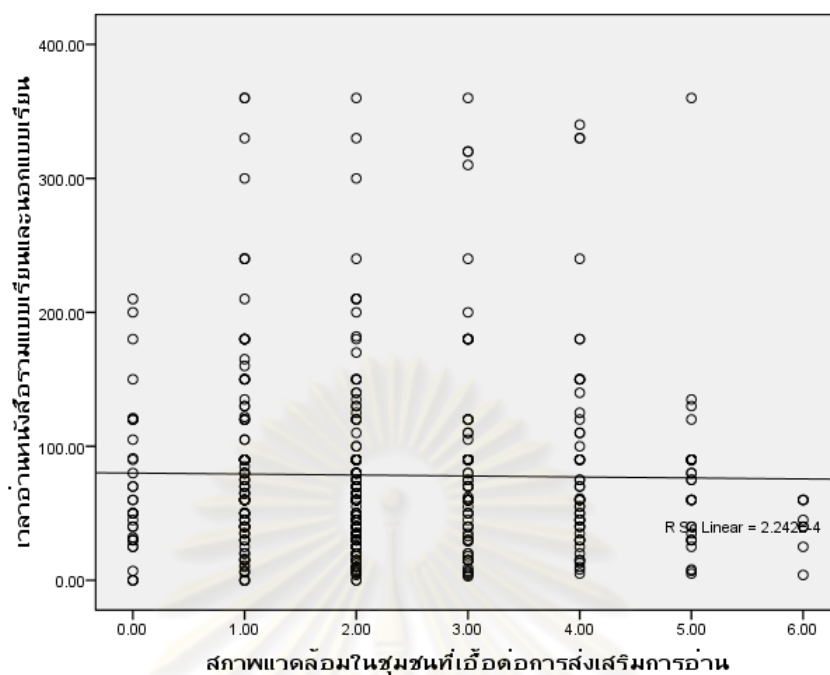
รูปที่ 1.6 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและรายรับต่อเดือนของนักเรียน

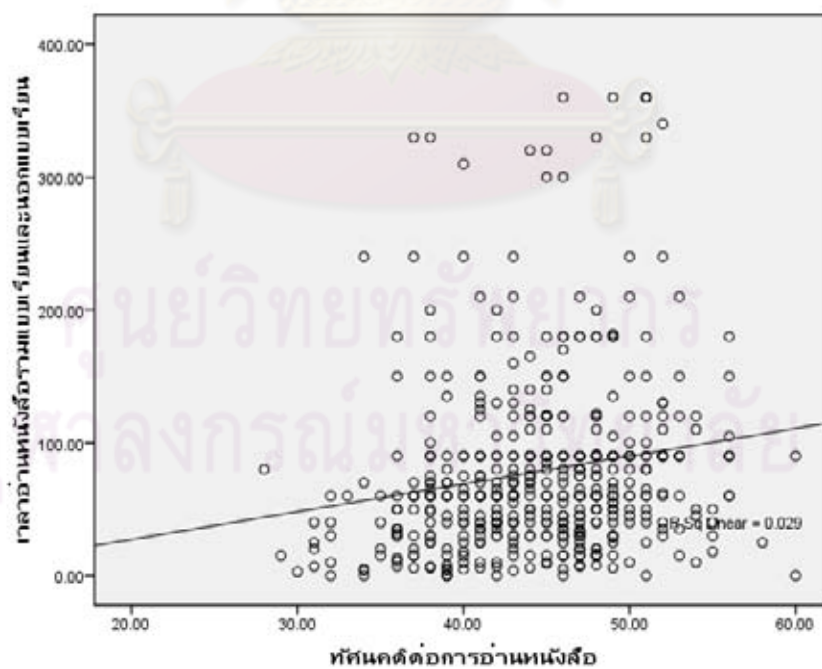
รูปที่ 1.7 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

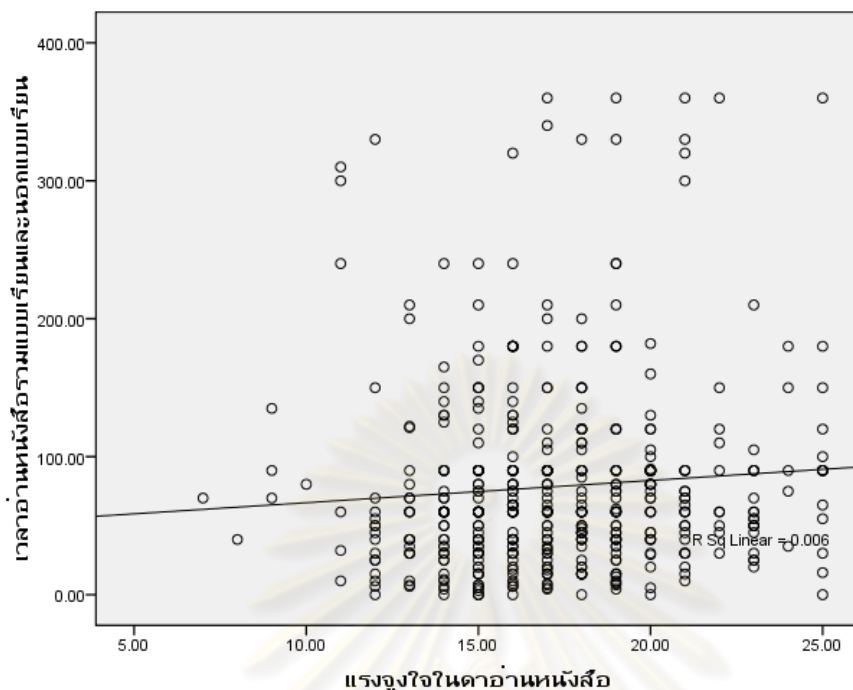
รูปที่ 1.8 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

รูปที่ 1.9 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

รูปที่ 1.10 การกระจายของพฤติกรรมการอ่านหนังสือและทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ

รูปที่ 1.11 การกระจายของพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือและแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

2. ค่าความแปรปรวนของค่าเคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่

ผลการตรวจสอบพบว่าค่าความแปรปรวนของค่าเคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่ทุกค่าของตัวแปรอิสระดังแสดงในรูปที่ 2.1 - 2.11

ตัวแปรอิสระ : อายุ

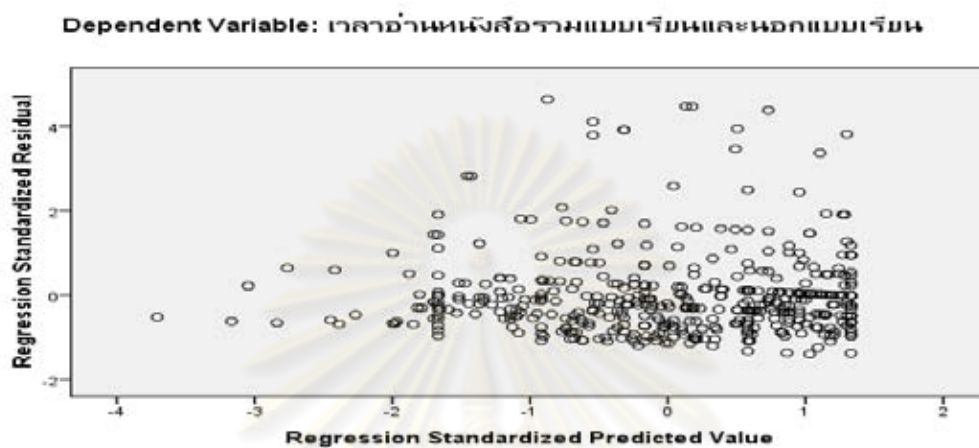
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.1 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ

ตัวแปรอิสระ : คะแนนเฉลี่ยสะสม

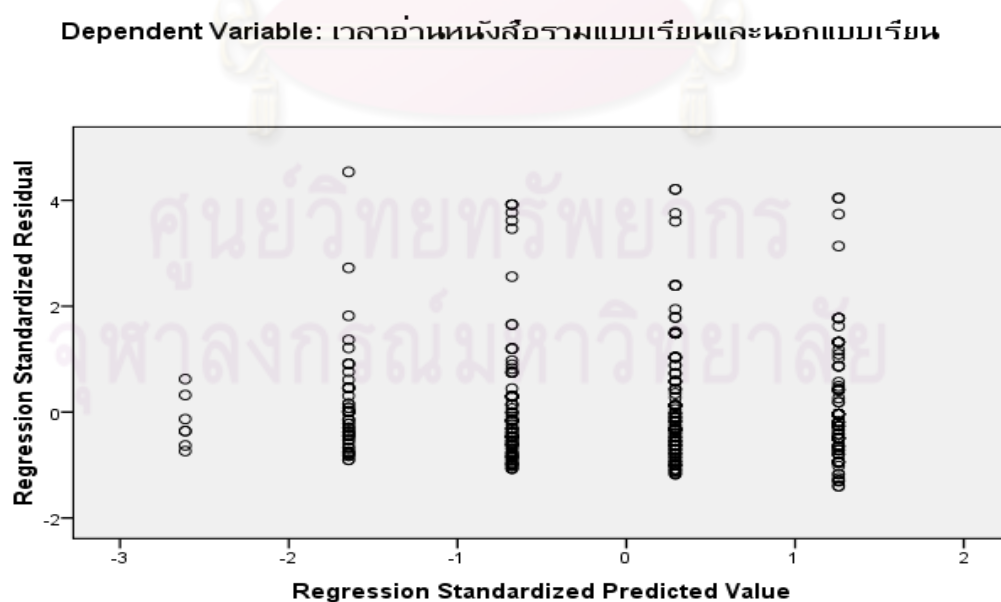
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.2 การกระจายของค่าคลาดเคลื่อนคลาดของคะแนนเฉลี่ยสะสม

ตัวแปรอิสระ : ระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

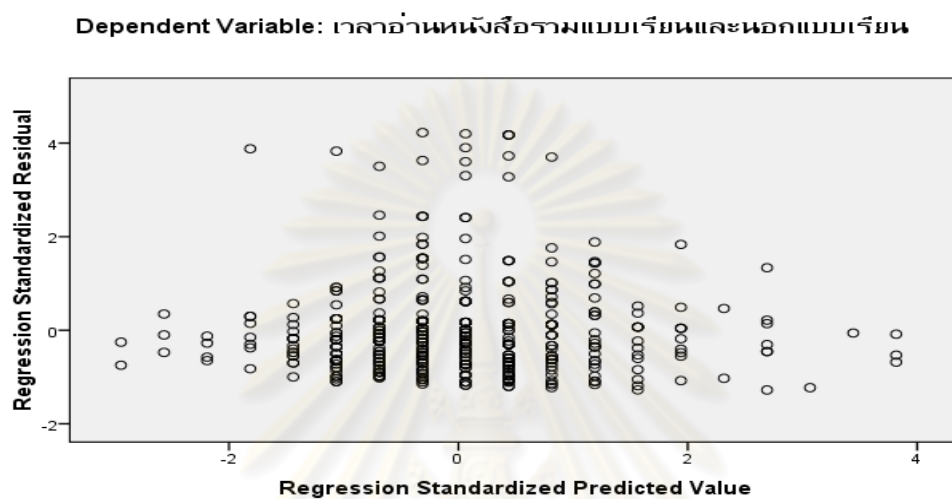

รูปที่ 2.3 การกระจายของค่าคลาดเคลื่อนคลาดของระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

ตัวแปรอิสระ : ความพร้อมในการอ่าน

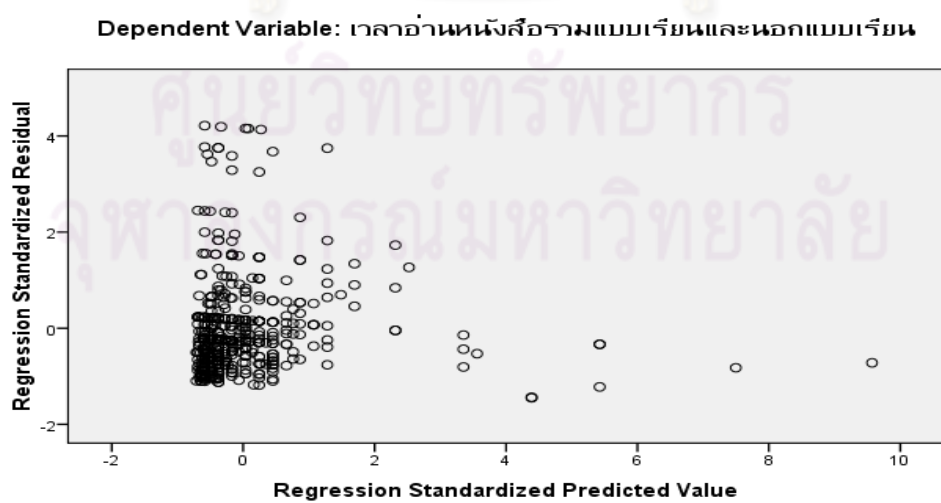
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.4 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของความพร้อมในการอ่าน

ตัวแปรอิสระ : รายได้ของครอบครัว

ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

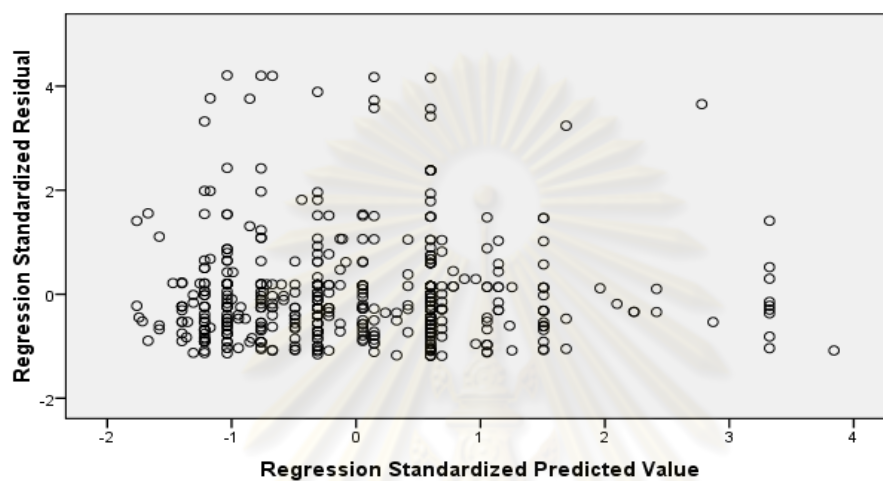

รูปที่ 2.5 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้ของครอบครัว

ตัวแปรอิสระ : รายรับต่อเดือนของนักเรียน

ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

รูปที่ 2.6 การกระจายของค่าคลื่อนคลาดของรายรับต่อเดือนของนักเรียน

ตัวแปรอิสระ : สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

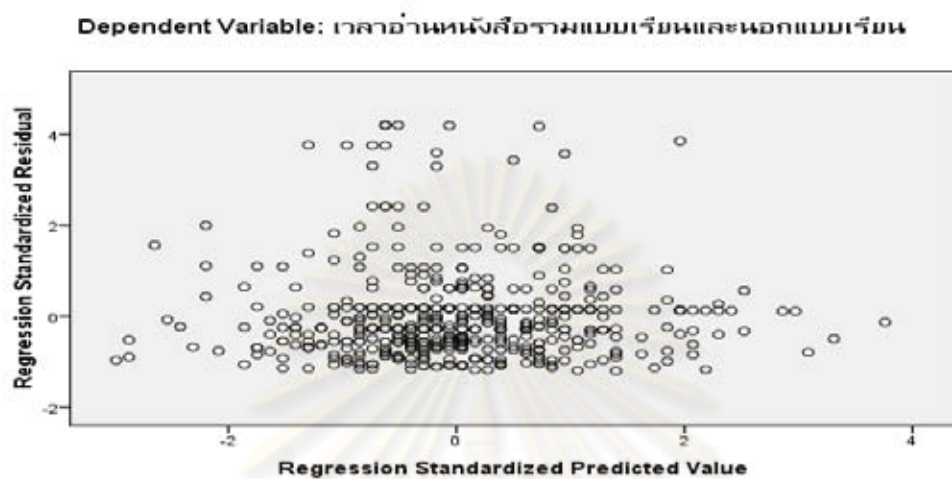
Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

รูปที่ 2.7 การกระจายของค่าคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ตัวแปรอิสระ : สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.8 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ตัวแปรอิสระ : สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

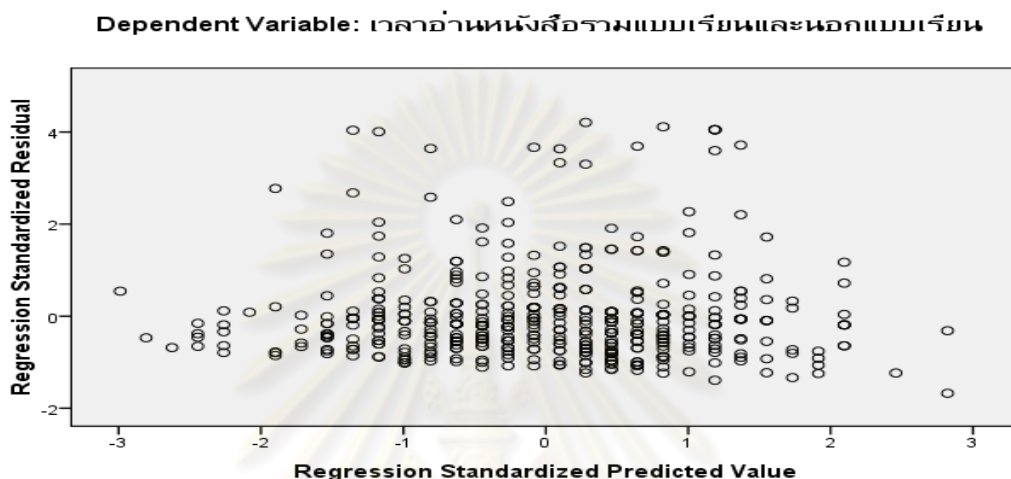
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.9 การกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

ตัวแปรอิสระ : ทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือ

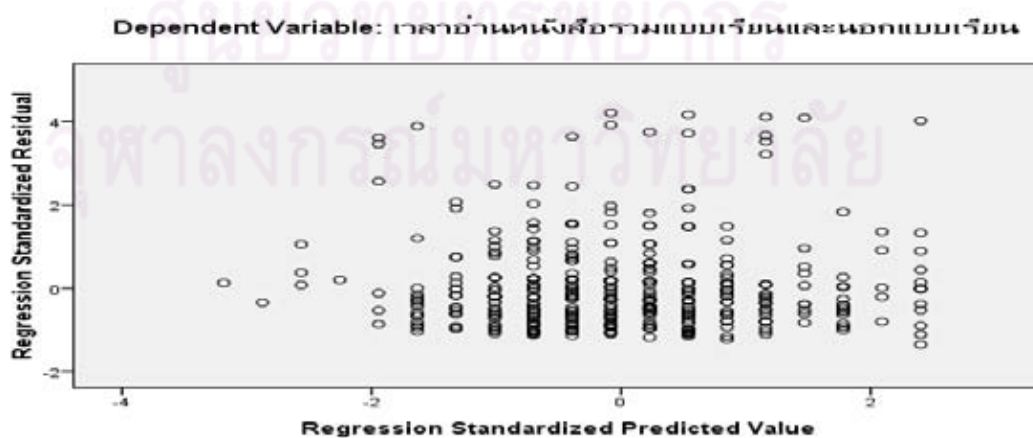
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

รูปที่ 2.10 การกระจายของค่าเคลิ้นคลาดของทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือ

ตัวแปรอิสระ : แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

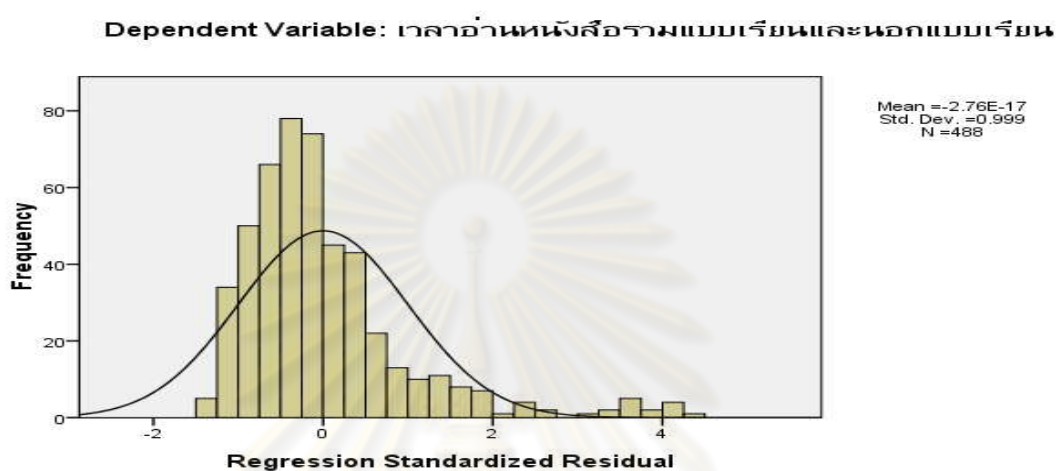
ตัวแปรตาม : พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

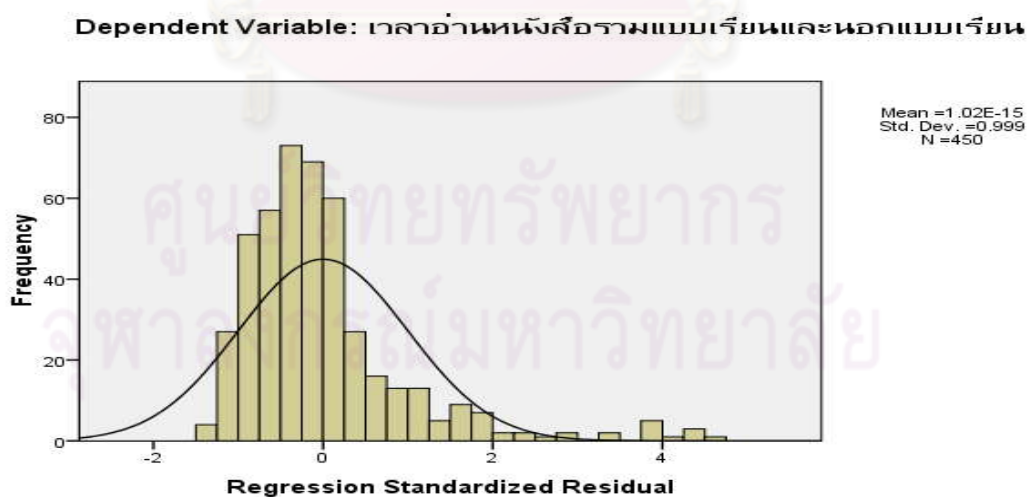
รูปที่ 2.11 การกระจายของค่าเคลิ้นคลาดของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

3. ค่าเคลื่อนคลาดมีการแจกแจงแบบปกติ

ผลการตรวจสอบพบว่าค่าเคลื่อนคลาดของตัวแปรอิสระทุกตัวมีการแจกแจงแบบปกติ ดังแสดงในรูปที่ 3.1 - 3.11

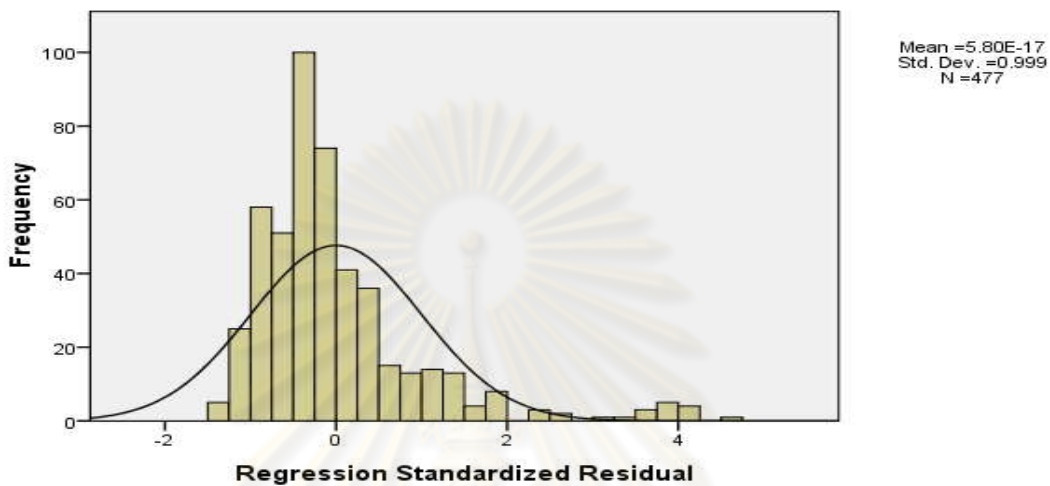
รูปที่ 3.1 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ

รูปที่ 3.2 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของคะแนนเฉลี่ยสะสม

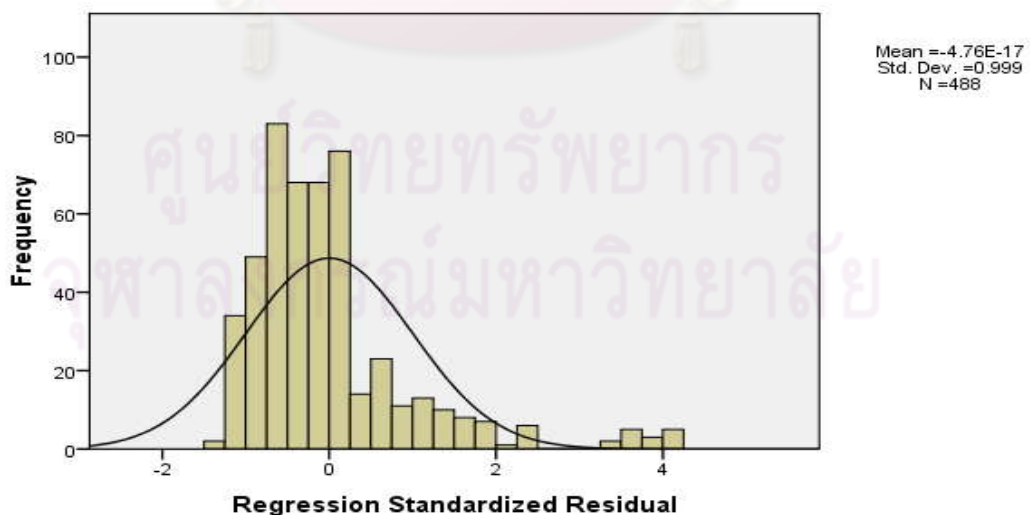

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

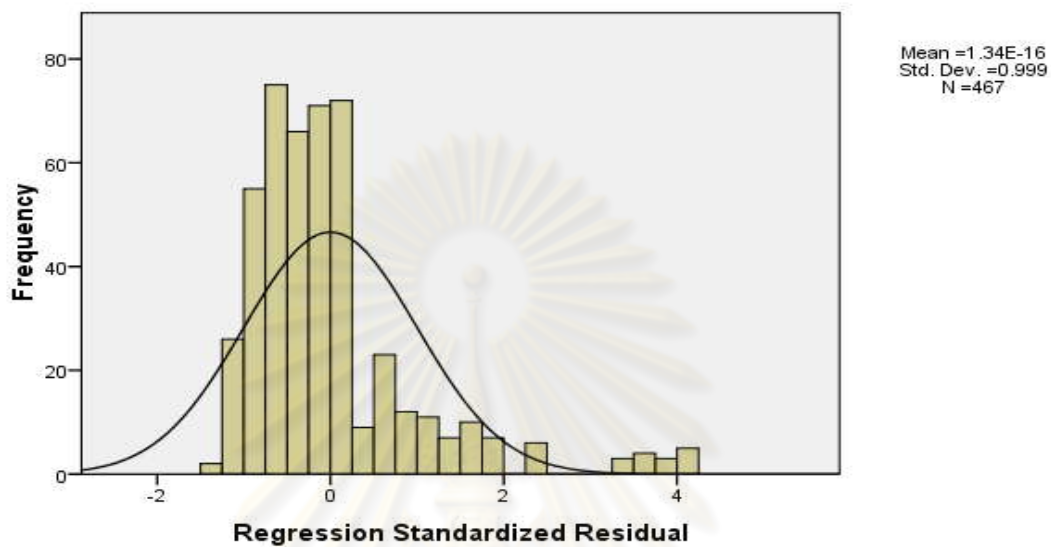
รูปที่ 3.3 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของระดับคะแนนวิชาภาษาไทย

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

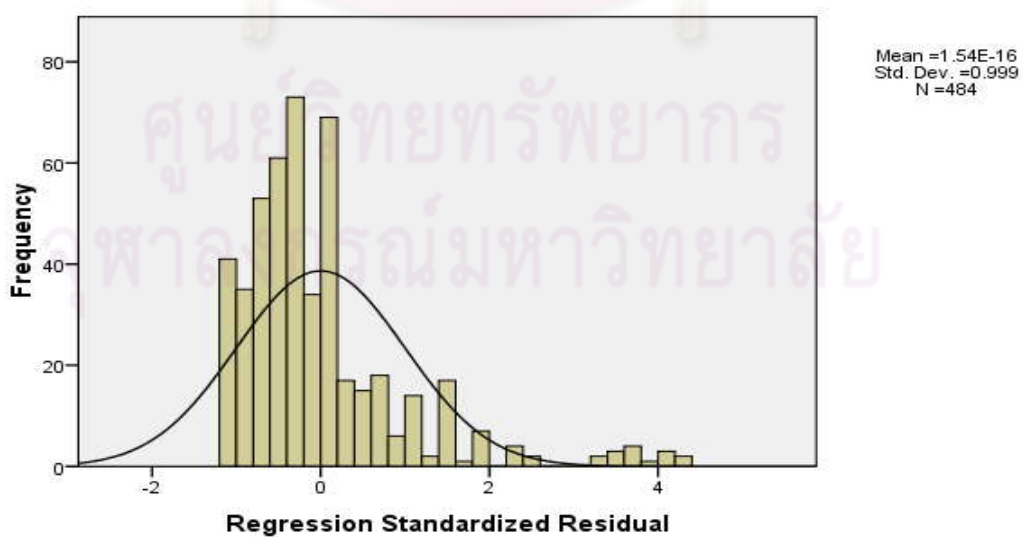
รูปที่ 3.4 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของความพร้อมในการอ่านหนังสือ

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

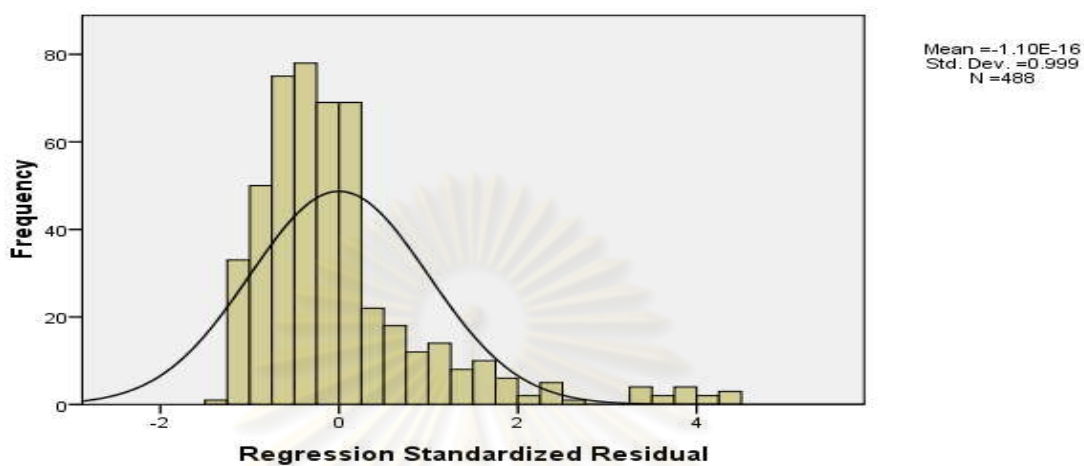
รูปที่ 3.5 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้ของครอบครัว

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

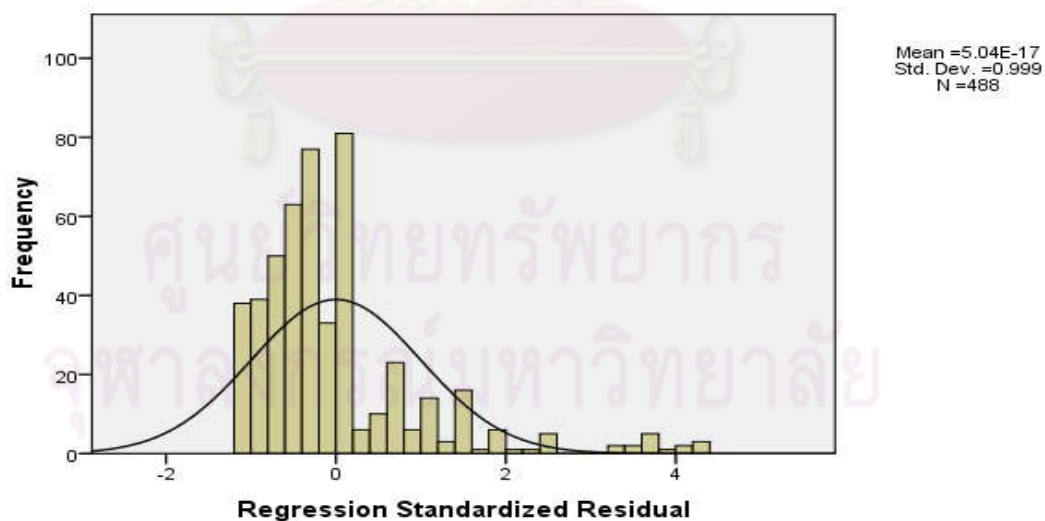
รูปที่ 3.6 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของรายรับต่อเดือนของนักเรียน

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

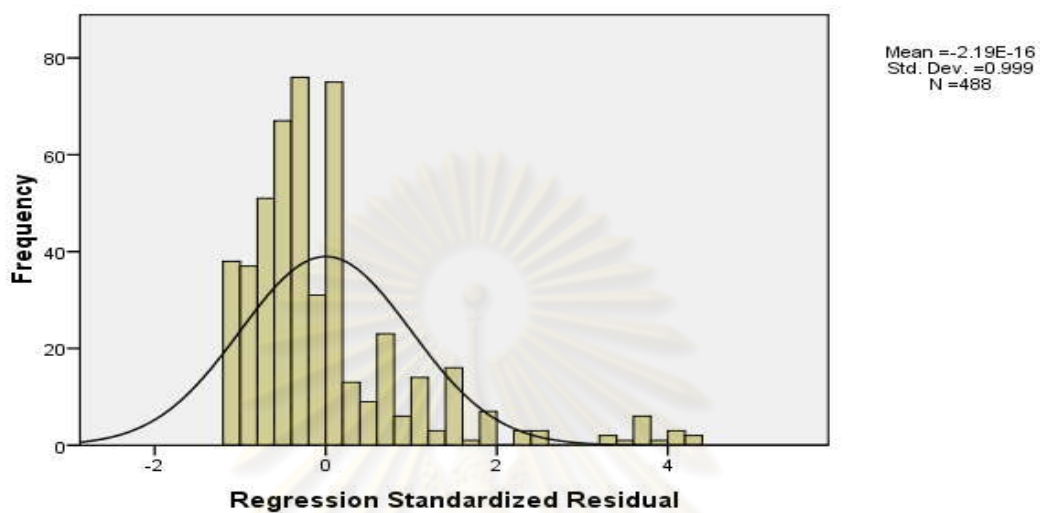
รูปที่ 3.7 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

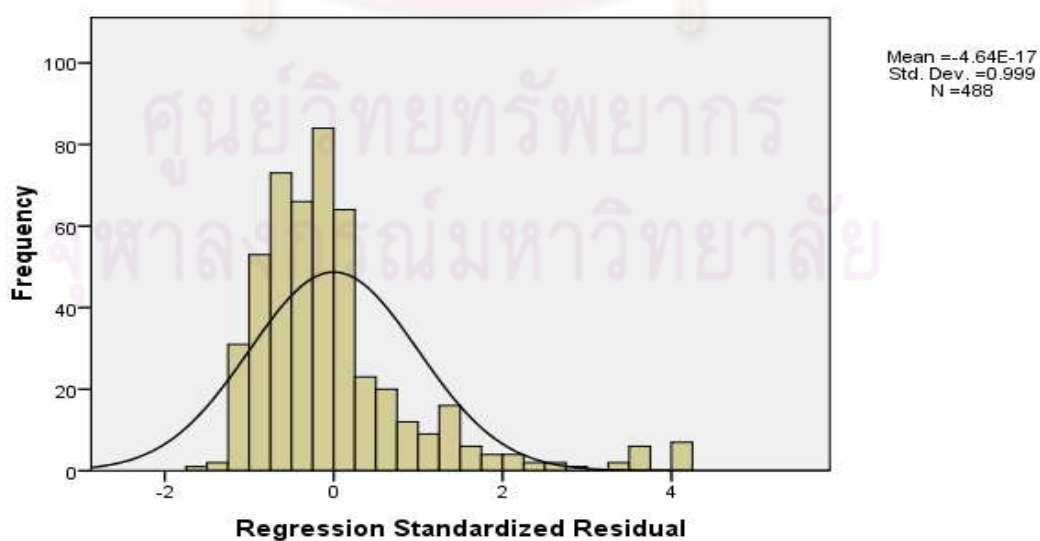
รูปที่ 3.8 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

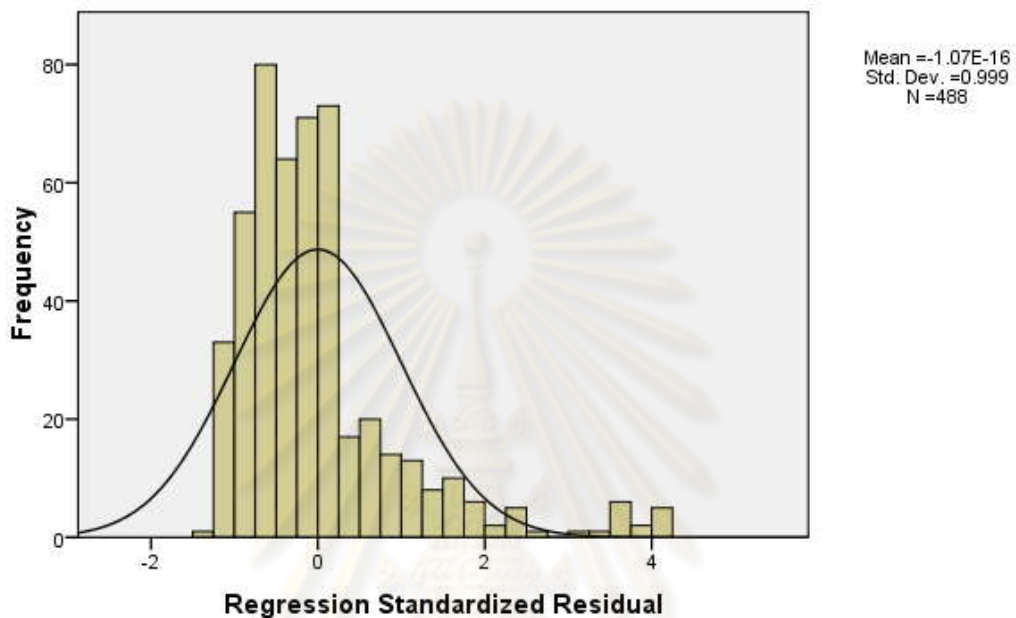
รูปที่ 3.9 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

รูปที่ 3.10 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ

Dependent Variable: เวลาอ่านหนังสือรวมแบบเรียนและนอกแบบเรียน

รูปที่ 3.11 ฮิสโตแกรมของค่าเคลื่อนคลาดของแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ค่าเคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน

ผลการตรวจสอบพบว่าค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงว่าค่าเคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน ดังแสดงในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	ค่า Durbin-Watson
1. เพศ	1.651
2. อายุ	1.689
3. ระดับชั้นปีที่ศึกษา	1.681
4. คะแนนเฉลี่ยสะสม	1.720
5. คะแนนวิชาภาษาไทย	1.651
6. การเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	1.656
7. การมีความพร้อมในการอ่าน	1.646
8. การศึกษาของผู้ปกครอง	1.677
9. รายได้ของครอบครัว	1.683
10. รายรับต่อเดือนของนักเรียน	1.660
11. ลักษณะการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	1.630
12. สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	1.659
13. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	1.650
14. สภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน	1.651
15. ทักษะคิดเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	1.690
16. แรงจูงใจในการอ่านหนังสือ	1.645
17. เขตการศึกษา	1.737

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น:
กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน ซึ่งไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการวิจัยจึงขอความกรุณาจากนักเรียนในการตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

3. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนจะถือเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อนักเรียนทั้งสิ้น

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านความพร้อมในการอ่าน

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในครอบครัว

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน

ส่วนที่ 6 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ

ส่วนที่ 7 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

ส่วนที่ 8 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

นางสาวมาริน เปรมปรี

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย O รอบตัวเลขหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับชั้นปีที่ศึกษา 1) มัธยมศึกษาปีที่ 1   2) มัธยมศึกษาปีที่ 2   3) มัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เกรดเฉลี่ยสะสมในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของนักเรียน คือ.....
5. เกรดวิชาภาษาไทยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 1) เกรด 0   2) เกรด 1   3) เกรด 2 4) เกรด 3   5) เกรด 4   6) อื่นๆ ระบุ.....
6. ปัจจุบันใครคือผู้ปกครองของนักเรียน 1) บิดา มารดา   2) ปู่ ย่า ตา ยาย   3) ลุง ป้า น้า อา 4) พี่สาว พี่ชาย   5) อื่นๆ ระบุ.....
7. การศึกษาของผู้ปกครอง (หากมีผู้ปกครองมากกว่า 1 คน ให้ตอบเฉพาะผู้ปกครองที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด) 1) ไม่ได้เรียน   2) ประถมศึกษา   3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.   5) อนุปริญญา/ปวส.   6) ปริญญาตรี 7) สูงกว่าปริญญาตรี   8) อื่นๆ ระบุ.....
8. รายได้ต่อเดือนของครอบครัว (รายได้รวมของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองใน 1 เดือน).....บาท
9. จำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้นักเรียนโดยเฉลี่ยแต่ละเดือน.....บาท
10. ผู้ปกครองเลี้ยงดูนักเรียนในลักษณะใด 1) ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมักจะยินยอมให้ทำสิ่งที่ต้องการเมื่อนักเรียนมีเหตุผลที่ดี 2) ผู้ปกครองไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมักให้ทำตามความต้องการของท่านเสมอ 3) ผู้ปกครองปล่อยให้ให้นักเรียนคิดและตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำใดๆ และส่วนใหญ่มักไม่ค่อยรับรู้เรื่อง ของนักเรียน หรือไม่ค่อยมีเวลาให้นักเรียน

11. นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ทางห้องสมุด โรงเรียน หรือชุมชน จัดขึ้น เช่น นิทรรศการห้องสมุด การแนะนำหนังสือดี การประกวดด้านการอ่าน เป็นต้น

1) เคย

2) ไม่เคย

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพร้อมในการอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมีความผิดปกติทางสายตาทำให้ไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างที่ต้องการ					
2	นักเรียนมักมีเรื่องที่ทำให้กังวลใจ จนขัดขวางสมาธิในการอ่านหนังสือ					
3	นักเรียนมีปัญหาทางด้านสุขภาพจนเป็นอุปสรรคต่อการอ่านหนังสือ					
4	นักเรียนคิดว่าตนเองมีสมาธิมากพอที่จะอ่านหนังสือได้					
5	นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอในการอ่านหนังสือ					

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ภายในบ้านนักเรียนมีมุมอ่านหนังสือที่รู้สึกสบาย					
2	ภายในบ้านนักเรียนมีหนังสือหลากหลายที่นักเรียนสามารถหยิบอ่านได้					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	นักเรียนต้องช่วยงานที่บ้านจนไม่มีเวลาอ่านหนังสือ					
4	บรรยากาศในบ้านมักวุ่นวายจนนักเรียนไม่มีสมาธิที่จะอ่านหนังสือ					
5	ผู้ปกครองอธิบายให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือและชักชวนให้นักเรียนอ่านหนังสือ					
6	ผู้ปกครองจัดหาหนังสือมาให้ให้นักเรียนอ่านอย่างสม่ำเสมอหรือพานักเรียนไปเลือกซื้อหนังสือเป็นประจำ					
7	นักเรียนเห็นผู้ปกครองอ่านหนังสือ ในยามว่างอยู่เสมอ					
8	ผู้ปกครองมักให้หนังสือเป็นของขวัญแก่นักเรียนในโอกาสพิเศษต่างๆ					
9	นักเรียนคิดว่าคนที่ผู้ปกครองไม่ซื้อหนังสือให้นักเรียน เพราะท่านเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง					
10	นักเรียนจำได้ว่าผู้ปกครองเคยอ่านหนังสือร่วมกับนักเรียนหรืออ่านหนังสือให้นักเรียนฟังและพูดคุยถึงเรื่องราวในหนังสือกับนักเรียน					

ตอนที่ 4 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	โรงเรียนของนักเรียนมีบรรยากาศร่มรื่น มีบริเวณสำหรับนั่งพักผ่อนหย่อนใจหรือนั่งอ่านหนังสือได้					
2	ห้องสมุดในโรงเรียนสะอาด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	ห้องสมุดในโรงเรียน มีโต๊ะและเก้าอี้ที่นั่งสบายและจำนวนเพียงพอ					
4	ห้องสมุดในโรงเรียนมีขนาดของห้องสมุดเหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอและบรรยากาศดีเหมาะกับการอ่านหนังสือ					
5	ห้องสมุดในโรงเรียนมีจำนวนหนังสือ และความหลากหลายของหนังสือเพียงพอ					
6	ห้องสมุดในโรงเรียนมีบรรยากาศอุ่นว้าย คับแคบไม่เหมาะกับการอ่านหนังสือ					
7	กลุ่มเพื่อนของนักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านจบแล้ว และมักจะแนะนำหนังสือให้นักเรียนอ่าน					
8	ห้องสมุดมีการสำรวจความสนใจและความต้องการในการอ่านหนังสือของนักเรียน					
9	ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมเพื่อแนะนำการใช้ห้องสมุดและแนะนำการค้นคว้าหนังสือให้นักเรียน					
10	นักเรียนมีคิบบ้างในแต่ละวันทำให้สามารถเข้าใช้บริการในห้องสมุดได้					
11	หนังสือที่อยู่ในห้องสมุดอยู่ในสภาพเก่าและล้าสมัย					
12	ในห้องสมุดมีหนังสือบางส่วนที่นักเรียนรู้สึกสนใจแต่ไม่สามารถนำมาอ่านได้เนื่องจากมีข้อห้ามไม่ให้หยิบหรือไม่ให้ยืมไปอ่าน					
13	ระบบการยืมคืนหนังสือในห้องสมุดช้าและยุ่งยากทำให้นักเรียนไม่อยากยืมหนังสือ					
14	ครูมักจะแนะนำหนังสืออ่านเสริมบทเรียนให้นักเรียน					
15	ครูพูดจาชมเชยแก่นักเรียนที่ชอบอ่านหนังสือ					
16	ครูปลุกฝังให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการอ่าน					
17	ครูเป็นแบบอย่างในการเป็นนักอ่านหนังสือ					
18	ครูเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมอบหมายให้นักเรียนอ่านหนังสือตามจำนวนที่กำหนด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19	ครูมีวิธีสอนที่น่าสนใจและน่าติดตามทำให้นักเรียนรู้สึกอยากค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองต่อ					
20	ครูบรรณารักษ์มีความเป็นกันเองและช่วยแนะนำหนังสือที่เหมาะสมและตามความสนใจให้แก่นักเรียน					

ตอนที่ 5 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ละแวกบ้านของนักเรียนมีเสียงดัง มีกลิ่นเหม็น หรือมีขุม รบกวนการอ่านของนักเรียน		
2	ละแวกบ้านของนักเรียนมีห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนตั้งอยู่		
3	นักเรียนมักไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนในเวลาว่าง		
4	บ้านของนักเรียนอยู่ใกล้สวนสาธารณะที่สามารถไปพักผ่อนหย่อนใจหรือไปอ่านหนังสือได้		
5	นักเรียนเคยเห็นหรือเคยใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (รถห้องสมุดเคลื่อนที่ของทาง กทม.) ที่มาให้บริการในชุมชนของนักเรียน		
6	มีร้านเช่าหนังสือ ร้านขายหนังสือหรือแหล่งหนังสืออื่นที่นอกเหนือจากห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดของชุมชนในบริเวณไม่ไกลจากบ้านของนักเรียน		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 6 ข้อมูลทัศนคติต่อการอ่านหนังสือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์และจำเป็นสำหรับนักเรียน					
2	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือช่วยให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ฉลาด และรอบรู้					
3	นักเรียนเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน					
4	นักเรียนรู้สึกว่าการเลือกซื้อหนังสืออ่าน เป็นกิจกรรมที่เสียเวลา					
5	นักเรียนรู้สึกมีความสุขและเพลิดเพลินที่ได้อ่านหนังสือ					
6	นักเรียนคิดว่ายังมีความรู้อีกมากมายที่ได้จากการอ่านหนังสือ					
7	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ได้ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ					
8	การอ่านหนังสือช่วยเสริมสร้างจินตนาการของนักเรียนและได้ความคิดใหม่ๆ					
9	นักเรียนคิดว่าหนังสือทุกประเภทให้ความรู้แก่ผู้อ่าน					
10	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องอ่านหนังสือ					
11	นักเรียนคิดว่าการอ่านช่วยให้นักเรียนมีสติปัญญาเฉียบแหลม					
12	นักเรียนคิดว่าการอ่านหนังสือมากๆ ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น					

ตอนที่ 7 ข้อมูลแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมักจะอยากรู้และเข้าใจเรื่องราวในหนังสือจนทำให้ต้องหยิบมาอ่าน					
2	นักเรียนอยากพัฒนาตัวเองและมีผลการเรียนที่ดีจึงอ่านหนังสือ					
3	นักเรียนอยากได้รับคำชมเชยจากครู อาจารย์และผู้ปกครองจึงอ่านหนังสือ					
4	นักเรียนอยากเป็นคนทันสมัยและมีเรื่องพูดคุยกับเพื่อนๆ จึงอ่านหนังสือ					
5	ความกดดันและความคาดหวังเรื่องผลการเรียนจากผู้ปกครองทำให้นักเรียนต้องอ่านหนังสือ					

ตอนที่ 8 ข้อมูลพฤติกรรมการอ่านหนังสือ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย O รอบตัวเลขหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนและเติมข้อความลงไปช่องว่าง

<p>1. ในแต่ละวัน (ตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าถึงก่อนเข้านอนตอนกลางคืน) นักเรียนใช้เวลาในการอ่านแบบเรียนเป็นเวลาประมาณ.....นาที และใช้เวลาในการอ่านหนังสืออื่นๆ ที่นอกเหนือจากแบบเรียน.....นาที</p>																		
<p>2. นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์เฉลี่ยประมาณ.....ครั้งต่อสัปดาห์และใช้เวลาอ่านในแต่ละครั้งเฉลี่ยประมาณ.....นาที</p> <p>ประเภทเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ที่นักเรียนชอบอ่านมากที่สุดคือ (เลือกเพียงข้อเดียวเท่านั้น)</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tbody> <tr> <td style="width: 33%;">1) ข่าวหน้า 1/ข่าวปก</td> <td style="width: 33%;">2) ข่าวต่างประเทศ</td> <td style="width: 33%;">3) ข่าวยานยนต์</td> </tr> <tr> <td>4) ข่าวการเมือง</td> <td>5) ข่าวกีฬา</td> <td>6) ข่าวสังคม</td> </tr> <tr> <td>7) ข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน</td> <td>8) ข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์</td> <td>9) ข่าวบันเทิง</td> </tr> <tr> <td>10) ข่าวการตลาด</td> <td>11) ข่าวอสังหาริมทรัพย์</td> <td>12) ข่าวสิ่งแวดล้อม</td> </tr> <tr> <td>13) ข่าวภูมิภาค-ในประเทศ</td> <td>14) ข่าวอุตสาหกรรม-คมนาคม</td> <td>15) ข่าวท่องเที่ยว</td> </tr> <tr> <td>16) อื่นๆ โปรดระบุ.....</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	1) ข่าวหน้า 1/ข่าวปก	2) ข่าวต่างประเทศ	3) ข่าวยานยนต์	4) ข่าวการเมือง	5) ข่าวกีฬา	6) ข่าวสังคม	7) ข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน	8) ข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์	9) ข่าวบันเทิง	10) ข่าวการตลาด	11) ข่าวอสังหาริมทรัพย์	12) ข่าวสิ่งแวดล้อม	13) ข่าวภูมิภาค-ในประเทศ	14) ข่าวอุตสาหกรรม-คมนาคม	15) ข่าวท่องเที่ยว	16) อื่นๆ โปรดระบุ.....		
1) ข่าวหน้า 1/ข่าวปก	2) ข่าวต่างประเทศ	3) ข่าวยานยนต์																
4) ข่าวการเมือง	5) ข่าวกีฬา	6) ข่าวสังคม																
7) ข่าวเศรษฐกิจ-การเงิน	8) ข่าวเทคโนโลยี-คอมพิวเตอร์	9) ข่าวบันเทิง																
10) ข่าวการตลาด	11) ข่าวอสังหาริมทรัพย์	12) ข่าวสิ่งแวดล้อม																
13) ข่าวภูมิภาค-ในประเทศ	14) ข่าวอุตสาหกรรม-คมนาคม	15) ข่าวท่องเที่ยว																
16) อื่นๆ โปรดระบุ.....																		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวมริน เปรมปรี เกิดเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ที่จังหวัดพิษณุโลก สำเร็จ การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนคาทอลิกประชาสรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ.2541 คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปีการศึกษา 2546 เข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรหลักสูตร การวิจัยทางสังคมคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (หลักสูตร 1 ปี) ในปีการศึกษา 2551 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบัน ปฏิบัติงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่โครงการ ที่ศูนย์ประสานงานพัฒนารูปแบบและกลไกองค์กรงค์ ป้องกันเอดส์ (สรอ.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ด้วยความสนับสนุนของ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย